

Załącznik
do Uchwały Nr XXXII/...../2021
Rady Miejskiej w Chojnie
z dnia 29 kwietnia 2021 r.

CHOJNA
G M I N A

POWIAT GRYFIŃSKI
WOJEWÓDZTWO ZACHODNIOPOMORSKIE

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
MIASTA I GMINY CHOJNA
NA LATA 2021 – 2024

SPORZĄDZAJĄCY

BURMISTRZ GMINY CHOJNA

OPRACOWANIE

URZĄD MIEJSKI W CHOJNIE

ul. Jagiellońska 4

74-500 Chojna

info@chojna.pl

www.chojna.pl

CHOJNA 2021

SPIS TREŚCI

SPIS TABEL	4
WYKAZ SKRÓTÓW	5
1. WSTĘP	7
2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA GM. PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	11
3. UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE	13
4. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	19
4.1 STRATEGICZNE CELE POLITYKI PAŃSTWA W ZAKRESIE OCHRONY ZABYTKÓW I OPIEKI NAD ZABYTKAMI	19
4.2 RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z DOKUMENTAMI WYKONANYMI NA POZIOMIE WOJEWÓDZTWA I POWIATU	20
5. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	26
5.1 RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z DOKUMENTAMI WYKONANYMI NA POZIOMIE GMINY (ANALIZA DOKUMENTÓW PROGRAMOWYCH GMINY)	26
5.2 CHARAKTERYSTYKA ZASOBÓW I ANALIZA STANU DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY	42
5.3 ZABYTKI OBJĘTE PRAWNYMI FORMAMI OCHRONY	44
5.4 ZABYTKI W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW	55
6. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY – ANALIZA SZANS I ZAGROŻEŃ	59
7. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE	63
7.1 CELE I PRIORYTETY PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI, ICH KIERUNKI DZIAŁAŃ I OMÓWIENIE ZASAD	64
8. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI ...	69
9. ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	70
10. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	74
11. REALIZACJA I FINANSOWANIE PRZEZ GMINĘ ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ZABYTKÓW	82
ANEKSY	85
ANEKS NR 1 – REJESTR ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH	85
ANEKS NR 2 – REJESTR ZABYTKÓW RUCHOMYCH.....	102
ANEKS NR 3 – STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW	105
ANEKS NR 4 – GMINNA EWIDENCJA ZABYTKÓW.....	106
ZAŁĄCZNIK NR 1	140
PRZYKŁADOWE PRIORYTETY, KIERUNKI DZIAŁAŃ I ZADANIA	140
ZAŁĄCZNIK NR 2	145
UCHWAŁA Nr XX/157/2020 RADY MIEJSKIEJ W CHOJNIE Z DNIA 25 CZERWCA 2020 R. ORAZ WNIOSEK O PRYZNANIE DOTACJI.....	145
ZAŁĄCZNIK NR 3	154
WNIOSEK DO ZACHODNIOPOMORSKIEGO WOJEWÓDZKIEGO KONSERWATORA ZABYTKÓW W SZCZECINIE O PRYZNANIE DOTACJI.....	154
ZAŁĄCZNIK NR 4	160
UCHWAŁA Nr III/39/15 SEJMIKU WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO Z DNIA 27 STYCZNIA 2015 R. ORAZ WNIOSEK O PRYZNANIE DOTACJI.....	160

SPIS TABEL

Tabela 1 Strefy ochrony konserwatorskiej	37
Tabela 2 Strefy ochrony konserwatorskiej	38
Tabela 3 Lista projektów rewitalizacyjnych oraz harmonogram ich realizacji	41
Tabela 4 Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obowiązujące na terenie miasta i gminy Chojna.....	54
Tabela 5 Zestawienie zarządzeń Burmistrza Gminy Chojna	58
Tabela 6 Uchwały Rady Miejskiej w Chojnie w sprawie dotacji przeznaczonych na ochronę i opiekę nad zabytkami (lata 2015 - 2019).....	84
Tabela 7 Rejestr zabytków nieruchomych województwa zachodniopomorskiego w powiecie gryfińskim w gminie Chojna.....	101
Tabela 8 Rejestr zabytków ruchomych wykazywanych na terenie miasta i gminy Chojna ..	104
Tabela 9 Rejestr zabytków archeologicznych zlokalizowanych w gminie Chojna	105
Tabela 10 Obiekty wyszczególnione w Gminnej Ewidencji Zabytków	139

WYKAZ SKRÓTÓW

art.	artykuł	
AZP	Archeologiczne Zdjęcie Polski	
ćw.	ćwierć	
Dz.U.	Dziennik Ustaw	
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	
EFS	Europejski Fundusz Społeczny	
GEZ	Gminna Ewidencja Zabytków	
GPOnZ	Gminny Program Opieki nad Zabytkami	
itp.	i tym podobne	
LPR	Lokalny Program Rewitalizacji	
LSD	Lista Skarbów Dziedzictwa	
m. in.	między innymi	
MKiDN	Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	
MPZP	miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego	
NID	Narodowy Instytut Dziedzictwa	
poł.	połowa	
poz.	pozycja	
PPOnZ	Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami	
PTTK	Polskie Towarzystwo Turystyczno - Krajoznawcze	
p. w.	pod wezwaniem	
PZPWZ	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Zachodniopomorskiego	Województwa
ROZ	Rada Ochrony Zabytków	
RPOWZ	Regionalny Program Operacyjny Zachodniopomorskiego	Województwa

SWOT	ang. Strengths, Weaknesses, Oppotunities, Treats (mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia)
tekst jedn.	tekst jednolity
tzn.	to znaczy
UM	Urząd Miejski
UNESCO	Organizacja Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury
WEZ	województwa ewidencja zabytków
WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
wg	według
WKZ	Wojewódzki Konserwator Zabytków
WPOnZ	Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami
WUOZ	Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków
ww.	wyżej wymieniony
WZP	województwo zachodniopomorskie
z późn. zmianami	z późniejszymi zmianami

1. WSTĘP

Gminny program opieki nad zabytkami miasta i gminy Chojna na lata 2021 – 2024 stanowi realizację zapisów ustawowych, określonych w art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r., poz. 282 z późn. zmianami). Dokument ten jest zbiorem ogólnych założeń i strategii dotyczących ochrony gminnych zabytków na przestrzeni czterech lat, jednak nie obejmuje kompletu zagadnień związanych z problematyką ich ochrony. Przedmiot gminnego programu opieki nad zabytkami obejmuje dziedzictwo kulturowe w granicach administracyjnych gminy, natomiast celem jego opracowania jest określenie głównych kierunków działań i zadań, podejmowanych na rzecz ochrony i opieki nad zabytkami.

Zasadniczym kontekstem opracowania GPOnZ jest uznanie zasobów dziedzictwa kulturowego za główny czynnik wpływający na kształtowanie się tożsamości lokalnej. Zasoby te określają i wyznaczają wieloaspektowe uwarunkowania rozwoju gminy, upowszechniania kultury oraz atrakcyjności turystycznej. W działaniach samorządu lokalnego, podobnie jak w polityce państwa, istotne jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju i ładu przestrzennego oraz powiązanie ochrony zabytków z ochroną środowiska przyrodniczego. W GPOnZ miasta i gminy Chojna założono, że Gmina Chojna będzie udzielać wsparcia indywidualnym właścicielom, posiadaczom i użytkownikom zabytków, mieszkańcom gminy i wspólnotom lokalnym, przy jednoczesnym inicjowaniu samodzielnych działań samorządu mających na celu ochronę i opiekę nad zabytkami znajdującymi się na terenie miasta i gminy Chojna.

We wstępie właściwe będzie również przybliżenie położenia oraz ogólnego zarysu historyczno – kulturowego gminy Chojna. Gmina Chojna stanowi gminę miejsko – wiejską, w której największą jednostką osadniczą, a także siedzibą władz jest miasto Chojna. Gmina Chojna jest położona w południowo – zachodniej części powiatu gryfińskiego i województwa zachodniopomorskiego. Jej powierzchnia wynosi 332,89 km², przez co jest to największa gmina w powiecie oraz jedna z największych w województwie.

Gmina Chojna od północy graniczy z gminą Widuchowa, od północnego – wschodu z gminą Banie, od wschodu z gminą Trzcińsko – Zdrój, a od południa z gminami Cedynia, Moryń i Mieszkowie. Od zachodu gminę Chojna zamyka rzeka Odra, przez którą przebiega granica państwa.

W skład gminy wchodzi miasto Chojna oraz dwadzieścia trzy sołectwa: Białęgi, Brwice, Czartoryja, Garnowo, Godków, Godków Osiedle, Grabowo, Graniczna, Grzybno, Jelenin, Kamienny Jaz, Krajnik Dolny, Krajnik Górny, Krzymów, Lisie Pole, Łaziszcze, Mętno, Narost, Nawodna, Rurka, Stoki, Strzelczyn, Zatoń Dolna.

Gmina Chojna to atrakcyjny obszar przyrodniczo – kulturowy, zlokalizowany na Pojezierzu Myśliborskim, nad Rzeką Rurycą będącą prawym dopływem Odry. Występuje tu koncentracja obszarów chronionych o znaczeniu ponadregionalnym, tj. Park Krajobrazowy Doliny Dolnej Odry i Cedyński Park Krajobrazowy, który wraz z otuliną obejmuje prawie całą powierzchnię gminy Chojna (z wyłączeniem niewielkiego obszaru w północno – wschodniej części gminy).

Chojna, w średniowieczu najbogatsze miasto Nowej Marchii, szczyci się najokazalszymi w regionie przykładami architektury gotyckiej. Kościół Mariacki, poaugustiański zespół klasztorny, miejskie mury obronne czy ratusz należą do najcenniejszych i najbardziej charakterystycznych zabytków na Pomorzu Zachodnim i w Polsce.

W kilku miejscowościach gminy Chojna zachowały się układy ruralistyczne o metryce średniowiecznej – przestrzennie zróżnicowane i rozbudowane o założenia rezydencjonalno – parkowo – folwarczne. Występują one na obszarze Barnkowa, a także w Godkowie, Jeleninie, Kamiennym Jazie, Lisim Polu, Naroście, Nawodnej oraz Stokach. Interesującym przykładem nowożytnych rozwiązań przestrzenno – architektonicznych jest modernistyczna kolonia mieszkalna dla pracowników kolei w Godkowie – Osiedlu.

W krajobrazie wiejskim zachował się liczny zespół wczesnogotyckich i gotyckich kościołów granitowych, występujących w miejscowościach Barnkowo (XIV – XV w.), Białęgi (przełom XIII i XIV w.), Brwice (XIII w.), Garnowo (przełom XIII i XIV w.), Godków (druga połowa XIII w.), Grzybno (XIII w.), Jelenin (przełom XIII i XIV w.), Kamienny Jaz (XIV w.), Krajnik Górny (przełom XV i XVI w.), Krzymów (druga połowa XIII w.), Lisie Pole (przełom XIII i XIV w.), Mętno (przełom XIII i XIV w.), Mętno Małe (przełom XV i XVI w.), Narost (druga połowa XIII w.), Nawodna (przełom XIV i XV w.) oraz Rurka (połowa XIII w.).

Zgodnie z definicją zawartą w art. 3 pkt 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, przez zabytek należy rozumieć nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Według definicji ustawowej (art. 3 pkt 14 ustawy), krajobraz kulturowy to postrzegana przez ludzi przestrzeń, zawierająca elementy przyrodnicze i wytwory cywilizacji, historycznie ukształtowana w wyniku działania czynników naturalnych i działalności człowieka. Należy podkreślić, że zabytkiem jest każdy z elementów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego, który posiada wyżej wymienione cechy, niezależnie od tego czy ustanowiono dla niego formę ochrony.

Środowisko kulturowe to ważny czynnik życia i działalności człowieka. Zabytki są nie tylko materialnym świadectwem przeszłości, lecz także cennym elementem kultury, przyczyniającym się do kształtowania przyjaznego otoczenia. Bogactwo i różnorodność dziedzictwa kultury może w istotny sposób przyczynić się do rozwoju społeczno – gospodarczego gminy, a tym samym do poprawy jakości życia jej mieszkańców.

Z uwagi na fakt, że kultura jest jedną z głównych sił napędowych rozwoju, jego przejawy kulturowe są równie istotne jak aspekty ekonomiczne. Z tego względu podstawową zasadą działania samorządu gminnego powinno być dążenie do wzajemnego uzupełniania się ekonomicznych i kulturowych aspektów rozwoju. Trudno byłoby mówić o rozwoju gminy bez opierania się na jej zasobach i walorach krajobrazu kulturowego, dlatego ich wykorzystanie powinno stanowić jeden z priorytetów polityki Gminy Chojna.

Podstawowym zagrożeniem dla zabytków jest ich niedostosowanie do współczesnych standardów życia i wzorców technicznych. Brak jest ekonomicznego oraz funkcjonalnego uzasadnienia do eksploatacji wielu obiektów gospodarczych i produkcyjnych, użycie nowoczesnych materiałów i detali budowlanych, które dewaloryzują skromne i jednorodne kompozycje historycznej zabudowy oraz mogą prowadzić do pogorszenia stanu technicznego obiektów. W znacznym stopniu zagrożone są zespoły zabytkowej zieleni. Na obszarze gminy Chojna większość z zachowanych parków pałacowych oraz dworskich jest zaniedbana i pozostawiona własnemu losowi, zatraciły one swój pierwotny charakter mający tworzyć w naturalnym krajobrazie tło i oparcie przestrzenne dla zespołów rezydencjonalno – folwarcznych. Podobnie dawne cmentarze – tylko nieliczne z nich posiadają fragmentarycznie zachowane ogrodzenia, a obsadzenia wzdłuż ich granic, z powodu braku jakiegokolwiek pielęgnacji rozrosły się i rzadko pozostają czytelne. Nieliczne kaplice pogrzebowe oraz krzyże,

nagrobki i mogiły czy dość powszechnie występujące pomniki ofiar I wojny światowej są zdewastowane, rozgrabione, a czytelność układu kompozycyjnego całości praktycznie nie istnieje. Miejsca te nie są również w żaden sposób opisane, drogi do nich prowadzące są zarośnięte, trudne do rozpoznania w terenie lub zgoła niedostępne publicznie.

Zasób wartości kulturowych znajdujących się na terenie gminy Chojna, jako ważny cel publiczny, powinien być przedmiotem szczególnej troski, zarówno mieszkańców, jak i władz samorządowych. Biorąc pod uwagę dotychczasowe dokonania, należy kontynuować działania dążące do ich ochrony w formie biernej – w prawie miejscowym, i czynnej – poprzez finansowanie prac konserwatorskich przy obiektach pozostających we władaniu samorządu i udzielaniu dotacji dla pozostałych właścicieli obiektów zabytkowych. Dla zapewnienia skuteczności działań związanych z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami konieczne jest przyjęcie następujących priorytetów:

- opieka nad zasobami dziedzictwa kulturowego Chojny,
- budowa bazy informacji i zarządzania zabytkami miasta i gminy Chojna,
- budowa tożsamości poprzez ochronę dóbr kultury, edukację regionalną i turystykę,
- zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
- kształtowanie obszarów zabytkowych i krajobrazu kulturowego.

Podczas realizacji zadań GPOnZ należy pamiętać, że ochrona dziedzictwa kulturowego i opieka nad nim jest ważnym interesem publicznym i stanowi stały element zrównoważonego rozwoju. Ochrona i kształtowanie krajobrazu kulturowego służy utrzymaniu tożsamości Polski, jej regionów oraz tzw. „małych ojczyzn”. Wobec tego należy dążyć do utrzymania i eksponowania jego wartości, obejmując kompleksowo zagadnienia zarówno ochrony dziedzictwa kulturowego, jak i środowiska przyrodniczego, a także odbudowy krajobrazów, które ucierpiały wskutek rozwoju ułomnej industrializacji i urbanizacji oraz bezkrytycznego tworzenia „nowych wartości” czy bezrefleksyjnego naśladowania wzorców obcych kulturowo.

Niezbędne jest pozyskanie społecznej akceptacji zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz wypracowanie zasad łagodzenia ewentualnych konfliktów pomiędzy interesami obywateli zamieszkujących i działających na określonym terenie a zasadami i potrzebami ochrony dziedzictwa.

2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Na podstawie art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, sporządzenie programu opieki nad zabytkami – istotnego instrumentu ochrony zabytków – należy do ustawowych obowiązków samorządu gminnego. Zasadnicze cele programu opieki nad zabytkami, które określa ww. ustawa to:

- uwzględnianie w planach rozwoju regionalnego i lokalnego uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych,
- wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na ochronę i opiekę nad zabytkami,
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków,
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Samorządowe programy opieki nad zabytkami winny być postrzegane jako instrument polityki lokalnej. Ich uchwalenie, poprzedzone wyrażeniem opinii przez wojewódzkiego konserwatora zabytków, ma przy tym charakter obligatoryjny. Nie mają one jednak statusu aktów prawa miejscowego – nie mogą stanowić samodzielnej podstawy rozstrzygnięć władczych względem jednostek spoza aparatu administracji publicznej.

Przy tworzeniu GPOnZ korzystano z metody oraz instrukcji Narodowego Instytutu Dziedzictwa (dawnego Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków), zawartych w opracowaniu 11t. „Gminny program opieki nad zabytkami. Poradnik metodyczny” („Kurier Konserwatorski”, 2009, nr 3 i na stronie internetowej www.nid.pl).

Zespół ekspertów opracowujący ww. poradnik wyraził pogląd, zgodnie z którym program opieki nad zabytkami powinien stanowić dokument pomocny w aktywnym zarządzaniu zasobem obejmującym dziedzictwo kulturowe gminy. Działania wyznaczone w programie

powinny być ukierunkowane na następujące aspekty: poprawę stanu zabytków połączoną z ich adaptacją i rewaloryzacją oraz zwiększeniem dostępności do nich mieszkańców i turystów. Do potencjalnych skutków takiego postępowania można zaliczyć zwiększenie atrakcyjności regionów, wzrost konkurencyjności oferowanych produktów turystycznych, a także szersze od dotychczasowego wykorzystanie potencjału związanego z zachowanym dziedzictwem kulturowym.

Przyjęta metoda opracowania GPOnZ, zgodnie z zaleceniami ekspertów, powinna obejmować następujące etapy postępowania:

1. faza rozpoznawcza – zabranie i analiza istniejących materiałów o charakterze strategicznym i planistycznym oraz rozpoznanie zasobu dziedzictwa kulturowego gminy,
2. faza analiz i wniosków – analiza stanu zasobu zabytkowego gminy,
3. faza programowania – określenie priorytetów, kierunków działań i zadań wraz z odpowiednim ku temu instrumentarium (w tym finansowym).

Gminny Program Opieki nad Zabytkami stanowi całościową i wieloletnią strategię ochrony zabytków, położonych w granicach administracyjnych gminy Chojna. Program opieki nad zabytkami – już z samej ustawowej definicji – jest dokumentem wymagającym cyklicznej aktualizacji, przy czym program opracowywany po raz pierwszy, na pierwsze cztery lata, wydaje się kluczowy dla dalszych programów w tym zakresie, opierając się na szerokim rozpoznaniu złożonej problematyki i wyznaczając priorytetowe kierunki, będące istotnym punktem odniesienia dla programów konstruowanych na następne, kilkuletnie okresy.

GPOnZ – po zaopiniowaniu przez Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków – winien zostać przedstawiony Radzie Miejskiej w Chojnie, w celu przyjęcia go uchwałą. Program został opracowany na okres czterech lat i stanowi dokument uzupełniający w stosunku do innych aktów planowania, posiada również charakter obligatoryjny, jednakże nie stanowi aktu prawa miejscowego.

Z realizacji zadań Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami co dwa lata Burmistrz zobowiązany jest do sporządzenia sprawozdań i przedstawienia ich Radzie Miejskiej oraz przekazywania ich do Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Szczecinie.

3. UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE

W preambule Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 z późn. zmianami) podkreśla się istnienie po stronie narodu polskiego (tzn. wszystkich obywateli Rzeczypospolitej) obowiązku przekazania przyszłym pokoleniom wszystkiego, co cenne z ponad tysiącletniego dorobku. Art. 5 stanowi, że Rzeczpospolita Polska strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju. Wiąże się to również z art. 86 ustawy zasadniczej, według którego każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. (...) W myśl art. 6, Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju (ust. 1), oraz udziela pomocy Polakom zamieszkałym za granicą w zachowaniu ich związków z narodowym dziedzictwem kulturalnym (ust. 2).

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r., poz. 713 z późn. zmianami), do zadań własnych gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w szczególności dotyczących sfery kultury, w tym ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. W tym przypadku dla gminy instrumentami realizacji interesu publicznego jest m. in. uchwalanie dokumentów strategicznych i programowych, w tym sporządzanie i uchwalanie planów zagospodarowania przestrzennego, a ponadto utrzymywanie jednostek specjalistycznych w zakresie muzealnictwa oraz działania właścicielskie wobec zabytków stanowiących własność gminy i jej jednostek.

Głównym aktem prawnym, regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami jest natomiast ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Akt ten znacznie rozszerzył kompetencje samorządów, dając im różnorodne możliwości działań w sferze ochrony zabytków. Weryfikacja tych inicjatyw należy do administracji rządowej, tzn. do wojewody, w imieniu którego zadania i kompetencje wykonuje wojewódzki konserwator zabytków. Obowiązujące przepisy prawa (obok wpisu do rejestru zabytków dokonywanego przez wojewódzkiego konserwatora zabytków i uznania zabytku za pomnik historii przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej) właśnie samorządom gminnym umożliwiły wyznaczenie dwóch dodatkowych form ochrony zabytków, czyli określenie formy ochrony poprzez zapisy miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz utworzenie

parku kulturowego. Wzmiankowana ustawa nakłada na organy samorządowe obowiązek zapewnienia warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych dla ochrony dóbr kultury.

Wyjaśnienie niezbędnych definicji zawarto w art. 3 ww. ustawy.

W art. 4 tejże ustawy stwierdzono, co następuje:

„Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej, działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwale zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;*
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;*
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;*
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;*
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;*
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.”*

Art. 5 określa w sposób otwarty kwestię opieki nad zabytkami: *„Opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:*

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;*
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;*
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;*
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwale zachowanie jego wartości;*
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.”*

Art. 6 ust. 1 i 2 ustawy klasyfikuje w układzie rzeczowym przedmioty ochrony i zarazem stanowi szczegółową definicję zabytku:

„1. Ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

- 1) zabytki nieruchome będące, w szczególności:*
 - a) krajobrazami kulturowymi,*
 - b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,*
 - c) dziełami architektury i budownictwa,*
 - d) dziełami budownictwa obronnego,*

- e) *obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,*
 - f) *cmentarzami,*
 - g) *parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,*
 - h) *miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobowości lub instytucji;*
- 2) *zabytki ruchome będące, w szczególności:*
- a) *dzielami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,*
 - b) *kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,*
 - c) *numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,*
 - d) *wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,*
 - e) *materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz.U. z 2019 r., poz. 1479),*
 - f) *instrumentami muzycznymi,*
 - g) *wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,*
 - h) *przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;*
- 3) *zabytki archeologiczne będące, w szczególności:*
- a) *pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,*
 - b) *cmentarzyskami,*
 - c) *kurhanami,*
 - d) *reliktami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.*

2. *Ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.”*

Kwestie ochrony zabytków regulują ponadto następujące akty prawne:

- ustawy, m. in.:
 - *ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r., poz. 194 z późn. zmianami),*

- ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r., poz. 1333 z późn. zmianami),
 - ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r., poz. 1990 z późn. zmianami),
 - ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r., poz.1219 z późn. zmianami),
 - ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r., poz. 293 z późn. zmianami),
 - ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r., poz. 1057 z późn. zmianami),
 - ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r., poz. 55 z późn. zmianami);
- rozporządzenia, m. in.:
- rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz.U. z 2018 r., poz. 1609),
 - rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz.U. z 2011 r. Nr 113, poz. 661),
 - rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 18 kwietnia 2011 r. w sprawie wywozu zabytków za granicę (Dz.U. z 2011 r. Nr 89, poz. 510),
 - rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 19 lipca 2019 r. w sprawie wzorów dokumentów oceny wskazującej czas powstania zabytku, wyceny zabytku oraz potwierdzenia wwozu zabytku na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2019 r., poz. 1470),
 - rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 sierpnia 2017 r. w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz.U. z 2017 r., poz. 1674),

- rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 27 września 2017 r. w sprawie szczegółowych warunków uzyskiwania dofinansowania realizacji zadań z zakresu kultury, trybu składania wniosków oraz przekazywania środków z Funduszu Promocji Kultury (tekst jedn. Dz.U. z 2019 r., poz. 17 z późn. zmianami),
 - rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz.U. z 2004 r. Nr 212, poz. 2153),
 - rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 10 maja 2004 r. w sprawie rzeczoznawców Ministra Kultury w zakresie opieki nad zabytkami (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r., poz. 1901),
 - rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 kwietnia 2004 r. w sprawie organizacji wojewódzkich urzędów ochrony zabytków (Dz. U. z 2004 r. Nr 75, poz. 706),
 - rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 1 kwietnia 2004 r. w sprawie nagród za odkrycie lub znalezienie zabytków archeologicznych (Dz.U. z 2004 r. Nr 71, poz. 650),
 - rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2009 r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczanego na zabytkach nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków (Dz.U. z 2004 r. Nr 30, poz. 259);
- inne:
- Konwencja o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego wraz z Regulaminem wykonawczym do tej Konwencji oraz Protokół o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego, podpisane w Hadze dnia 14 maja 1954 r. (Dz.U. z 1957 r. Nr 46, poz. 212 wraz z uzupełnieniem),
 - Konwencja dotycząca środków zmierzających do zakazu i zapobiegania nielegalnemu przywozowi, wywozowi i przenoszeniu własności dóbr kultury, sporządzona w Paryżu dnia 17 listopada 1970 r. (Dz.U. z 1974 r. Nr 20, poz. 106),
 - Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, przyjęta w Paryżu dnia 16 listopada 1972 r. przez Konferencję Generalną Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury na jej siedemnastej sesji (Dz.U. z 1976 r. Nr 32, poz. 190),
 - Porozumienie o współpracy i pomocy wzajemnej w sprawie zatrzymywania i zwrotu dóbr kultury nielegalnie przewożonych przez granice państw, sporządzone w Płowdiw dnia 22 kwietnia 1986 r. (Dz.U. z 1988 r. Nr 38, poz. 296),
 - Europejska Konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego (poprawiona) sporządzona w La Valetta dnia 16 stycznia 1992 r. (Dz.U. z 1996 r. Nr 120, poz. 564),

- umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki o ochronie określonych dóbr kultury, podpisana w Waszyngtonie dnia 11 maja 2004 r. (M. P. z 2010 r. Nr 71, poz. 902),
- umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Organizacją Narodów Zjednoczonych do spraw Oświaty, Nauki i Kultury (UNESCO) o utworzeniu funduszu powierniczego w celu ukończenia raportu oceniającego stan środowiska archeologicznego Babilon, podpisana w Paryżu dnia 25 czerwca 2008 r. (M. P. z 2008 r. Nr 63, poz. 552).

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i bibliotekach, zostały określone w:

- ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r., poz. 902),
- ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (tekst jedn. Dz.U. z 2019 r., poz. 1479).

Ochronę materiałów archiwalnych regulują natomiast przepisy ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r., poz. 164).

4. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Dokumenty, do których odwołuje się Gminny Program zgrupowano na trzech poziomach: ogólnokrajowym, regionalnym (wojewódzkim) oraz lokalnym (gminnym). Stanowią je różnego rodzaju strategie, studia i programy.

4.1 Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami zobowiązuje Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego do opracowania, przy pomocy Generalnego Konserwatora Zabytków, Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, który powinien być podstawowym instrumentem w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.

Uchwałą nr 82 Rady Ministrów z dnia 13 sierpnia 2019 r. ustanowiony został Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019 – 2022 (M. P. 2019 r., poz. 808). Podmiotem wiodącym realizującym tenże program jest Narodowy Instytut Dziedzictwa, a także wojewódzcy konserwatorzy zabytków, dyrektorzy urzędów morskich, Narodowe Muzeum Morskie w Gdańsku oraz w zależności od potrzeb inne podmioty.

Celem głównym Programu jest stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami. Do celów szczegółowych zaliczono natomiast następujące działania realizowane przez wyznaczone kierunki działania:

1. optymalizację systemu ochrony dziedzictwa kulturowego poprzez:
 - a. wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym,
 - b. wzmocnienie systemu ochrony na poziomie centralnym,
2. wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami za pomocą:
 - a. merytorycznego wsparcia działań w zakresie opieki nad zabytkami,
 - b. podnoszenia bezpieczeństwa zasobu zabytkowego,
3. budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego w wyniku:
 - a. upowszechniania wiedzy na temat dziedzictwa kulturowego i jego wartości,
 - b. tworzenia warunków dla sprawowania społecznej opieki nad zabytkami.

Uchwała Rady Ministrów oraz pełna treść Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019 – 2022 jest dostępna na stronie internetowej:

<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20190000808/O/M20190808.pdf>

4.2 Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

Gminny Program w swych założeniach jest zgodny z następującymi dokumentami:

1. Strategia rozwoju województwa zachodniopomorskiego (SRWZ)

Jednym z zadań Samorządu Województwa jest tworzenie polityki rozwoju regionalnego.

Podstawą jej kreowania jest strategia rozwoju województwa, stanowiąca długookresowy dokument definiujący kierunki polityki oraz wyznaczający cele, które mają zostać osiągnięte w przyjętym horyzoncie czasowym.

Uchwałą Nr VIII/100/19 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 28 czerwca 2019 r., przyjęta została Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030.

Zgodnie z zapisami Strategii, zasoby kulturowe regionu stanowią jeden z elementów umożliwiających turystyczne wykorzystanie szlaków opartych m. in. na historii i odtwórstwie historycznym.

Publikacja jest dostępna na stronie internetowej:

<http://bip.rbip.wzp.pl/sites/bip.wzp.pl/files/articles/srwz2030size0.pdf>.

2. Regionalny program operacyjny województwa zachodniopomorskiego na lata 2014 – 2020

W dniu 18 grudnia 2014 r. Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego Zachodniopomorskiego przyjął ww. Program, istotny również w związku z kwestią finansowania opieki nad zabytkami.

Program ten stanowi jeden ze sposobów realizacji Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego i skupia się na trzech podstawowych zagadnieniach: gospodarce, infrastrukturze i społeczeństwie.

Głównym celem Programu jest poprawa konkurencyjności gospodarczej, spójności społecznej oraz dostępności przestrzennej województwa przy jednoczesnym zrównoważonym uwzględnieniu cech walorów kulturowych i gospodarczych regionu przy zachowaniu zasobów przyrodniczych.

Program obejmuje 10 Osi Priorytetowych, na wdrożenie których zaplanowano przeznaczenie 1,6 mld euro, z których blisko 72% pochodzi z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Treść RPOWZ znajduje się do wglądu na stronie internetowej:

http://www.rpo.wzp.pl/sites/default/files/pliki/regionalny_program_operacyjny_województwa_zachodniopomorskiego_na_lata_2014-2020.pdf.

3. Wojewódzki program opieki nad zabytkami województwa zachodniopomorskiego na lata 2017 – 2020

Program opieki nad zabytkami województwa zachodniopomorskiego na lata 2017 – 2020 został sporządzony przez Zarząd Województwa i przyjęty – po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków – przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego Uchwałą Nr XXII/361/17 z dnia 25 kwietnia 2017 r.

Podstawą sporządzenia ww. Programu była analiza zasobu kulturowego województwa zachodniopomorskiego, jego stanu i potrzeb w zakresie ochrony i opieki, w celu zachowania dla obecnych i przyszłych pokoleń.

Jako podstawowy cel opracowania i wdrożenia Programu wskazano utrzymanie walorów krajobrazu kulturowego i zabytków na terenie województwa, poprzez realizację różnego rodzaju zadań służących utrzymaniu i poprawie stanu materialnej substancji zabytków, ich zagospodarowaniu w sposób odpowiadający wartościom zabytkowym oraz działania zmierzające do podniesienia wiedzy o zabytkach i świadomości potrzeby utrzymania dziedzictwa kulturowego.

Program obejmuje szeroki wachlarz zagadnień dotyczących dziedzictwa kulturowego województwa, tzn. zagadnienia historyczne, zachowanego zasobu materialnego dziedzictwa, jego mocnych i słabych stron oraz prawa i finansów. Przede wszystkim wyznacza jednak nadrzędne cele i definiuje zadania opieki nad zabytkami w określonym przedziale czasowym.

Wśród celów operacyjnych oraz zadań wymienionych w wojewódzkim programie opieki nad zabytkami na lata 2017 – 2020 można wskazać m. in.

1. utrzymanie zabytków tworzących krajobraz kulturowy województwa zachodniopomorskiego:

- a. uwzględnienie opieki nad zabytkami i krajobrazem kulturowym w dokumentach strategicznych i planistycznych,
 - b. integracja ochrony dziedzictwa, krajobrazu kulturowego i ochrony przyrody – opracowanie audytu krajobrazowego, wzmocnienie ochrony zabytków, opracowanie systemu opieki nad zielenią zabytkową,
 - c. poprawa stanu materialnego zabytków – wdrożenie działań obejmujących opiekę nad budownictwem zabytkowym, dziedzictwem technicznym oraz zabezpieczenie obiektów zabytkowych przed zniszczeniem czy kradzieżą, a także wspieranie opieki nad zabytkami i promowanie ich prawidłowej konserwacji i rewaloryzacji,
 - d. współodpowiedzialność za zabytki i lokalne dziedzictwo – wspieranie działań na rzecz samorządowego systemu ochrony zabytków oraz podniesienia znaczenia dziedzictwa przez uznanie za Pomnik Historii i wpis na listę UNESCO, jak również monitorowanie zmian prawa odnoszących się do ochrony zabytków,
 - e. utrzymanie w dobrym stanie zabytków należących do województwa zachodniopomorskiego i użytkowanych przez jednostki WZP poprzez wykonywanie prac remontowych i rewaloryzacyjnych,
2. funkcjonowanie zabytków w procesie aktywizacji ekonomicznej i społecznej województwa:
 - a. tworzenie zaplecza finansowego i organizacyjnego opieki nad zabytkami oraz dziedzictwem kulturowym,
 - b. zwiększanie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości,
 3. kształtowanie świadomości regionalnej w oparciu o dziedzictwo kulturowe i potrzebę jego zachowania dla przyszłych pokoleń:
 - a. wspieranie edukacji regionalnej,
 - b. popularyzacja walorów kulturowych regionu.

Treść uchwały nr XXII/361/17 z dnia 25 kwietnia 2017 r. wraz z załącznikiem znajduje się na stronie internetowej: <http://bip.rbip.wzp.pl/arttykul/uchwala-nr-xxii36117-sejmiku-województwa-zachodniopomorskiego>

4. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego

Uchwałą Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego nr XVII/214/20 z dnia 24 czerwca 2020 r. została podjęta uchwała nr zmieniająca uchwałę w sprawie uchwalenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego (dalej PZPWZ).

27 lipca 2020 r. PZPWZ został opublikowany w Dzienniku Urzędowym Województwa Zachodniopomorskiego Poz. 3564 i wszedł w życie z dniem 11 sierpnia 2020 r.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa stanowi podstawowy dokument planistyczny definiujący cele strategiczne województwa w układzie przestrzennym. Dokument ten formułuje uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne rozwoju województwa zachodniopomorskiego oraz zasady i kierunki kształtowania struktury przestrzennej województwa.

PZPWZ nie jest aktem prawnym – stanowi natomiast akt kierownictwa wewnętrznego i zobowiązuje władze województwa, a także inne podmioty administracji publicznej w zakresie przestrzegania priorytetów rozwojowych i prowadzenia polityki przestrzennej zgodnie

z ustalonymi kierunkami. Ustanawia podstawę do konstruowania programów operacyjnych rozwoju województwa. PZPWZ jest też podstawą do formułowania wniosków do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i ich oceny, pod kątem realizacji celów regionalnych. Samorządom lokalnym i inwestorom Plan dostarcza ponadto informacji, jakie dobre praktyki powinni stosować w gospodarowaniu przestrzenią.

Cele i kierunki wskazane w PZPWZ zostały podzielone na 3 części:

1. odnoszące się do całego obszaru województwa (ujęte cele od I do X),
2. dotyczące obszarów funkcjonalnych (cele od XI do XIV)
3. koncentrujące się na Szczecińskim Obszarze Metropolitalnym jako Plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego (cele od XV do XXI).

W opracowaniu poświęcono także uwagę zabytkom i krajobrazowi kulturowemu województwa zachodniopomorskiego (część 3.4). Opisano architekturę sakralną województwa, architekturę obronną i rezydencjonalną (zamki, zieleń zabytkową), zabytki w miastach (układy urbanistyczne, nowożytnie założenia urbanistyczne, obiekty użyteczności publicznej, zabudowę mieszkalną w miastach), zabytki wiejskie (układy ruralistyczne, wiejskie budynki użyteczności publicznej, zabudowę mieszkalną na wsiach), zabytki techniki, relikty osadnictwa pradziejowego, zabytki ruchome, wyposażenia i wystrój obiektów świeckich, obiekty małej architektury, zabytki podwodne. Omówiono

także krajobraz kulturowy województwa: obszary kulturowo – krajobrazowe, parki kulturowe i pomniki historii. Odniesiono się również do dóbr kultury współczesnej.

Jako najbardziej istotny cel kształtowania polityki przestrzennej województwa związany z ochroną dziedzictwa i krajobrazu kulturowego wskazano zahamowanie degradacji obiektów zabytkowych i dóbr kultury współczesnej oraz zachowanie i kształtowanie krajobrazu kulturowego jako cennego elementu kultury, przyczyniającego się do atrakcyjności obszaru, wpływającej na jakość życia mieszkańców i wzrost walorów turystycznych.

Uchwała wraz z uzasadnieniem oraz plan zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego z załącznikami znajdują się do pobrania pod adresem: <http://bip.rbip.wzp.pl/arttykul/uchwala-nr-xvii21420-sejmiku-wojewodztwa-zachodniopomorskiego>

5. Powiatowy program opieki nad zabytkami powiatu gryfińskiego na lata 2018 – 2021

Powiatowy program opieki nad zabytkami Powiatu Gryfińskiego na lata 2018 – 2021 został przyjęty uchwałą Rady Powiatu nr XLII/282/2018 z dnia 2 sierpnia 2018 r.

Dokument ten określa priorytetowe kierunki działań zmierzających do tworzenia regionalnej i lokalnej tożsamości kulturowej, wspieranie i promowanie kultury ludowej, a także wykorzystanie materialnej i niematerialnej wartości dziedzictwa jako środka prowadzącego do rozwoju regionu.

W ww. programie przyjęto dwa cele strategiczne:

1. ochrona i kształtowanie kulturowego obrazu powiatu poprzez podjęcie działań priorytetowych obejmujących historyczną ciągłość dziedzictwa regionalnego oraz tożsamość regionalną i lokalną i bogactwo wielokulturowe,
2. kształtowanie pozytywnych postaw społeczeństwa wobec dziedzictwa kulturowego regionu uzyskane poprzez aktywność społeczną i świadome zaangażowanie w opiekę nad regionalnym dziedzictwem kulturowym, funkcjonalne zarządzanie regionalnym dziedzictwem kulturowym oraz ekonomiczne zagospodarowanie dziedzictwa kulturowego – przemysł kultury i czasu wolnego.

Osiągnięcie powyższych celów prowadzić będzie do wzrostu atrakcyjności regionu, materialnej poprawy stanu zabytków i wykorzystania posiadanego potencjału dziedzictwa kulturowego.

Treść PPOnZ została opublikowana na stronie internetowej:

http://bip.gryfino.powiat.pl/uchwrada/2018282/zalacznik_nr_1.pdf

5. Strategia rozwoju powiatu gryfińskiego na lata 2015 – 2020

Uchwałą Rady Powiatu nr XII/75/2015 z dnia 26 listopada 2015 r. została przyjęta strategia rozwoju powiatu gryfińskiego na lata 2015 – 2020.

Wśród głównych celów strategicznych wymienionych w dokumencie należy wskazać:

1. zwiększenie przestrzennej konkurencyjności powiatu obejmującej rewitalizację oraz rozwój funkcjonalno – przestrzenny miast i wsi,
2. ochronę wartości przyrodniczych, poprawę istniejących walorów krajobrazowych, racjonalną gospodarkę zasobami wraz ze stworzeniem warunków do zachowania poprawy i wykorzystania walorów przyrodniczych dziedzictwa kulturowego,
3. stworzenie warunków dla potencjalnych inwestorów, wykorzystanie potencjału gospodarczego i położenia, stworzenie warunków do aktywizacji i rozwoju obszarów wiejskich,
4. modernizację dróg i poprawienie sieci i jakości połączeń komunikacyjnych.

Uchwała oraz strategia rozwoju powiatu gryfińskiego dostępne są pod adresem:

http://bip.gryfino.powiat.pl/index.php?show=akgo_uctu_1aaa&nrkade=5&rodzaj=3&nr=832&nr1=3975.

5. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

5.1 Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy (analiza dokumentów programowych gminy)

Gminny program opieki nad zabytkami Miasta i Gminy Chojna opiera się przede wszystkim na dokumentach, programach i strategiach opracowanych na poziomie Gminy Chojna.

1. Dokumenty o charakterze strategicznym:

1) Strategia/Program Rozwoju Gminy Chojna na lata 2019 – 2027

Uchwałą Nr XIV/103/2019 Rady Miejskiej w Chojnie z dnia 7 listopada 2019 r. przyjęto Strategię/Program Rozwoju Gminy Chojna na lata 2019 – 2027. Jest to podstawowy i najistotniejszy dokument samorządu Gminy, określający obszary, cele i kierunki rozwoju w przestrzeni prowadzonej przez władze Gminy.

Uwzględniając obowiązujące zasady rozwoju regionalnego w Polsce (tzw. nowy paradygmat rozwoju regionalnego) oraz wyzwania, przed jakimi stoi gmina Chojna, program uwzględnia potrzeby i oczekiwania całej wspólnoty gminnej.

W programie, jako jedno z wyzwań gminy Chojna, wskazano osiągnięcie wizerunku miejsca atrakcyjnego do życia, z rozwiniętą ofertą rekreacyjną, turystyczną, kulturową i społeczną. Realizacja tego wyzwania powinna być oparta m.in. o kreowanie i rozpropagowanie własnej, oryginalnej oferty rekreacyjno-kulturowej (infrastruktura turystyczno-rekreacyjna, wydarzenia kulturalne oparte na tradycji lokalnej, zabytki, obszary wiejskie, itp.), która obecnie w bardzo małym zakresie dociera do potencjalnych odbiorców (np. aglomeracja szczecińska oraz gorzowska), a decyduje o wizerunku całej gminy.

Jedno z działań priorytetowych opisanych w Strategii dotyczy zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich poprzez dążenie do osiągnięcia celu strategicznego, jakim jest zachowanie lokalnych tradycji rolniczych i włączenie ich w obieg gospodarczy.

Wśród kluczowych zadań w ramach ww. priorytetu wymieniono m. in. rewitalizację istniejących i budowę nowych szlaków turystycznych, w tym ścieżek historyczno – przyrodniczych. Cmentarze wojenne, miejsca pamięci, duża liczba zabytków kultury

i przyrody sprawia bowiem, że gmina Chojna jest atrakcyjna turystycznie. Działanie ma na celu modernizację istniejących szlaków turystycznych oraz wykreślenie i urządzenie w terenie zintegrowanych tras turystycznych: pieszych. Planowane jest, aby działania realizowane były we współpracy z partnerami zewnętrznymi, m.in.: PTTK, Urzędem Marszałkowskim Województwa Zachodniopomorskiego oraz gminami sąsiednimi.

Kolejnym zadaniem kluczowym jest renowacja obiektów zabytkowych na terenie gminy, które wymagają prac konserwatorskich i renowacyjnych.

Treść uchwały Nr XIV/103/2019 z dnia 7 listopada 2019 r. wraz z załącznikiem w postaci Strategii znajduje się na stronie <http://bip.chojna.pl/strony/17227.dhtml>.

2. Opracowania wyznaczające kierunki polityki przestrzennej gminy:

1) *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego*

Uchwałą nr XLIII/376/2014 Rady Miejskiej w Chojnie z dnia 28 sierpnia 2014 r. została przyjęta zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Chojna.

Pierwotną treść Studium przyjęto Uchwałą nr XLII/443/2001 Rady Miejskiej w Chojnie z dnia 30 listopada 2001 r. i następnie zmieniono Uchwałami nr XLVIII/506/2002 z dnia 4 października 2002 r., nr XXXVIII/384/2005 z dnia 30 listopada 2005 r. oraz nr XL/352/2014 z dnia 15 kwietnia 2014 r.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Chojna to dokument, w którym zawarto warunki przestrzenne oraz zdefiniowano podstawowe programy prowadzące do rozwoju społeczno – gospodarczego gminy w długoletniej perspektywie. Nie jest to akt prawa miejscowego i nie stanowi podstawy do wydawania decyzji administracyjnych, obejmuje jednak wytyczne w wielu aspektach dotyczących rozwoju gminy.

Studium zawiera także kwestie związane z ochroną cennych dóbr środowiska przyrodniczego i kulturowego wraz z kierunkami, dotyczące zasad i form ich ochrony.

Zgodnie z zapisami Studium, rozwój gminy powinien odbywać się przy zachowaniu jej wartości przyrodniczych i kulturowych, w tym poprzez rozwój turystyki z wykorzystaniem dziedzictwa kulturowego. Hasło „Miasto Chojna – lokalny ośrodek rozwoju społeczno – gospodarczego opartego na wartościach historycznych, kulturowych i środowiskowych” zakłada m. in. odtworzenie historycznej struktury przestrzennej zabudowy centrum Starego Miasta.

Gmina Chojna posiada bogaty krajobraz kulturowy. Zgodnie z zapisami studium ochroną należy objąć:

- wsie Brwice, Jelenin, Lisie Pole, Mętno, Mętno Małe, Nawodna, Rurka, w których zostały zachowane historyczne układy i zespoły tradycyjnej zabudowy,
- inne miejscowości nieposiadające w pełni czytelnej historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie centrum wsi wraz z kościołem,
- formę zabudowy zagrodowej w celu ochrony tradycyjnego krajobrazu wsi,
- tradycyjną zabudowę o wartościach zabytkowych występującą we wsiach Jelenin, Lisie Pole, Mętno, Narost, Nawodna i Rurka,
- architekturę sakralną gminy, dominanty architektoniczne i świadectwa historii wsi wraz z przeznaczeniem miejsc po zniszczonych kościołach pod zabudowę sakralną z warunkiem odtworzenia historycznej formy,
- architekturę rezydencjalną, do której można zaliczyć 12 obiektów takich jak barokowo – klasycystyczny pałac w Krzymowie, pałac w Brwiach, dwory w Kamiennym Jazie – Zabużu, Stokach czy neoklasycystyczny dworek w Kuropatnikach,
- komponowane założenia zieleni, historyczne cmentarze – na terenie gminy istnieje 13 parków dworskich, spośród których większość to XIX – wieczne założenia o charakterze krajobrazowym zlokalizowane w Białęgach, Brwiach, Krajniku Górnym, Krzymowie, Kuropatnikach, Mętnie, Naroście, Rurce, Stokach i Zatonii Dolnej; ochronie podlegają również cmentarze ewangelickie niezależnie od stanu ich zachowania,
- zabytki ruchome znajdujące się przede wszystkim w kościołach,
- założenia folwarczne, związane z historyczną kompozycją przestrzenną wsi,

- obiekty przemysłu i techniki, art. nieczynne młyny w Krupinie i Kamiennym Jazie, gorzelnie, osiedle kolejowe w Godkowie, czy też most drogowy na trasie od Godkowa do Jelenina,
- obszary krajobrazowo – kulturowe i pomniki historii, poprzez realizację zapisów wynikających z położenia gminy Chojna w granicach Obszaru Kulturowo – Krajobrazowego OKK-5 „Chojeńskie – Pogranicza” oraz dbałość o zespół średniowiecznych umocnień miejskich z kościołem klasztornym poaugustiańskim, kościołem Mariackim i ratuszem będącymi Pomnikiem Historii PH-10.

Wśród głównych zagrożeń środowiska kulturowego, wskazanych w Studium, należy wymienić:

1. brak poczucia tożsamości lokalnej osadników, którzy osiedlili się na ziemiach odzyskanych po 1945 r.,
2. działalność inwestycyjną państwowych gospodarstw rolnych, w wyniku której powstały duże fermy hodowlane oraz zespoły blokowisk odznaczających się od obiektów tworzących tradycyjny krajobraz,
3. niekontrolowaną działalność prywatnych inwestorów, prowadzącą do powstawania chaotycznej zabudowy i obiektów o formach różnych od lokalnych obiektów,
4. wycinkę dawnych obsadzeń traktów bez nasadzeń odtworzeniowych oraz niszczenie drzewostanów parkowych.

Na terenie gminy Chojna w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego określone zostały warunki ochrony konserwatorskiej obszarów i obiektów o walorach zabytkowych:

1. strefa A ścisłej ochrony układów przestrzennych lub ich fragmentów, będąca obszarem uznanym za szczególnie ważny, jako materialne świadectwo historii miejscowości:
 - a. ścisłej ochronie podlega historyczna kompozycja układu przestrzennego (w tym rozplanowanie zabudowy), istniejąca zabudowa oraz inne elementy zagospodarowania (starodrzew, mała architektura).
 - b. warunki ochrony:

- w strefie obowiązuje trwałe zachowanie historycznego układu przestrzennego we wszystkich jego elementach,
 - niezbędne jest usunięcie elementów dysharmonizujących,
 - wszelka działalność wymaga zezwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków;
2. strefa B ochrony układów przestrzennych lub ich fragmentów, w obrębie których zachowało się w dużym stopniu historyczne rozplanowanie i zabudowa o lokalnych wartościach kulturowych:
- a. ochronie podlega:
- rozplanowanie ulic i placów wraz z ich nawierzchniami (m. in. zachowanymi nawierzchniami kamiennymi),
 - rozplanowanie zabudowy siedlisk gospodarstw chłopskich o charakterystyczny układ zabudowy, w tym budynku mieszkalnego,
 - szerokości frontów zagród,
 - formy architektoniczne zabudowy mieszkalnej i gospodarczej, w tym gabaryty wysokościowe, formy dachów, tradycyjnie stosowany materiał budowlany,
 - obiekty wymienione w załączniku nr 1 do karty informacyjnej miejscowości,
 - zieleń komponowana w postaci alejowych lub szpalerowych obsadzeń ulic i placów oraz tzw. bram zielonych (para drzew przed frontem zagrody);

w przypadku budowy nowych obiektów w obrębie strefy, obowiązuje nawiązanie do form i gabarytów zabudowy tradycyjnie występującej we wsi.

- b. warunki ochrony:
- zachowanie i rewaloryzacja zasadniczych ww. elementów zagospodarowania wsi,
 - usunięcie lub przebudowa obiektów kolidujących z historycznym układem i lokalną architekturą,
 - dostosowanie nowych obiektów do historycznej kompozycji przestrzennej i architektury dominującej w miejscowości,

- stosowanie tradycyjnych materiałów budowlanych (m. in. dachówka ceramiczna, stolarka drewniana) przy budowie nowych obiektów oraz modernizacjach istniejącej zabudowy,
 - opiniowanie dokumentacji projektowej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków.
3. strefa K ochrony krajobrazu związanego integralnie z zabytkowym układem lub obszaru obsadzonego zielenią, ukształtowanego w wyniku działalności człowieka, tzn. parków, cmentarzy, obsadzeń ulic wiejskich i traktów:
- a. ochronie podlega:
 - historycznie ukształtowana granica założeń zieleni komponowanej; kompozycja (rozplanowanie i skład gatunkowy zieleni, rozplanowanie dróg i ścieżek, układ kwater cmentarnych, mała architektura tj. ogrodzenia, bramy i inne, zabytki sepulkralne np. nagrobki, ogrodzenia grobów i inne elementy urządzenia cmentarzy);
 - b. warunki ochrony:
 - zachowanie i rewitalizacja ww. elementów zagospodarowania założeń zieleni,
 - wyłączenie spod zabudowy terenów parków i cmentarzy,
 - oznakowanie cmentarzy, jako historycznego miejsca pochówków miejscowej ludności,
 - ewentualne przeniesienie zagrożonych zabytków sepulkralnych do lapidarium w Kobylance,
 - opiniowanie dokumentacji projektowej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków.
4. strefa E ochrony ekspozycji sylwety zabytkowego układu przestrzennego lub jego fragmentu (np. dominanty):
- a. ochronie podlega teren stanowiący zabezpieczenie widoku na sylwetkę układu przestrzennego,
 - b. warunki ochrony:
 - wyłączenie terenu spod wszelkiej zabudowy zakłócającej wgląd na sylwetę miejscowości lub jej fragmentu,
 - uzgadnianie z wojewódzkim konserwatorem zabytków wszelkich działań inwestorskich związanych z zabudową w strefie.

5. obiekty wpisane do rejestru zabytków:

a. ochronie podlega:

- forma architektoniczna obiektu we wszystkich jej elementach (wysokość, forma dachu, kompozycja elewacji wraz z detalem architektonicznym i stolarką, materiał budowlany),
- funkcja obiektu, której ewentualna zmiana wymaga zgody wojewódzkiego konserwatora zabytków.

b. warunki ochrony:

- trwałe zachowanie obiektu wpisanego do rejestru zabytków,
- utrzymanie otoczenia obiektu zabytkowego zgodnie z historycznym zagospodarowaniem (np. cmentarza w otoczeniu kościoła),
- uzgadnianie z wojewódzkim konserwatorem zabytków wszelkich zmian w obiekcie zabytkowym,
- prowadzenie wszelkich inwestycji jedynie za zgodą wojewódzkiego konserwatora zabytków.

6. obiekty wytypowane do wpisu do rejestru zabytków, podlegające ochronie na warunkach określonych dla obiektów wpisanych do tego rejestru,

7. obiekty w ewidencji:

a. ochronie podlega:

- zasadnicza forma architektoniczna obiektu (gabaryty wysokościowe, forma dachu, kompozycja elewacji),

b. warunki ochrony:

- utrzymanie tradycyjnej kompozycji architektonicznej obiektu,
- opiniowanie przez wojewódzkiego konserwatora zabytków działań mających wpływ na wygląd obiektu,
- opracowanie dokumentacji konserwatorskiej obiektu w przypadku jego rozbiórki.

Strefy ochrony konserwatorskiej zostały ustanowione dla układów przestrzennych lub obiektów zlokalizowanych w następujących miejscowościach gminy Chojna:

Białegi	
strefa „B”	ochrona centrum wsi z najstarszym obiektem – kościołem, świadczącym o średniowiecznym rodowodzie wsi oraz elementami późniejszego zagospodarowania (szkoła, kuźnia, starodrzew),
strefa „K”	ochrona parku dworskiego, wpisanego do rejestru zabytków nr rej. 803, ochrona XIX – wiecznego cmentarza, jako historycznego miejsca pochówków mieszkańców wsi i zespołu zieleni komponowanej,
ochrona nasadzeń wewnątrz wsi i przy drogach w jej sąsiedztwie – warunki jak w strefie „K”;	
Brwice	
strefa „B”	ochrona kompozycji przestrzennej wsi z kościołem dominującym w jej centrum, założeniami folwarcznymi i parkowymi oraz zespołem tradycyjnej zabudowy chłopskiej,
strefa „K”	ochrona terenu cmentarza ewangelickiego, jako historycznego miejsca pochówków mieszkańców wsi oraz zespołu zieleni komponowanej,
ochrona obsadzenia dróg w sąsiedztwie wsi – warunki jak w strefie „K”,	
postulowane opracowanie programu rewaloryzacji założeń pałacowo – parkowych i rehabilitacji historycznej kompozycji przestrzennej w centrum wsi (likwidacja pawilonu, przekształcenie plebanii, hydroforni);	
Czartoryja	
strefa „B”	ochrona kościoła i jego bezpośredniego otoczenia (jako otuliny z elementami zabytkowymi),
ochrona nasadzeń alejowych przy drodze do Chojny i starodrzewu wewnątrz wsi – warunki jak w strefie „K”;	
Drozdowo	
strefa „B”	ochrona układu przestrzennego zespołu dworsko – folwarcznego, w tym: <ul style="list-style-type: none"> – kompozycji dziedzińca z dworem (dwór w ewidencji), – parku – warunki jak w strefie „K”;
Garnowo	
strefa „B”	ochrona średniowiecznego kościoła z częścią wsi, tworzącą otulinę zabytkowego obiektu,
strefa „K” i „E”	ochrona fragmentu doliny rzeki Rurzyca położonej pomiędzy wsiami Nawodna – Garnowo i jednocześnie ekspozycji sylwety wsi od strony rzeki;
w Garnowie pozostało niewiele budynków, które posiadają dobrze zachowane tradycyjne formy, większość uległa w ostatnich latach przebudowom (w różnym zakresie) i dewaloryzacji; postuluje się opracowanie projektów budynków mieszkalnych i gospodarczych, małej architektury (bram, murów ogrodzeniowych), opartych na tradycyjnych wzorcach, do realizacji w obrębie wsi;	
Godków – osiedle kolejowe	
strefa „B”	ochrona kolejowego osiedla mieszkalnego oraz stacji kolejowej z zapleczem do obsługi ruchu, mieszkańców wsi oraz zespołu zieleni komponowanej;
Godków – wieś	
strefa „A”	ochrona kościoła wraz z terenem dawnego cmentarza przykościelnego – w granicach kamiennego ogrodzenia,

strefa „K”	ochrona terenu cmentarza ewangelickiego z kaplicą, jako historycznego miejsca pochówków mieszkańców wsi oraz zespołu zieleni komponowanej,
ochrona obsadzenia dróg w sąsiedztwie wsi – warunki jak w strefie „K”;	
Grabowo	
strefa „B”	ochrona zachodniej części nawsia, na której znajduje się parcela kościelna wraz z aleją lipową i terenem niezabudowanym – do ulicy przecinającej nawsie na wysokości zagrody nr 15,
ochrona starodrzewu w obrębie wsi – warunki jak w strefie „K”	
postulowane jest opracowanie programu rewaloryzacji centralnej części wsi (zabudową mieszkalno – usługową pustego terenu po zachodniej stronie parceli kościelnej) i zachowaniem zagrody nr 15; obszar ten, położony przy szosie Krajnik – Chojna, po odpowiednim zagospodarowaniu, może być wizytówką wsi;	
Grzybno	
strefa „A”	ochrona kościoła z terenem cmentarza przykościelnego (w granicach kamiennego ogrodzenia),
ochrona alei kasztanowej przy drodze do Swobnicy – warunki ochrony jak w strefie „K”	
Jelenin	
strefa „B”	ochrona układu przestrzennego części wsi zorganizowanej wokół centralnego placu wraz z kościołem, stanowiącym dominantę wsi,
ochrona terenu dawnego cmentarza ewangelickiego, jako miejsca pochówków mieszkańców wsi – warunki jak w strefie „K”	
postulowane opracowanie programu ochrony i rewaloryzacji tradycyjnego krajobrazu wsi oraz opracowanie typowego projektu domu mieszkalnego i zagospodarowania działki, do stosowania przy nowej zabudowie;	
Kamienny Jaz	
strefa „B”	ochrona centrum wsi z kościołem, murem otaczającym działkę kościelną wraz z ulicą prowadzącą przez most na Rurzyca do kościoła i terenem sąsiednim;
Kamienny Jaz – Zabuzé	
strefa „B”	ochrona założenia dworsko – folwarcznego wraz z parkiem (ochrona kompozycji historycznego założenia wraz z zabudową, z możliwością nowych inwestycji wkomponowanych w dawny układ); <u>wytyczne ochrony:</u> – dwór (postulowany wpis do rejestru) – zachowanie bryły, kompozycji elewacji wraz z wystrojem, ceramicznego pokrycia dachu i stolarki, – dziedziniec folwarczny – zachowanie układu dziedzińca, utrzymanie gabarytów i charakterystycznego wystroju zabudowy, a szczególnie dwóch stodół i kuźni, – park – rewaloryzacja założenia parkowego – warunki jak w strefie „K”;
Krajnik Dolny	
strefa „B”	ochrona miejsca posadowienia kościoła (z jego relikdami); docelowo wskazana jest odbudowa kościoła w oparciu o przekazy archiwalne,
strefa „K”	ochrona otoczenia kościoła – wyniesienia dominującego nad wsią;
Krajnik Górny	
strefa „A”	ochrona kościoła z terenem dawnego cmentarza przykościelnego z kaplicą, otoczonego kamienno – ceglanym murem,
strefa „K”	park pałacowy w granicach historycznego założenia; park wpisany do rejestru zabytków pod numerem 367,

ochrona obsadzeń przy ulicach wsi i drogach w jej otoczeniu – warunki jak w strefie „K”, postulowane jest opracowanie programu rewaloryzacji historycznej kompozycji przestrzennej wraz ze szczegółowymi wytycznymi konserwatorskimi;	
Krzymów	
strefa „A”	ochrona dawnego zespołu pałacowo – parkowego wraz z kościołem i terenem cmentarza przykościelnego, otoczonego kamiennym murem; park i pałac wpisane do rejestru zabytków – nr rej. 257,
strefa „B”	ochrona kompozycji i form zabudowy dziedzińca folwarcznego,
strefa „K”	ochrona cmentarza ewangelickiego;
Kuropatniki	
strefa „A”	obejmująca zespół dworsko – pałacowy w granicach XIX-wiecznego założenia; zespół chroniony wpisem do rejestru zabytków: – dwór – nr 394, – park – nr 875;
Lisie Pole	
strefa „B”	ochrona kompozycji przestrzennej całej wsi, ze wszystkimi jej komponentami: kościołem, cmentarzami, zabudową i zachowanymi nasadzeniami przy ulicach oraz istniejącymi brukowymi nawierzchniami ulic (do stacji kolejowej i po zachodniej stronie nawsia);
na terenie wsi występuje zabudowa o wartościach zabytkowych (chroniona); są to obiekty o stosunkowo dobrze zachowanej historycznej formie architektonicznej; wiele budynków uległo już przebudowom (w różnym zakresie), ale nadal tworzą zespół tradycyjnej zabudowy, decydujący o zabytkowym charakterze wsi; ochroną należy objąć całą zabudowę wsi, aby nie dopuścić do dalszej dewaloryzacji; wszelkie modernizacje fasad, brył budynków powinny być ograniczone,	
postulowane jest opracowanie programu ochrony i rewaloryzacji wsi;	
Mętno	
strefa „B”	ochrona kompozycji przestrzennej całej wsi wraz ze wszystkimi jej komponentami: kościołem, terenem przykościelnym, zabudową mieszkalną i gospodarczą, zielenią wysoką oraz brukowanymi nawierzchniami ulic,
ochrona dawnych obsadzeń w sąsiedztwie wsi – warunki jak w strefie „K”,	
postulowane jest opracowanie projektów budynku mieszkalnego i zagospodarowania działek opartych na wzorach lokalnych;	
Mętno Małe	
strefa „A”	ochrona XVI-wiecznego kościoła (w granicach cmentarza),
strefa „B”	ochrona układu i zabudowy XIX-wiecznej wsi dworsko – folwarcznej; dopuszcza się wymianę zabudowy gospodarczej folwarku pod warunkiem zachowania ścian wzdłuż ulicy prowadzącej do parku (i nieistniejącego pałacu),
strefa „K”	ochrona założenia parkowego z cmentarzem rodzowym,
strefa „E”	ekspozycja bryły kościoła od strony szosy Chojna – Moryń,
postulowane jest opracowanie programu ochrony i rewaloryzacji historycznej kompozycji przestrzennej wsi;	

Narost	
strefa „A”	ochrona kościoła (XIII – XIX w.) wraz z terenem dawnego cmentarza, otoczonego murem z bramkami,
strefa „B”	ochrona dziedzińca folwarcznego z zachowaną zabudową z IV ćw. XIX w.
strefa „K”	ochrona parku pałacowego w historycznych granicach, wpisanego do rejestru zabytków pod nr 802,
ochrona obsadzeń dróg w sąsiedztwie wsi,	
postulowane jest opracowanie ochrony zabytkowych wartości z możliwością wprowadzenia zabudowy uzupełniającej;	
Nawodna	
strefa „B”	ochrona kompozycji przestrzennej całej wsi, ze wszystkimi jej komponentami: kościołem, cmentarzami, zabudową i zachowanymi nasadzeniami przy ulicach oraz istniejącymi brukowymi nawierzchniami ulic,
strefa „K” i „E”	ochrona fragmentu doliny rzeki Rurzyca położonej pomiędzy wsiami Nawodna i Garnowo oraz jednocześnie ekspozycji sylwety wsi od strony rzeki Rurzyca,
zabudowa o wartościach zabytkowych dotyczy obiektów o stosunkowo dobrze zachowanej historycznej formie architektonicznej; wiele budynków uległo już przebudowom (w różnym zakresie), ale nadal tworzą zespół tradycyjnej zabudowy, decydujący o zabytkowym charakterze wsi; ochroną należy objąć całą zabudowę wsi, aby nie dopuścić do dalszej dewaloryzacji; wszelkie modernizacje fasad, brył budynków powinny być ograniczone,	
postuluje się opracowanie projektów zabudowy mieszkalnej w oparciu o tradycyjne wzory;	
Raduń	
strefa „K”	ochrona walorów krajobrazowych całego obszaru dawnej wsi wraz z zachowaną zabudową folwarczną, parkiem i terenem parceli kościelnej (z kościołem i cmentarzem),
park – wpisany do rejestru zabytków,	
wszelkie działania w obrębie strefy powinny opierać się na zasadzie restytucji walorów kulturowych (odbudowa kościoła, pałacu, folwarku),	
postuluje się opracowanie programu odbudowy zasadniczych elementów historycznej kompozycji wsi: zespołu pałacowo – parkowego, kościoła, dziedzińca folwarcznego i kolonii mieszkalnej;	
Rurka	
strefa „A”	ochrona zespołu dworsko – parkowego, powstałego na terenie XIII-wiecznej komturii templariuszy, obejmująca XIII-wieczny kościół, XVIII-wieczny dwór i park; warunki ochrony należy uzupełnić o likwidację budynku mieszkalnego przy kaplicy templariuszy,
strefa „B”	ochrona układu przestrzennego wsi chłopskiej,
strefa „K”	teren pomiędzy wsią a zespołem dworsko – folwarcznym do rzeki Rurzyca i jednocześnie strefa „E” ekspozycji bryły granitowego kościoła,

strefa „W”	postulowana dla terenu wokół kościoła templariuszy (miejsce posadowienia zabudowań komturii),
postuluje się opracowanie planu zagospodarowania przestrzennego założenia dworskiego, z założeniem rewaloryzacji i ekspozycji zabudowań XIII – wiecznej komturii z kościołem (po określeniu ich zasięgu na podstawie rozpoczętych badań), jako najstarszego udokumentowanego zagospodarowania obszaru gminy;	
Stoki	
strefa „A”	ochrona działki kościelnej,
strefa „B”	ochrona zespołu dworsko – folwarcznego wraz z parkiem (warunki jak w strefie „K”),
ochrona alei przy drodze do Mętna – warunki jak w strefie „K”;	
Strzelczyn	
strefa „B”	ochrona centrum wsi z parcelą kościelną i kościołem jako dominantą wsi,
strefa „K”	ochrona założenia zieleni wysokiej na terenie cmentarza ewangelickiego i zarazem miejsca pochówków mieszkańców wsi;
Zatoń Dolna	
strefa „B”	ochrona historycznej kompozycji przestrzennej wsi ze wszystkimi jej komponentami: kościołem, terenem cmentarza przykościelnego (warunki jak w strefie „K”), zabudową, kamienną nawierzchnią ulicy, zielenią komponowaną,
strefa „E”	ochrona ekspozycji bryły kościoła od strony południowo – zachodniej,
strefa „K”	ochrona kompozycji przestrzennej parku „Dolina Miłości” – wpisanego do rejestru zabytków pod numerem 1208,
ochrona obsadzeń drogi do Krajnika – warunki jak w strefie „K”,	
zabudowa o wartościach zabytkowych (chroniona) zawiera obiekty o stosunkowo dobrze zachowanej historycznej formie; pozostałe budynki, mimo mniejszych walorów zabytkowych i architektonicznych, tworzą zespół tradycyjnej zabudowy, decydujący o zabytkowym charakterze wsi; ochroną należy objąć całą zabudowę wsi, aby nie dopuścić do dalszej dewaloryzacji; wszelkie modernizacje fasad i brył budynków powinny być ograniczone,	
postuluje się sporządzenie programu ochrony i rewaloryzacji parku oraz wsi, położonych w granicach Parku Krajobrazowego – ustanowienie rezerwatu kulturowego obejmującego park i wieś,	
postuluje się opracowanie projektu rewaloryzacji założenia parkowego i wsi (podstawowa dokumentacja techniczno – dendrologiczna parku opracowana w 1991 r. w zbiorach WZK);	

*Tabela 1 Strefy ochrony konserwatorskiej
ustanowione dla układów przestrzennych lub obiektów zlokalizowanych w gminie Chojna*

W mieście Chojna ustanowione zostały następujące warunki ochrony konserwatorskiej:

strefa	lokalizacja
„A” 1	zgodnie z orzeczeniem o wpisie do rejestru zabytków nr 76 – decyzja nr K1.V-0/58/56 z dnia 27 lutego 1956 r. – strefa „A” 1 obejmuje teren Starego Miasta otoczonego murami obronnymi wraz z obszarem przyległym (teren dawnych wałów i fos, zagospodarowany później zielenią – planty),
„A” 2	ściśłą ochroną konserwatorską objęto najstarszą część dawnej wsi Barnkowo – centralną część nawsia z kościołem,
„B” 1	zespół urbanistyczno – krajobrazowy, sąsiadujący z zespołem staromiejskim, ograniczony od północy rzeką Rurzycą, a od zachodu ciekami wodnymi; obejmuje teren XIX-wiecznego zespołu budynków szkolnych (ul. Szkolna 15) oraz teren działki siedliskowej (ul. Młyńska 2) wraz z zespołem zieleni, wkomponowanymi w obszar naturalnie zamknięty ciekami wodnymi,
„B” 2	zespół ukształtowany wzdłuż dawnych (o tradycji średniowiecznej) dróg na południowy – wschód od Starego Miasta, obecnych ulic Jagiellońskiej i Kościuszki; zabudowa pochodzi z przełomu XIX/XX w.; teren lokalizacji gmachów użyteczności publicznej i zabudowy o znacznych walorach architektonicznych;
„B” 3	układ dawnej wsi Barnkowo, historycznie ukształtowanej w formie owalnicy, z długim wrzecionowatym nawisem, z łukowo wygiętymi pierzejami, zabudowanymi zagrodami czworobocznymi; strefą objęto nawsie, drogi po obu jego stronach wraz z zabudową na frontach zagród; granice wytyczono na tyłach zabudowy frontowej;
„K” 1	teren XIX-wiecznego cmentarza o tradycji średniowiecznej (na co wskazuje gotycka kaplica św. Gertrudy), częściowo urządzony po 1945 r. jako cmentarz – mauzoleum żołnierzy radzieckich;
„K” 2	obejmuje teren dawnego cmentarza żydowskiego przy ul. Wojska Polskiego, na której czytelne są granice cmentarza, wyznaczone kamiennym murem oraz gdzie zachowały się kamienie nagrobne;
„K” 3	teren cmentarza ewangelickiego w Barnkowie urządzonego jako cmentarz komunalny;

*Tabela 2 Strefy ochrony konserwatorskiej
ustanowione dla układów przestrzennych lub obiektów zlokalizowanych w mieście Chojna*

Uchwałę Nr XLIII/376/2014 Rady Miejskiej w Chojnie z dnia 28 sierpnia 2014 r. w sprawie zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Chojna, a także jednolitą treść Studium wraz z rysunkiem, można znaleźć na stronie <http://bip.chojna.pl/unzip/11344.dhtml>.

2) Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Obecnie w granicach gminy Chojna obowiązują 24 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które obejmują swoim zasięgiem obszar o powierzchni około 143 ha, co stanowi 0,43% powierzchni Gminy. Pokrycie planistyczne kształtuje się na poziomie 7%. 18 planów zostało sporządzonych w oparciu o przepisy nieobowiązującej obecnie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym, natomiast pozostałe 6 na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Zgodnie z treścią zapisów prawnych, dotyczących planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz ochrony i opieki nad zabytkami, zarówno w przypadku każdego nowo opracowywanego, jak również zmienianego planu miejscowego, wójt, burmistrz lub prezydent miasta, po podjęciu przez radę gminy uchwały o przystąpieniu do sporządzania lub zmiany planu miejscowego, zawiadamia, na piśmie, o podjęciu uchwały o przystąpieniu do sporządzania planu instytucje i organy właściwe do uzgadniania i opiniowania planu (w tym między innymi konserwatora zabytków), a po opracowaniu projektu planu lub projektu zmiany planu, uzgadnia go z właściwym wojewódzkim konserwatorem zabytków w zakresie kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu.

Treść miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, obowiązujących w gminie Chojna, a także zawarte w nich zapisy związane z ochroną konserwatorską, dostępne są na stronie internetowej: <https://chojna.e-mapa.net/wykazplanow/>.

3. Inne dokumenty:

1) *Lokalny program rewitalizacji Gminy Chojna na lata 2018 – 2023*

Uchwałą nr III/12/2018 Rady Miejskiej w Chojnie z dnia 13 grudnia 2018 r. przyjęto Lokalny program rewitalizacji Gminy Chojna na lata 2018 – 2023. Uchwała ta została zmieniona uchwałą nr IV/35/2018 Rady Miejskiej w Chojnie z dnia 27 grudnia 2018 r.

LPR to dokument, który kompleksowo określa proces niezbędnych przemian w pięciu płaszczyznach problemowych: społecznej, gospodarczej, technicznej, środowiskowej oraz zagospodarowania przestrzennego. Celem rewitalizacji jest ponowne przywrócenie do życia zdegradowanej części gminy i uzupełnienie jej o nowe funkcje.

Realizacja założeń LPR na obszarze problemowym w połączeniu z działaniami strategicznymi gminy ma doprowadzić do rozwiązania zdiagnozowanych problemów społecznych, poprawy estetyki gminy, jakości infrastruktury i dostępności do usług społecznych, zmniejszenia patologii i wykluczenia długoletnich mieszkańców.

Podstawą formalno – prawną opracowania i uchwalenia LPR jest art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

W efekcie wdrożenia założeń określonych w LPR planowane jest, aby zrewitalizowany obszar gminy Chojna był terenem atrakcyjnym dla mieszkańców w każdym wieku, nawiązującym do dziedzictwa historyczno – kulturowego oraz pozwalającym na realizację działalności społecznej, kulturalnej i rekreacyjnej.

Głównym celem LPR w Chojnie jest stworzenie w obszarze rewitalizacji lepszych warunków w wymiarze przestrzennym i infrastrukturalnym, stymulujących aktywizację społeczną i gospodarczą, zmniejszających negatywne zjawiska i procesy oraz wzmacniających wewnętrzny potencjał gminy Chojna w celu jej zrównoważonego rozwoju.

Cel ten zostanie osiągnięty w wyniku realizacji celów strategicznych, tzn. poprzez:

1. wsparcie instytucjonalne osób wykluczonych, w szczególności dzieci, młodzieży i seniorów,
2. zwiększenie atrakcyjności obszaru rewitalizowanego jako miejsca zamieszkania, nauki, pracy i prowadzenia działalności gospodarczej, uwzględniającego przy tym tradycje historyczne.

Określone zostały także projekty rewitalizacyjne, podzielone wg listy A, która obejmuje projekty uznane za priorytetowe i podstawowe dla osiągnięcia celów rewitalizacyjnych oraz wg listy B, na której znalazły się projekty uzupełniające, lecz równie istotne dla osiągnięcia celów LPR. Listę projektów rewitalizacyjnych oraz harmonogram ich realizacji zawarto w poniższej tabeli:

Obszar rewitalizacji			
Lista A – projekty podstawowe			
Lp.	Nazwa	Okres realizacji	Potencjalne źródła finansowania
A.1	remont siedziby Chojeńskiego Domu Seniora, w tym dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych w piwnicach UM w Chojnie przy ul. Jagiellońskiej 2	2019 – 2020	– budżet Gminy, – RPO (EFS, EFRR);
A. 2	Całodzienny Dom Pomocy Społecznej – Europejskie Centrum Opieki i Rehabilitacji	2019 – 2023	– RPO (EFS, EFRR), – środki prywatne;

A.3	„Kultura dla gminy Chojna – gmina Chojna dla kultury” – szereg imprez aktywizujących i integrujących środowisko lokalne	2019 – 2023	– budżet Gminy, – RPO (EFS, EFRR), – środki prywatne;
A.4	stworzenie Gminnego Centrum Aktywności i Przedsiębiorczości	2020 – 2021	– budżet Gminy, – RPO (EFS, EFRR);
A.5	poprawa warunków spotkań mieszkańców poprzez modernizację miejsca spotkań w centrum Chojny na placu pomiędzy Ratuszem a Kościołem Mariackim	2019 – 2020	– budżet Gminy, – RPO (EFS, EFRR);
A.6	budowa kanalizacji sanitarnej z przyłączami do posesji w ul. Dworcowej, Jagiellońskiej, Wilsona, Żółkiewskiego oraz ul. Bogusława, Brzozowej, Królowej Jadwigi, Malarskiej, Mieszka I, Prusa i Wyzwolenia w Chojnie	2019 – 2023	– budżet Gminy, – RPO (EFS, EFRR);
A.7	utworzenie dziennego ośrodka wsparcia dla dzieci w formie Świetlicy Środowiskowej przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Chojnie	2021 - 2022	– budżet Gminy, – RPO (EFS, EFRR);
A.8	rewitalizacja średniowiecznych murów obronnych	2019 - 2023	– budżet Gminy, – RPO (EFS, EFRR);
Lista B – projekty uzupełniające			
B.1	aktywizacja i integracja osób starszych przez rozwijanie działalności Chojeńskiego Klubu Seniora	2020 – 2023	– RPO (EFS, EFRR), – środki prywatne;
B.2	kontynuacja remontu Kościoła Mariackiego	2020 –	– RPO (EFS, EFRR), – środki prywatne;
B.3	usuwanie azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Chojna	2019 – 2023	– budżet Gminy, – RPO (EFS, EFRR);

Tabela 3 Lista projektów rewitalizacyjnych oraz harmonogram ich realizacji

Treść Lokalnego programu rewitalizacji Gminy Chojna na lata 2018 – 2023 znajduje się na stronie: <http://bip.chojna.pl/unzip/16214.dhtml>.

2) *Studium wartości krajobrazu kulturowego gminy Chojna*

Dokument stanowiący element Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Chojna. Obejmuje wstępny etap, czyli rozpoznanie elementów krajobrazu historyczno – kulturowego, które powinny zostać zachowane i zrewaloryzowane. Opracowanie jest podstawą do formułowania szczegółowych wytycznych konserwatorskich oraz zapisów w dokumentach planistycznych czy studialnych, dotyczących obszarów i obiektów o wartościach zabytkowych.

Ocenę stanu zachowania i waloryzację środowiska kulturowego oparto głównie na szczegółowych badaniach terenowych przeprowadzonych w 1999 r. Mimo upływu czasu, Studium stanowi kompendium wiedzy o zasobach krajobrazu kulturowego gminy Chojna.

3) *Warunki ochrony konserwatorskiej miasta Chojna*

W 1995 r., w ramach przygotowań do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla miasta Chojna, opracowane zostały Warunki ochrony konserwatorskiej miasta. Planowany MPZP nie powstał do dziś, natomiast wytyczne konserwatorskie znalazły się w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Chojna.

Na podstawie Studium wartości krajobrazu kulturowego i Warunków ochrony konserwatorskiej miasta Chojna, przeprowadzono w 2011 r. kolejne badania terenowe, dokonano weryfikacji obiektów zabytkowych i sporządzono Gminną ewidencję zabytków dla miasta i gminy Chojna.

5.2 Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy

Charakterystyka zasobu kulturowego koncentruje się przede wszystkim na wskazaniu tych obiektów i zespołów zabytkowych oraz na zwięzłym opisie całości dziedzictwa kulturowego gminy na tle zarysu historii jej obszaru.

Zgodnie z ustawową definicją, krajobraz kulturowy to przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, która zawiera wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze.

Środowisko kulturowe stanowi istotny czynnik życia i działalności człowieka. Zabytki stanowią nie tylko materialne świadectwo przeszłości, ale również cenny element kultury przyczyniający się do tworzenia przyjaznego otoczenia. Różnorodność i bogactwo dziedzictwa kulturowego może w dużej mierze przyczynić się do rozwoju społeczno – gospodarczego gminy, co prowadzić będzie do poprawy jakości życia jej mieszkańców.

Zabytki znajdujące się na terenie gminy Chojna zostały niejednokrotnie omówione i scharakteryzowane w różnego rodzaju opracowaniach zarówno w Niemczech, jak

i w Polsce. Bibliografia obejmuje przede wszystkim dokumentację historyczno – konserwatorskie, opracowania o charakterze studialnym, a także wydawnictwa naukowe i popularnonaukowe.

Początki Chojny sięgają X – XII w., kiedy w okolicach dzisiejszego chojeńskiego rynku istniał gród posiadający dogodną lokalizację na granicy Brandenburgii i Pomorza władanego przez ród Piastów.

Chojna w średniowieczu stanowiła najważniejsze i najstarsze miasto w regionie powstałe na miejscu słowiańskiej osady.

Pierwsza pisemna wzmianka o Chojnie pochodzi natomiast z 1244 r. i dotyczy nadania przez księcia pomorskiego Barnima I wsi Nawodna templariuszom. W 1255 r. z rąk tego samego księcia, osada otrzymała magdeburskie prawa miejskie.

Od połowy XIII w. tereny dzisiejszej gminy Chojna należały do margrabiów brandenburskich.

W tym czasie rozpoczęto budowę kościoła farnego, a pod koniec XIII w. pojawiły się pierwsze obwarowania miejskie z trzema bramami oraz dom kupca na miejscu obecnego ratusza.

W 1290 r. margrabia Waldemar sprowadził do miasta zakon augustianów, a z fundacji mieszczan poza murami miasta powstały trzy szpitale (przysiężki) wraz z kaplicami św. Ducha, św. Jerzego i św. Gertrudy.

W XIV w., dzięki handlowi, miasto intensywnie rozwijało się i umacniało swoją pozycję w regionie.

Od 1373 r. Chojna znajdowała się we władaniu Korony Czeskiej. W 1402 r. w Krakowie zawarto układ w sprawie zakupu miasta z regionem przez Polskę, jednakże ostatecznie zostały one sprzedane Zakonowi Krzyżackiemu i należały do niego do 1454 r. W okresie rządów krzyżackich, ziemia chojeńska ukształtowała się pod kątem społeczno-gospodarczym i administracyjno-politycznym. W tym okresie wybudowano Kościół Mariacki, a około 1410 r. powstał nowy ratusz. Kilukrotnie region chojeński był terenem działań wojsk polskich, krzyżackich i pomorskich, w wyniku których Chojna poniosła duże straty materialne. Rozwój miasta zatrzymał się po najeździe husytów w 1433 r.

W 1455 r. margrabiowie brandenburscy wykupili ziemię chojeńską z rąk krzyżackich.

W okresie wojen siedemnastowiecznych, miasto zostało dotkliwie zniszczone i uległo wyludnieniu.

W następnym stuleciu nastąpiło ożywienie gospodarcze – już w 1706 r. działała w Chojnie drukarnia i apteka, rozwijało się rzemiosło artystyczne, powstała również pierwsza manufaktura wyrobów bawełnianych.

Od 1720 r. miasto należało do Prus. W XVIII i XIX w. okoliczna ludność trudniła się rolnictwem i wyrębem drzew. Rozwój miejscowości był jednak hamowany przez położenie poza głównymi szlakami komunikacyjnymi Pomorza Zachodniego.

W I połowie XIX w. powstał powiat chojeński, obejmujący tereny na lewym brzegu Odry oraz miasto Kostrzyn. Duże zyski przynosiła wówczas produkcja piwa – w 1808 r. znajdowały się tu 92 browary.

W II połowie XIX w. Chojna uzyskała połączenie drogowe i kolejowe z ważniejszymi miastami regionu zachodniopomorskiego. W tym czasie miasto znane było z produkcji dzwonów. Na tym polu zasłynął ród Fischerów, założycieli dużej odlewni.

Podczas II wojny światowej, w sierpniu 1944 r. Niemcy utworzyli w Chojnie filię kobiecego obozu koncentracyjnego Ravensbrück. Więźniarki budowały tutejsze lotnisko. Dużą ich część stanowiły mieszkanki Warszawy, które trafiły tu po wybuchu powstania warszawskiego. W związku z przesuwaniem się frontu na zachód, w marcu 1945 r. więźniarki zostały ewakuowane w tzw. marszu śmierci do obozu macierzystego.

W marcu 1945 r. miasto zdobyła Armia Czerwona. Podczas walk zniszczeniu uległo 75% zabudowy. Po przyłączeniu do Polski zmieniono nazwę z Königsberg in der Neumark na Chojna. Po wojnie jej rdzenna ludność została przesiedlona do Niemiec, a miasto zaludniono osadnikami polskimi w ramach akcji osiedleńczej na tzw. Ziemiach Odzyskanych. Zaczęto wówczas rewitalizować oraz odbudowywać Chojnę, a odbudowa ta trwa w zasadzie do dziś.

5.3 Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

Zgodnie z art. 7 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, formami ochrony zabytków są:

1. wpis do rejestru zabytków,
- 1a. wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa,

2. uznanie za pomnik historii,
3. utworzenie parku kulturowego,
4. ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

1. Obiekty wpisane do rejestru zabytków

Rejestr zabytków prowadzony jest przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Do rejestru wpisywane są zabytki nieruchome, na podstawie decyzji wydanej przez WKZ z urzędu lub na wniosek właściciela bądź użytkownika wieczystego gruntu, na którym zlokalizowany jest zabytek nieruchomy. Do rejestru może zostać również włączone otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku. Wpis do rejestru historycznego układu urbanistycznego, ruralistycznego lub historycznego zespołu budowlanego nie wyklucza możliwości wydania decyzji o wpisie do rejestru zabytków nieruchomych wchodzących w skład tych układów lub zespołów. Wpisanie zabytku nieruchomego do rejestru ujawnia się w księdze wieczystej nieruchomości na wniosek WKZ na podstawie decyzji o wpisie tego zabytku do rejestru.

W przypadku obiektów wpisanych do rejestru zabytków ochronie podlega jego forma architektoniczna obejmująca wszystkie jego elementy – wysokość, formę dachu, kompozycja elewacji z detalami architektonicznymi i stolarką, materiał budowlany i funkcja obiektu (zmiana funkcji wymaga zgody WKZ).

Warunkami ochrony są:

- trwałe zachowanie formy architektonicznej i substancji budowlanej obiektu wpisanego do rejestru zabytków,
- utrzymanie otoczenia obiektu zgodnie z historycznym zagospodarowaniem,
- wszelkie zmiany, zarówno wewnątrz i na zewnątrz, wymagają zezwolenia WKZ.

Wykaz zabytków wpisanych do rejestru z uwzględnieniem ich rodzaju zawarto w następujących aneksach:

- aneks nr 1 – rejestr zabytków nieruchomych,
- aneks nr 2 – rejestr zabytków ruchomych,
- aneks nr 3 – rejestr zabytków archeologicznych.

W aneksie nr 4 wskazano natomiast obiekty nieruchome i ruchome niewpisane do rejestru zabytków, które również uznano za najcenniejsze i posiadające znaczenie wykraczające poza województwo zachodniopomorskie.

1a. Lista Skarbów Dziedzictwa

Wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa jest formą ochrony zabytków ruchomych o szczególnej wartości dla dziedzictwa kulturowego. Do rejestru zabytków nie będą wpisywane zabytki wpisane na tę Listę.

Listę Skarbów Dziedzictwa prowadzić będzie Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, a wpisaniu będą podlegały zabytki ruchome o szczególnej wartości dla dziedzictwa kulturowego, zaliczane do jednej z kategorii określonych w art. 64 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Do kategorii tych zalicza się m.in. zabytki archeologiczne oraz elementy stanowiące integralną część zabytków architektury, które mają więcej niż 100 lat, kolekcje, których wartość jest wyższa niż 50 000 euro itd. Minister dokona wpisu decyzją wydaną z urzędu albo na wniosek właściciela zabytku ruchomego. Jeżeli natomiast zabytek przestanie należeć do wspomnianych wyżej kategorii, będzie wykreślony z Listy.

Istotną kwestią będą warunki przechowywania zabytku wpisanego na Listę. Zabytek taki trzeba przechowywać w pomieszczeniu wyposażonym w zabezpieczenia techniczne na wypadek kradzieży, pożaru i innych zagrożeń lub mającym zapewnioną bezpośrednią stałą ochronę fizyczną w rozumieniu ustawy o ochronie osób i mienia.

Osoba fizyczna, jednostka samorządu terytorialnego lub inna jednostka organizacyjna będąca właścicielem albo posiadaczem zabytku wpisanego na listę, otrzymuje na swój wniosek dotację celową z ministerstwa kultury na wyposażenie pomieszczenia, w którym zabytek ten będzie przechowywany, w zabezpieczenia techniczne. Na wyposażenie pomieszczenia w zabezpieczenia techniczne można otrzymać aż do 100% nakładów koniecznych.

Na podstawie pozwolenia wydanego przez Ministra Kultury przy zabytku wpisanym na Listę można prowadzić:

- prace konserwatorskie,
- prace restauratorskie,
- badania konserwatorskie.

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego określi w drodze rozporządzenia:

- szczegółowe warunki i tryb udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na LSD oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru,
- dane i informacje zawarte we wnioskach o udzielenie dotacji oraz dokumentację niezbędną do rozpatrzenia tych wniosków,
- dokumenty niezbędne do zawarcia umowy oraz elementy umowy o udzielenie dotacji,
- dokumenty niezbędne do rozliczenia umowy

Jednocześnie uwzględniona zostanie konieczność określenia okresu, który musi upłynąć zanim możliwe będzie udzielenie kolejnej dotacji celowej na dofinansowanie prac przy tym samym zabytku, zorganizowania w ciągu roku budżetowego co najmniej jednego naboru wniosków o udzielenie dotacji, ogłoszenia informacji o naborach, zapewnienia wszechstronnej oceny działań, na wykonanie których ma być udzielona dotacja, oraz zapewnienia celowości i racjonalności wydatkowania środków publicznych.

Wojewódzki Konserwator Zabytków lub działający z jego upoważnienia pracownicy Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków, prowadzą kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Kontrola taka w odniesieniu do zabytku wpisanego na Listę będzie prowadzona przynajmniej raz na 2 lata, przy czym przeprowadzenie takiej kontroli Minister Kultury może zlecić w każdym czasie.

Lista Skarbów Dziedzictwa objęta jest stałym powszechnym dostępem, ponieważ jest prowadzona w systemie teleinformatycznym udostępnionym w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

2. Pomnik historii

Pomnikiem historii jest zabytek nieruchomy o szczególnym znaczeniu dla kultury Polski, odznaczający się ponadregionalnymi wartościami materialnymi i niematerialnymi oraz znaczący dla dziedzictwa kulturowego kraj, np.:

- obiekty architektoniczne,
- krajobrazy kulturowe,
- układy urbanistyczne lub ruralistyczne,
- zabytki techniki,
- obiekty budownictwa obronnego,
- parki i ogrody,

- cmentarze,
- miejsca pamięci wydarzeń lub postaci historycznych,
- stanowiska archeologiczne.

Pomnik historii jest ustanawiany przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Procedura uznania zabytku za pomnik historii ustalona przez Narodowy Instytut Dziedzictwa obejmuje następujące elementy:

- wpisanie zabytku do rejestru zabytków lub objęcie go statusem parku kulturowego oraz opracowanie i uchwalenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla układów przestrzennych i obszarów,
- złożenie propozycji uznania zabytku za pomnik historii wraz z wymaganą dokumentacją Generalnemu Konserwatorowi Zabytków, za pośrednictwem i po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- skierowanie zgłoszenia przez Departament Ochrony Zabytków do Narodowego Instytutu Dziedzictwa w Warszawie, w celu zweryfikowania przedstawionej dokumentacji oraz wydania opinii co do zasadności wniosku,
- przedłożenie przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego zaopiniowanego zgłoszenia Radzie Ochrony Zabytków,
- wyrażenie opinii przez Radę Ochrony Zabytków,
- przygotowanie przez NID projektu rozporządzenia Prezydenta RP wraz z uzasadnieniem i załącznikiem graficznym (w przypadku, gdy ROZ wyraziła pozytywną opinię),
- przeprowadzenie analizy projektu rozporządzenia przez Departament Ochrony Zabytków oraz jego przekazanie Ministrowi Kultury i Dziedzictwa Narodowego do ostatecznej akceptacji,
- skierowanie wniosku Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego wraz z niezbędnymi załącznikami do Prezydenta RP o uznanie obiektu za pomnik historii,
- przeprowadzenie analizy zasadności wniosku Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, a po jego akceptacji uznanie przez Prezydenta RP obiektu za pomnik historii,
- ogłoszenie rozporządzenia Prezydenta RP w Dzienniku Urzędowym.

Na terenie gminy Chojna nie występują pomniki historii, należy jednak podjąć działania zmierzające do uznania za pomnik historii zespołu średniowiecznych umocnień miejskich wraz z kościołem klasztornym poaugustiańskim, kościołem mariackim i ratuszem w Chojnie.

3. Park kulturowy

Park kulturowy stanowi nową formę ochrony zabytków wprowadzoną na podstawie zapisów ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Ustanowienie tej formy ochrony ma na względzie ochronę krajobrazu kulturowego oraz zachowanie wyróżniających się krajobrazowo terenów wraz z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla lokalnej tradycji budowlanej i osadniczej.

Powołanie parku kulturowego wymaga opracowania trzech aktów prawnych:

1. uchwały rady gminy (lub rad gmin w przypadku, gdy obszar znajduje się na terenie kilku gmin) o utworzeniu parku kulturowego w zakresie zaopiniowanym przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
2. planu ochrony uzgodnionego z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków oraz zatwierdzonego przez radę gminy (w dalszym terminie),
3. miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru parku, do opracowania którego należy przystąpić w terminie 3 miesięcy od momentu utworzenia parku.

Obecnie na terenie gminy Chojna nie występuje ww. forma ochrony prawnej.

4. Ustalenia ochrony w planach zagospodarowania przestrzennego

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wraz z aktami wykonawczymi określa przedmiot, formy i zasady ochrony zabytków i opieki nad nimi.

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wraz z aktami wykonawczymi określa procedurę sporządzania i zakres merytoryczny miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Obie te ustawy wraz z aktami wykonawczymi dają narzędzie ochrony zabytków – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego oraz stanowią podstawę uczestnictwa Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w procedurze sporządzania miejscowych planów.

Zgodnie z art. 15 ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w MPZP określa się obowiązkowo:

pkt 1	przeznaczenie terenów oraz linie rozgraniczające tereny o różnym przeznaczeniu lub różnych zasadach zagospodarowania, w tym na terenach występowania zabytków i na obszarach zabytkowych,
pkt 2	zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego, w tym na terenach występowania zabytków i na obszarach zabytkowych,
pkt 3	zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego, w tym na terenach występowania zabytków i na obszarach zabytkowych,
pkt 4	zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków,
pkt 5	wymagania wynikające z potrzeb kształtowania przestrzeni publicznych, w tym na terenach występowania zabytków i na obszarach zabytkowych,
pkt 6	zasady kształtowania zabudowy oraz wskaźniki zagospodarowania terenu, maksymalną i minimalną intensywność zabudowy jako wskaźnik powierzchni całkowitej zabudowy w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej, minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej, maksymalną wysokość zabudowy, minimalną liczbę miejsc do parkowania i sposób ich realizacji oraz linie zabudowy i gabaryty obiektów, w tym na terenach występowania zabytków i na obszarach zabytkowych,
pkt 7	granice i sposoby zagospodarowania terenów lub obiektów podlegających ochronie, ustalonych na podstawie odrębnych przepisów, w tym ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
pkt 8	szczegółowe zasady i warunki scalania i podziału nieruchomości objętych planem miejscowym, w tym na terenie występowania zabytków i na obszarach zabytkowych,
pkt 9	szczególne warunki zagospodarowania terenów oraz ograniczenia w ich użytkowaniu, w tym zakaz zabudowy, w tym na terenach występowania zabytków i na obszarach zabytkowych,
pkt 10	zasady modernizacji, rozbudowy i budowy systemów komunikacji, w tym na terenach występowania zabytków i na obszarach zabytkowych,
pkt 11	sposób i termin tymczasowego zagospodarowania, urządzania i użytkowania terenów, w tym na terenach występowania zabytków i obszarach zabytkowych.

Nawiązując do wprowadzenia, przedstawionego w części 5.1 GPOnZ dotyczącej relacji gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentacji wykonanymi na poziomie gminy (analiza dokumentów programowych gminy), w poniższej tabeli przedstawiono dokładne

wyszczególnienie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, obowiązujących na terenie gminy Chojna.

Lp.	Uchwała			Pow. [ha]	Dziennik Urzędowy Województwa Zachodniopomorskiego
	Nr Uchwały	Data uchwalenia	Przedmiot uchwały		
1	XLVIII/374/98	27 kwietnia 1998 r.	zmiana planu zagospodarowania przestrzennego gminy Chojna dla miejscowości Krajnik Dolny, dz. Nr 380/7, 381/1, 381/2 – teren obsługi komunikacyjnej (stacja paliw)	3.43	1998 r. Nr 16, poz. 103
2	XXI/206/2000	9 marca 2000 r.	zmiana w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Chojna dla miejscowości Kamienny Jaz, dz. Nr 261 (cmentarz komunalny)	0.55	2000 r. Nr 18, poz. 199
3	XXV/272/2000	7 września 2000 r.	zmiana w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Chojna dla terenu w miejscowości Mętno dla dz. Nr 30/1, 31, 65/2	17.72	2000 r. Nr 33, poz. 420
4	XXVIII/320/2000	15 grudnia 2000 r.	zmiana w planie zagospodarowania przestrzennego części byłego lotniska w Chojnie na obwodnicę drogową dla dz. Nr 36/87 i 36/140	3.00	2001 r. Nr 1, poz. 4
5	XXVIII/321/2000	15 grudnia 2000 r.	zmiana w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Chojna dla terenu w miejscowości Krajnik Dolny (zmiana przebiegu drogi wojewódzkiej nr 122)	2.07	2001 r. Nr 2, poz. 15
6	XXXII/351/2001	22 marca 2001 r.	zmiana w planie zagospodarowania przestrzennego części byłego lotniska w Chojnie z przeznaczeniem na cele usługowo – handlowe, dz. Nr 38/47	0.0482	2001 r. Nr 13, poz. 263
7	XXXIV/364/2001	26 kwietnia 2001 r.	zmiana w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Chojna dla terenu w miejscowości Narost dla dz. Nr 76, 77, 78, 79	1.41	2001 r. Nr 29, poz. 620

8	XXXIV/363/2001	26 kwietnia 2001 r.	zmiana w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Chojna dla terenu w miejscowości Narost dla dz. Od nr 1/12 do 1/32 (tereny rekreacyjne z zabudową stałymi budynkami letniskowymi)	1.15	2001 r. Nr 29, poz. 619
9	XXXV/379/2001	31 maja 2001 r.	zmiana w planie zagospodarowania przestrzennego części byłego lotniska w Chojnie z przeznaczeniem na cele mieszkalno – socjalne, dz. Nr 38/5	0,80	2001 r. Nr 29, poz. 621
10	XXXVIII/410/2001	13 września 2001 r.	zmiana w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Chojna dla miejscowości Krajnik Dolny	45.00	2001 r. Nr 38, poz. 883
11	XXXIX/414/2001	25 października 2001 r.	zmiana w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Chojna dla terenu w miejscowości Narost dla dz. Nr 81, 82, 83	0.61	2001 Nr 49, poz. 1326
12	XXXIX/415/2001	25 października 2001 r.	zmiana w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Chojna dla terenu w obrębie Wilkoszyce dla dz. Nr 62/2, 156	0.50	2001 Nr 49, poz. 1327
13	XLVIII/510/2002	4 października 2002 r.	zmiana w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Chojna dla terenu w obrębie Białęgi, część dz. Nr 3 – przeznaczenie gruntów rolnych pod budowę bazowej stacji telefonii komórkowej	0,10	2002 Nr 83, poz. 1679
14	XLVIII/508/2002	4 października 2002 r.	zmiana w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Chojna dla terenu w miejscowości Jelenin dla dz. Nr 426/2, 426/4-6, 426/8-12, 426/21-23, 426/25-44, 426/47-64 oraz część dz. Nr 426/65 – przeznaczenie gruntów rolnych na funkcję rekreacyjną z dopuszczeniem zabudowy	15.23	2002 r. Nr 83, poz. 1677

15	XLVIII/511/2002	4 października 2002 r.	zmiana w planie zagospodarowania przestrzennego gminy Chojna dla terenu w miejscowości Narost, dz. Nr 223/1 i 223/2 – przeznaczenie gruntów rolnych pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną	0.51	2002 r. Nr 83, poz. 1680
16	XLVIII/509/2002	4 października 2002 r.	zmiana w planie zagospodarowania przestrzennego dla miasta Chojna w obrębie nr 5, dz. Nr 74/1 przy ul. Narciarskiej – przeznaczenie gruntów rolnych pod zabudowę mieszkaniową z usługami nieuciążliwymi	0.28	2002 r. Nr 83, poz. 1678
17	XI/68/2003	18 września 2003 r.	zmiana w uproszczonym planie zagospodarowania przestrzennego sektora mieszkalno – socjalnego na terenie byłego lotniska w Chojnie w obrębie nr 8, dz. Nr 23 przy ul. Sikorskiego – zmiana funkcji z usług kultury na funkcję mieszkalno – usługową	0.3745	2003 r. Nr 103, poz. 1730
18	XI/69/2003	18 września 2003 r.	zmiana w miejscowym planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego miasta Chojna w obrębie geodezyjnym nr 5 miasta Chojna, dz. nr 184 przy ul. Owocowej – przeznaczenie gruntów rolnych pod zabudowę mieszkaniowo – usługową	0.49	2003 r. Nr 104, poz. 1746
19	XL/418/2006	9 marca 2006 r.	miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miejscowości Jelenin dla dz. Nr 310/2, 301/6, 310/3, 300/1 oraz część dz. nr 352	10.82	2006 r. Nr 62, poz. 1133
20	XL/419/2006	9 marca 2006 r.	miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu byłego lotniska w Chojnie obejmujący obszar ograniczony drogą wojewódzką nr 124, ulicą Żwirki i Wigury, granicą skarpy na zapleczu budynków nr 8 do 18 przy ul. Narciarskiej	26.73	2006 r. Nr 62, poz. 1134

21	XLIII/467/2006	28 września 2006 r.	zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Krajnika Dolnego w gminie Chojna dla dz. Nr 257/1 i 257/2	0.16	2006 r. Nr 107, poz. 2021
22	XXXI/284/2009	29 maja 2009 r.	zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu dawnej cegielni w miejscowości Zatoń Dolna	6.50	2009 r. Nr 67, poz. 1815
23	XLI/341/2010	25 lutego 2010 r.	zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru obejmującego dz. Nr 38/101 w obrębie ewidencyjnym nr 8 miasta Chojna	0.6941	2010 r. Nr 30, poz. 609
24	XXXIII/245/2017	23 marca 2017 r.	uchwalenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Chojna dla działki nr ewid. 2001 w obrębie 2 miasta Chojna	0,57	2017 r., poz. 1819

Tabela 4 Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obowiązujące na terenie miasta i gminy Chojna

Ponadto, opracowywany jest także miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulicy Narciarskiej w mieście Chojna. Część zapisów przedmiotowego MPZP odnosi się do fragmentu zabytkowego zespołu osiedla, który znajduje się w strefie ochrony konserwatorskiej.

Ustawa z dnia 18 marca 2010 r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz o zmianie niektórych innych ustaw, która weszła w dniu 4 czerwca 2010 r., wprowadziła nową, nieznaną dotąd prawo poleskiemu, prawną formę ochrony zabytków w postaci ustalenia ochrony w ostatecznej decyzji o:

- ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, określonej w art. 50 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- warunkach zabudowy, na podstawie art. 59 ust. 1 ww. ustawy,
- zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, zdefiniowanej w art. 11a ust. 1 ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych,
- ustaleniu lokalizacji linii kolejowej, o której mowa w art. 9o ust.1 ustawy z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym,

- zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego, wskazanej w art. 3 ustawy z dnia 12 lutego 2009 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie lotnisk użytku publicznego.

5.4 Zabytki w gminnej ewidencji zabytków

Zgodnie z art. 21 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy. Art. 22 ust. 4 ww. ustawy zobowiązuje wójta, burmistrza lub prezydenta miasta do prowadzenia gminnej ewidencji zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości zlokalizowanych na terenie gminy.

Art. 22 ust. 5 określa zabytki, które powinny być ujęte w gminnej ewidencji zabytków. Należą do nich:

1. zabytki nieruchome wpisane do rejestru,
2. inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków,
3. inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Po uchyleniu rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 14 maja 2004 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz.U. z 2004 r. Nr 124, poz. 1305) wraz z wejściem w życie dnia 5 czerwca 2010 r. ustawy z dnia 18 marca 2010 r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2010 r. Nr 74, poz. 474), przestały obowiązywać dotychczasowe przepisy prawne określające sposób prowadzenia gminnej ewidencji zabytków. Zgodnie z art. 24 znowelizowanej ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego określi w drodze rozporządzenia sposób prowadzenia gminnej ewidencji zabytków. Od dnia 2 czerwca 2011 r. obowiązuje rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem, którego ostatnia zmiana została ogłoszona 19 października 2019 r.

Należy podkreślić, że ewidencja zabytków nie jest dokumentem zamkniętym, winna ona być uzupełniana i weryfikowana. Jej zmiany nie powodują nieważności ustaleń studium

uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego czy gminnego programu opieki nad zabytkami. Ponadto ewidencja zabytków powinna podlegać okresowej aktualizacji, polegającej m. in. na wyłączeniu obiektów nieistniejących oraz gruntownie przebudowanych (np. poprzez zmianę bryły budynku, układu i wielkości otworów okiennych, likwidację detalu architektonicznego czy otynkowaniu ceglanych elewacji). Uzupełnienia wymagają także zmiany stanu prawnego: wpis do rejestru zabytków czy ustanowienie parku kulturowego.

Ustawa z dnia 18 marca 2010 r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz o zmianie niektórych innych ustaw w zasadniczy sposób zmieniła status prawny ewidencji zabytków. Przed jej wejściem w życie gminne ewidencje zabytków prowadzone były bowiem wyłącznie dla celów wewnętrznych (informacyjnych) i pozwalały one na analizę oraz inwentaryzację istniejącej substancji kulturowej. Według aktualnego stanu prawnego:

- gminna ewidencja zabytków stanowi jedną z równorzędnych podstaw do objęcia znajdującego się w niej obiektu ochroną konserwatorską, m. in. w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego i w decyzji o warunkach zabudowy (art. 1 pkt 4 ww. ustawy),
- obok obszarów i obiektów objętych formami ochrony zabytków (określonych w art. 7 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami), również w odniesieniu do obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków obowiązuje uzgodnienie z wojewódzkim konserwatorem zabytków na etapie postępowania o ustalenie warunków zabudowy (art. 4 ww. ustawy),
- w stosunku do obiektów niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje właściwy organ w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków (art. 3 ww. nowelizacji).

Należy zaznaczyć, że w odniesieniu do obiektów znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków, a niewpisanych indywidualnie do rejestru zabytków, rozbiórka zabytku uzgadniana jest w trybie przewidzianym w art. 39 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane. W toku opisanego wyżej postępowania, Zachodniopomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków zobowiązany jest do ustalenia, czy pod względem konserwatorskim – przy uwzględnieniu stanu technicznego obiektu – zabytek kwalifikuje się do rozbiórki. Zgodnie z § 16 ust. 1 rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa

Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem, kartę ewidencyjną obiektu, który przestał być zabytkiem, wyłącza się z wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz przechowuje w archiwum wojewódzkiego urzędu ochrony zabytków. Zgodnie z § 16 ust. 2 ww. rozporządzenia, ust. 1 stosuje się również do karty adresowej zabytku, z tym, że karta ta jest przechowywana w archiwum zakładowym urzędu gminy. W celu wyłączenia karty ewidencyjnej zabytku z wojewódzkiej ewidencji zabytków o rozbiórce obiektu należy powiadomić Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. W opisanej wyżej sytuacji, wyłączenia obiektu z gminnej ewidencji zabytków dokonuje wójt, burmistrz lub prezydent miasta.

Obecnie gminna ewidencja zabytków miasta i gminy Chojna liczy 428 obiektów. W skład gminnej ewidencji zabytków wchodziły obiekty zabytkowe wpisane i niewpisane do rejestru zabytków. Przygotowując gminną ewidencję zabytków dokonano weryfikacji wojewódzkiej ewidencji zabytków i ewidencji konserwatorskiej zawartej w Warunkach ochrony konserwatorskiej miasta oraz w Studium krajobrazu kulturowego gminy Chojna, zmieniono lub uściślono czas powstania niektórych obiektów, ustalono historyczne nazwy obiektów zabytkowych, wytypowano zabytki, które powinny znaleźć się w ewidencji, ponadto wskazano również obiekty, które powinny zostać wykreślone z ewidencji wskutek braku lub utraty wartości zabytkowych (np. w wyniku przebudowy lub remontu).

Zestawienie obiektów objętych gminną ewidencją zabytków wraz z uwagami dotyczącymi wpisu lub wykreślenia z rejestru zabytków zawiera aneks nr 4.

Zarządzeniem Nr 768/VII/2018 Burmistrza Gminy Chojna z dnia 3 stycznia 2018 r., wykreślono z Gminnej Ewidencji Zabytków budynek nr 14 w miejscowości Stoki, natomiast zarządzeniem Nr 769/VII/2018 Burmistrza Gminy Chojna z dnia 3 stycznia 2018 r., wykreślono z Gminnej Ewidencji Zabytków budynek szaletu i budynek gospodarczy, zlokalizowane na terenie działki nr 293/1 w miejscowości Godków Osiedle, natomiast zarządzeniem Nr

Ponadto, w 2019 r. Burmistrz Gminy Chojna postanowił o wykreśleniu obiektów (układów ruralistycznych) z Gminnej Ewidencji Zabytków. Miało to związek z wnioskiem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, który przeprowadził uprzednią weryfikację

stopnia zachowania historycznego miejscowości położonych a terenie gminy Chojna, w wyniku której stwierdził, że utraciły one zabytkowe wartości układów ruralistycznych. Poniżej przedstawiono zestawienie ww. zarządzeń:

Lp.	Nr uchwały	Data podjęcia	Przedmiot uchwały
1	68/VIII/2019	11.02.2019 r.	wykreślenie z Gminnej Ewidencji Zabytków układu ruralistycznego miejscowości Białęgi
2	69/VIII/2019	11.02.2019 r.	wykreślenie z Gminnej Ewidencji Zabytków układu ruralistycznego miejscowości Brwice
3	70/VIII/2019	11.02.2019 r.	wykreślenie z Gminnej Ewidencji Zabytków układu ruralistycznego miejscowości Czartoryja
4	71/VIII/2019	11.02.2019 r.	wykreślenie z Gminnej Ewidencji Zabytków układu ruralistycznego miejscowości Garnowo
5	72/VIII/2019	11.02.2019 r.	wykreślenie z Gminnej Ewidencji Zabytków układu ruralistycznego miejscowości Grabowo
6	73/VIII/2019	11.02.2019 r.	wykreślenie z Gminnej Ewidencji Zabytków układu ruralistycznego miejscowości Grzybno
7	74/VIII/2019	11.02.2019 r.	wykreślenie z Gminnej Ewidencji Zabytków układu ruralistycznego miejscowości Krajnik Dolny
8	75/VIII/2019	11.02.2019 r.	wykreślenie z Gminnej Ewidencji Zabytków układu ruralistycznego miejscowości Krajnik Górny
9	76/VIII/2019	11.02.2019 r.	wykreślenie z Gminnej Ewidencji Zabytków układu ruralistycznego miejscowości Krzymów
10	77/VIII/2019	11.02.2019 r.	wykreślenie z Gminnej Ewidencji Zabytków układu ruralistycznego miejscowości Mętno
11	78/VIII/2019	11.02.2019 r.	wykreślenie z Gminnej Ewidencji Zabytków układu ruralistycznego miejscowości Mętno Małe
12	79/VIII/2019	11.02.2019 r.	wykreślenie z Gminnej Ewidencji Zabytków układu ruralistycznego miejscowości Rurka
13	80/VIII/2019	11.02.2019 r.	wykreślenie z Gminnej Ewidencji Zabytków układu ruralistycznego miejscowości Strzelczyn
14	81/8/2019	11.02.2019 r.	wykreślenie z Gminnej Ewidencji Zabytków układu ruralistycznego miejscowości Zatoń Dolna

Tabela 5 Zestawienie zarządzeń Burmistrza Gminy Chojna w sprawie wykreślenia układów ruralistycznych z Gminnej Ewidencji Zabytków

6. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY – ANALIZA SZANS I ZAGROŻEŃ

W celu zdefiniowania priorytetów wskazanych w Gminnym programie opieki nad zabytkami, niezbędne było przeprowadzenie analizy szans i zagrożeń poprzez wskazanie mocnych i słabych stron określonych na podstawie oceny stanu dziedzictwa kulturowego i uwarunkowań jego ochrony.

Najczęściej wykorzystywanym narzędziem diagnostycznym jest zastosowanie analizy SWOT, której nazwa jest akronimem angielskich słów Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse) oraz Threats (zagrożenia).

Taka analiza zawiera określenie czterech grup czynników:

1. mocnych stron – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią silne strony gminy i które odpowiednio i należycie wykorzystane sprzyjać będą jej rozwojowi; uwarunkowania te należy utrzymać jako mocne i oprzeć na nich przyszły rozwój gminy,
2. słabych stron – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią słabe strony gminy i które niewyeliminowane będą utrudniać jej rozwój; oddziaływania tych uwarunkowań należy zminimalizować,
3. szans – uwarunkowań zewnętrznych, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminnej, ale które mogą być traktowane jako szanse i przy odpowiednio podjętych działaniach, mogą zostać wykorzystane jako czynniki sprzyjające rozwojowi,
4. zagrożeń – uwarunkowań zewnętrznych, które także nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminnej, ale które mogą stanowić zagrożenie dla jej rozwoju; należy unikać ich negatywnego oddziaływania.

W wyniku przeprowadzonej analizy zdefiniowano następujące uwarunkowania właściwe dla wymienionych powyżej grup:

Mocne strony:

- występowanie na terenie gminy cennych i unikalnych obiektów historyczno – kulturowych,
- interesujące układy przestrzenno – architektoniczne, m. in. średniowieczne układy przestrzenne,
- położenie nad rzeką Odrą,
- gmina przygraniczna,

- przebudowana infrastruktura rzeczna przeznaczona do celów turystycznych,
- współpraca z gminami nadodrzańskimi,
- zabezpieczenia przeciwpowodziowe,
- utworzenie Cedyńskiego Parku Krajobrazowego i położenie gminy w jego zasięgu,
- wolne, atrakcyjne tereny przeznaczone do inwestowania w mieszkalnictwo i bazę turystyczno – noclegową,
- istnienie na terenie gminy placówek oświatowych i bazy edukacyjnej,
- atrakcyjne przyrodniczo i kulturowo tereny dla rozwoju turystyki,
- potencjał gospodarczy obszarów pofabrycznych,
- częściowo zagospodarowane tereny rekreacyjne,
- położenie na historycznych traktach,
- przebieg nowopowstałych ścieżek rowerowych,
- dobrze funkcjonujące instytucje kultury, w tym Centrum Kultury w Chojnie.

Szanse:

- duża atrakcyjność przyrodniczo – kulturowa gminy,
- uwzględnianie zagadnień z zakresu ochrony zabytków w dokumentach programowych gminy,
- uwzględnianie zagadnień z zakresu ochrony zabytków w planowaniu przestrzennym,
- rewitalizacja wybranych miejsc na terenie miasta i gminy Chojna,
- remonty obiektów zabytkowych,
- kształtowanie tożsamości lokalnej,
- rezerwy wolnych terenów pozwalających na wzmocnienie funkcji rozwojowych gminy,
- wykorzystanie Odry i innych akwenów wodnych do celów turystycznych i rekreacyjnych,
- zagospodarowanie terenów nadodrzańskich,
- utworzenie placówki muzealnej,
- budzenie świadomości ekologicznej i kulturowo – historycznej mieszkańców (budowa ścieżek edukacyjnych, utworzenie punktu informacji turystycznej, ustawienie tablic przy zabytkach),
- udział funduszy prywatnych w pracach związanych z ochroną zabytków,
- finansowanie prac konserwatorskich z budżetu gminy,

- możliwość pozyskania środków dla regionalnych programów ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej,
- aktywność społeczna,
- współpraca międzynarodowa.

Słabe strony:

- zły stan techniczny obiektów zabytkowych,
- zbyt wolny proces rewitalizacji budynków zabytkowych,
- zakłócenie pierwotnego układu przestrzennego zabudową typową dla okresu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej,
- brak archeologicznych i historyczno – architektonicznych programów badawczych,
- odpływ ludności (szczególnie młodych osób) z powodu mało atrakcyjnego rynku pracy oraz braków w ofercie edukacyjno – kulturalnej,
- narastające zjawiska wykluczenia społecznego mieszkańców kamienic komunalnych,
- niska estetyka i zagospodarowanie terenów wokół posesji,
- brak ścisłego centrum kulturalnego,
- brak monitoringu obszaru miasta objętego procesem rewitalizacji,
- ubóstwo wielu rodzin w obszarze objętym rewitalizacją,
- brak gazyfikacji oraz kanalizacji sanitarnej w wielu miejscowościach należących do gminy Chojna,
- brak kąpieliska miejskiego,
- niedostatecznie rozwinięta turystyka,
- niedostateczna komunikacja autobusowa oraz komunikacja kolejowa o niskim zasięgu.

Zagrożenia:

- degradacja zabytków,
- zmniejszenie zakresu i wielkości pomocy publicznej na rewitalizację,
- niski poziom świadomości społecznej na temat walorów obiektów zabytkowych i ich znaczenia dla rozwoju gminy,
- spiętrzenie wydatków związane ze złym stanem obiektów zabytkowych zagrożonych destrukcją,
- niedostatek środków publicznych na rewitalizację,

- niekontrolowana akcja inwestycyjna – niewłaściwie przeprowadzone pod względem konserwatorskim remonty i modernizacje budynków oraz budowa nowych niezgodnych z lokalną tradycją budowlaną,
- konflikty na linii właściciel obiektu zabytkowego – służby konserwatorskie,
- wzrost natężenia ruchu na drogach dojazdowych do miasta i w ruchu przelotowym,
- spadek poziomu inwestycji w mieście i w gminie,
- degradacja terenów przemysłowych i pofolwarcznych.,
- odpływ młodych osób do większych ośrodków miejskich w Polsce oraz emigracja,

7. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

Warunkiem niezbędnym do realizacji celów i zadań zapisanych w Gminnym programie opieki nad zabytkami jest zespolenie oraz koordynacja form i metod ochrony dziedzictwa kulturowego. Można je osiągnąć poprzez:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania gminy,
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej, w planach rozwoju gminy,
- przeciwdziałanie tendencjom do rozpraszania zabudowy wsi,
- uwzględnianie – w studiach uwarunkowań i planach zagospodarowania przestrzennego – problematyki form zabudowy tradycyjnej oraz egzekwowanie nawiązywania w nowych budynkach do lokalnych form i materiałów,
- uwzględnianie – w planach zagospodarowania przestrzennego – ochrony krajobrazu naturalnego związanego przestrzennie z założeniami urbanistycznymi, ruralistycznymi i architektonicznymi,
- wykorzystywanie nowej formy prawnej ochrony zabytków, jaką stanowią parki kulturowe i pomniki historii.

Zmieniająca się rzeczywistość powoduje, że jedną z najistotniejszych staje się kwestia stosunku do historycznego dziedzictwa kultury. Tylko umiejętne i harmonijne jego włączenie w zmiany cywilizacyjne daje gwarancję jego właściwej ochrony. Ochrona oznaczać powinna także mądre i celowe zarządzanie zmieniającym się potencjałem i funkcją – dziedzictwo to zarówno zachowane obiekty zabytkowe, ale także przestrzeń i znaczenie symboliczne dziedzictwa – tak sfera sacrum, jak i produktu rynkowego.

W tych realiach niezbędne jest konsekwentne łączenie ekonomii z potrzebą umiejętnego kształtowania świadomości wobec kultury i obiektów. W świadomości społecznej muszą funkcjonować pojęcia takie jak ochrona i opieka nad zabytkami, konserwacja, rewitalizacja itp. Znacząca poprawa stanu w tej kwestii musi objąć zarówno instrumenty prawne (plany zagospodarowania przestrzennego, wyznaczone obiekty i obszary chronione), jak również działania edukacyjne (programy nauczania i samoświadomość społeczna) oraz planowanie i orientacja marketingowa (informacja turystyczna oraz produkty rynkowe).

Miarą realizacji Gminnego programu opieki nad zabytkami staną się wskaźniki wzrostu atrakcyjności gminy Chojna wśród mieszkańców oraz odwiedzających, a także wzrost liczby zrealizowanych projektów promocyjnych i podniesienie aktywności obywatelskiej.

7.1 Cele i priorytety programu opieki nad zabytkami, ich kierunki działań i omówienie zasad

Cele, priorytety oraz kierunki zadań określone w Gminnym programie opieki nad zabytkami powinny istnieć jako normy programowe. Zadania natomiast mogą ulegać modyfikacjom w zależności od bieżących uwarunkowań.

Biorąc pod uwagę możliwości pozyskania środków z różnego rodzaju źródeł finansowania ochrony zabytków, należy zauważyć, że programy wsparcia dedykowane są realizacjom konkretnych założeń programowych. Opracowując GPOnZ, Burmistrz Gminy Chojna stworzył przedstawiony poniżej katalog zadań, które należy traktować jako propozycję. W ciągu 4 lat obowiązywania programu, spośród niżej wymienionych wytypowane i zrealizowane zostaną zadania, dla których możliwe będzie pozyskanie zewnętrznych środków finansowych przy jednoczesnym zapewnieniu środków w budżecie gminy. Istotne jest również, że co dwa lata należy przygotowywać sprawozdania z wykonania Gminnego programu opieki nad zabytkami – jest to wymóg ustawy.

Obecnie priorytetem działań gminy w związku z ochroną zabytków jest rewaloryzacja i rewitalizacja terenu przy murach obronnych, m. in. poprzez uatrakcyjnienie plant miejskich.

Cel strategiczny I: Ochrona krajobrazu kulturowego miasta i gminy Chojna

Rozwój gospodarczy i aktywizacja gospodarcza w regionie wymagają podejmowania działań oraz wdrażania procedur umożliwiających umacnianie walorów lokalnego krajobrazu przyrodniczego i kulturowego. Przyczyni się to do utrzymania najcenniejszych walorów krajobrazu miasta. Cel ten zostanie osiągnięty dzięki racjonalnemu planowaniu ochrony dziedzictwa poprzez wdrożenie działań służących znacznej poprawie jego stanu zachowania.

Wysoka jakość środowiska przyrodniczego i kulturowego powinna stanowić przewagę konkurencyjną Chojny, powiązaną z całością polityki rozwoju społeczno – gospodarczego województwa zachodniopomorskiego, zwłaszcza w obszarze turystyki i kultury.

Priorytet I.1.: Opieka nad zasobami dziedzictwa kulturowego gminy Chojna

I.1.1. Badania oraz dokumentacja dziedzictwa kulturowego:

- wspieranie badań naukowych nad zabytkami oraz historią miasta i gminy,
- wspieranie opracowań badawczych i studialnych dotyczących zespołu urbanistycznego Chojny oraz obszarów kulturowych, np. opracowanie aktualnego studium urbanistycznego czy opracowanie studiów historyczno – ruralistycznych,
- wspieranie badań i opracowań wykonywanych dla potrzeb planowania przestrzennego, programów ochrony dziedzictwa kulturowego gminy i obszarów planowanych pod inwestycje,
- upowszechnianie wyników badań naukowych w wydawnictwach, na konferencjach naukowych, seminariach, poprzez multimedia itp.,
- ochrona zabytków poprzez odpowiednie zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- określenie zadań i kompetencji dotyczących opieki nad zabytkami w obrębie administracji gminy Chojna.

I.1.2. Ewidencja oraz weryfikacja zabytków miasta i gminy Chojna:

- ciągła aktualizacja kart adresowych, uzupełnianie gminnej ewidencji zabytków, weryfikacja zapisów zawartych w kartach adresowych,
- wystąpienie do Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z wnioskiem o wpisanie do rejestru zabytków cennych obszarów i obiektów zabytkowych stanowiących własność Gminy Chojna,
- zachęcanie właścicieli obiektów zabytkowych do występowania do Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z wnioskiem o wpisanie do rejestru zabytków,
- opracowanie Gminnej ewidencji zabytków archeologicznych.

Priorytet I.2.: Budowa bazy informacji i zarządzania zabytkami miasta i gminy Chojna

I.2.1. Budowa bazy informacji o zasobach dziedzictwa kulturowego Chojny:

- przeprowadzanie akcji informacyjnej wśród mieszkańców dotyczącej dziedzictwa kulturowego,
- opracowanie aktualizowanej na bieżąco platformy internetowej Urzędu Miejskiego, stanowiącej bazę wszechstronnych informacji o dziedzictwie kulturowym miasta i gminy,

- stworzenie systemu monitoringu dla kontroli stanu zachowania, użytkowania i przebiegu wszelkich prac dotyczących zabytków, w tym archeologicznych.

I.2.2. Budowa systemu zarządzania i marketingu zabytkami:

- stosowanie zachęt prawnych i finansowych oraz pomocy publicznej dla inwestorów, właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych,
- przygotowanie kompleksowej oraz łatwo dostępnej informacji o warunkach zagospodarowania nieużytkowanych obiektów zabytkowych i o ofertach gospodarczych uwzględniających opiekę nad zabytkami,
- podjęcie akcji promocyjnej dotyczącej obiektów zabytkowych o znaczeniu ponadregionalnym.

Priorytet I.3. Budowa tożsamości poprzez ochronę dóbr kultury, edukację regionalną i turystykę

I.3.1. Eksponowanie walorów kulturowych poprzez turystykę, edukację i promocję:

- utworzenie Muzeum Regionalnego w Chojnie,
- organizacja i wspieranie realizacji konkursów, wystaw i innych działań edukacyjnych,
- ustanowienie i przyznawanie nagrody za osiągnięcia w dziedzinie upowszechniania i ochrony kultury materialnej miasta i gminy (w tym prac magisterskich i doktorskich),
- wspieranie rozwoju infrastruktury turystycznej.

I.3.2. Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym:

- edukacja regionalna – tworzenie programów nauczania regionalnego uwzględniających dziedzictwo kulturowe dla wszystkich poziomów nauczania oraz wspieranie projektów edukacyjnych poświęconych upowszechnianiu historii i dziedzictwa kulturowego,
- organizacja kształcenia nauczycieli i organizatorów życia kulturalnego w zakresie opieki nad zabytkami,
- opracowanie i organizacja tras oraz ścieżek edukacyjnych z wykorzystaniem obiektów i zespołów zabytkowych,
- wykonanie tablic informacyjnych przy obiektach zabytkowych.

Cel strategiczny II: włączanie zabytków w procesy gospodarcze

Chojna to gmina o cennych zasobach dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym.

Wieloletnie zaniechania determinują konieczność pilnych działań zmierzających do odnowy

i rewaloryzacji najcenniejszych obiektów. Miarą realizacji celu będzie ilość i wartość wykonanych prac remontowo – konserwatorskich.

Potrzebę pilnego ratowania zasobów dziedzictwa należy uznać za sprawę priorytetową, ponieważ tradycyjny krajobraz kulturowy, m. in. pod wpływem przemian gospodarczych, ulega ciągłej degradacji tracąc swoją ukształtowaną historycznie wyjątkową strukturę. Należy jednak pamiętać, że wszelkie działania przy zabytkach objętych ochroną prawną należy konsultować i uzgadniać z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków w Szczecinie.

Za najważniejszy aspekt uznaje się znaczące zwiększenie nakładów finansowych, w tym wydatków budżetowych, przeznaczonych na prace związane z konserwacją zabytków i rewitalizacją. Miarami realizacji tego celu będą wskaźniki jakościowe i ilościowe zrealizowanych projektów, waloryzujących jakość krajobrazu kulturowego gminy.

Priorytet II.1. Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania

II.1.1. Zagospodarowanie zabytków stanowiących własność Gminy:

- prowadzenie prac remontowo – konserwatorskich przy obiektach stanowiących własność Gminy Chojna (w ramach opracowanego planu remontów),
- podejmowanie starań o uzyskanie środków zewnętrznych na rewaloryzację zabytków będących własnością Gminy,
- zabezpieczenie obiektów zabytkowych przed pożarem, zniszczeniem i kradzieżą (montaż instalacji przeciwpożarowej i alarmowej, zabezpieczeń przeciw włamaniom, znakowanie i ewidencjonowanie zabytków ruchomych itp.).

II.1.2. Przeciwdziałanie niszczeniu i niewłaściwemu użytkowaniu zabytków:

- stałe podnoszenie w budżecie Gminy środków finansowych przeznaczonych na ochronę zabytków i opiekę nad nimi,
- dofinansowanie prac rewaloryzacyjnych przy obiektach zabytkowych w postaci stosownej uchwały dotyczącej udzielania dotacji na prace remontowo – konserwatorskie przy zabytkach,
- opracowanie systemu rekompensat i ulg dla właścicieli oraz użytkowników obiektów zabytkowych, sprzyjających podejmowaniu przez nich działań,
- stosowanie działań dyscyplinujących w stosunku do osób, które nie sprawują należytej opieki nad zabytkiem, określonej w art. 5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,

- uwzględnianie w umowach sprzedaży/dzierżawy/najmu itp. warunków właściwego użytkowania obiektów zabytkowych oraz obowiązku przeprowadzenia prac remontowych w określonym terminie.

Priorytet II.2. Prowadzenie działań zwiększających atrakcyjność zabytków i ich wykorzystania dla rozwoju społeczno – gospodarczego

II.2.1. Rewaloryzacja i rewitalizacja zespołu urbanistycznego Starego Miasta w Chojnie:

- sporządzenie i uchwalenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla Starego Miasta w Chojnie,
- ochrona konserwatorska miasta przed nowymi, dysharmonizującymi elementami, takimi jak pawilony handlowe, agresywna reklama, ogrodzenia z elementów prefabrykowanych itp.,
- ochrona konserwatorska zabytkowego założenia urbanistycznego Chojny przed dekompozycją jego panoram i osi widokowych poprzez niewłaściwie lokalizowane nowe inwestycje,
- realizacja rewaloryzacji i rewitalizacji miejskich murów obronnych, kościoła mariackiego, zespołu poaugustiańskiego i ratusza, na podstawie opracowanych planów o indywidualnym charakterze,
- wykonywanie prac ziemnych na obszarze staromiejskim pod nadzorem archeologicznym.

II.2.2. Ustanowienie pomnika historii pod nazwą „Zespół średniowiecznych umocnień miejskich z kościołem klasztornym poaugustiańskim, kościołem mariackim i ratuszem w Chojnie”:

- wykonanie dokumentacji historyczno – konserwatorskiej,
- opracowanie planu miejscowego zagospodarowania przestrzennego dla wyznaczonego obszaru,
- przygotowanie i monitorowanie wniosku o uznanie za pomnik historii,
- przeprowadzenie prac remontowych i konserwatorskich obiektów zabytkowych stanowiących pomnik historii,
- promocja pomnika historii jako produktu turystycznego.

8. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Zakłada się, że zadania określone w Gminnym programie opieki nad zabytkami zostaną zrealizowane poprzez:

1. współpracę władz Gminy Chojna z Zachodniopomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków oraz z właścicielami i użytkownikami obiektów zabytkowych, przedstawicielami Kościołów i związków wyznaniowych, organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami oraz ośrodkami naukowymi,
2. działania własne władz samorządowych:
 - prawne – wynikające z przepisów ustawowych, m. in. uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, tworzenie parków kulturowych, wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków obiektów, które powinny zostać objęte prawną ochroną konserwatorską, wykonywanie decyzji administracyjnych Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
 - finansowe – m. in. należyte utrzymywanie i wykonywanie remontów oraz prac konserwatorskich przy obiektach zabytkowych stanowiących własność Gminy Chojna, pozyskiwanie dotacji, utworzenie systemu ulg finansowych, nagród czy zachęt podatkowych dla właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych,
 - programowe – realizacja projektów i programów krajowych, wojewódzkich i regionalnych w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego;
3. inne – działania stymulujące, promocyjne, edukacyjne itp.
 - działania w ramach programów dofinansowywanych z funduszy Unii Europejskiej.

W celu realizacji zadań niniejszego Gminnego programu opieki nad zabytkami, konieczne będzie pozyskanie poparcia społecznego dla działań na rzecz środowiska kulturowego, a w dalszej kolejności podjęcie ze strony władz i mieszkańców inicjatyw skutkujących konkretnymi działaniami.

9. ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Głównym odbiorcą Programu jest społeczność lokalna, która powinna bezpośrednio odczuć efekty jego wdrażania. Dotyczy to nie tylko właścicieli i użytkowników obszarów czy obiektów zabytkowych, ale również wszystkich mieszkańców, gdyż zachowane i należycie pielęgnowane dziedzictwo kulturowe wyróżnia obszar miasta i przesądza o jego atrakcyjności.

Przyjęty przez Radę Miejską w formie uchwały Gminny program opieki nad zabytkami jest elementem polityki samorządowej. Powinien służyć podejmowaniu planowych działań dotyczących inicjowania, wspierania oraz koordynowania badań i prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego, a także upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego.

Program może być wykorzystywany przez inne jednostki samorządu terytorialnego, środowiska badawcze i naukowe, właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych, jak również osoby zainteresowane kulturą i dziedzictwem kulturowym.

Opracowanie i uchwalenie Gminnego programu opieki nad zabytkami nie powinno być traktowane jedynie jako realizacja przez Gminę zadania ustawowego. Program ma bowiem służyć rozwojowi miasta i gminy Chojna poprzez dążenie do poprawy stanu zachowania zabytków, eksponowania walorów krajobrazu kulturowego a także wykorzystania atrakcyjności zabytków dla potrzeb społecznych, gospodarczych i edukacyjnych. Inne ważne cele GPOnZ wskazane przez ustawodawcę, jak określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków eliminujących sytuacje konfliktowe, czy tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami sprawiają, że program ten może pełnić ważną rolę społeczną, a jego konsekwentna realizacja może stać się istotnym czynnikiem rozwoju gminy.

Program powinien pomóc w aktywnym zarządzaniu zasobem stanowiącym dziedzictwo kulturowe regionu. Współpraca środowisk samorządowych, konserwatorskich i lokalnych przy realizacji programu powinna przynieść wszystkim stronom wymierne korzyści w postaci zachowania dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń, polepszenia stanu zachowania obiektów zabytkowych, zwiększenia atrakcyjności przestrzeni publicznych czy rozwoju społeczno – gospodarczego.

Gminne programy opieki nad zabytkami sporządzane na kolejne lata powinny uwzględniać pojawiające się nowe uwarunkowania prawne i administracyjne, zmieniające się warunki

społeczne, gospodarcze i kulturowe, nowe kryteria oceny i aktualny stan zachowania zasobu oraz prowadzone okresowo oceny efektów wdrażania obowiązującego programu.

Gminny program opieki nad zabytkami, po zaopiniowaniu przez Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie, powinien zostać przedstawiony Radzie Miejskiej w celu przyjęcia go uchwałą. Jest to kolejny program, który został opracowany na okres czterech lat i stanowi dokument uzupełniający w stosunku do innych aktów planowania. Z realizacji zadań GPOnZ co dwa lata Burmistrz Gminy Chojna jest zobowiązany sporządzić sprawozdanie i przedstawić je Radzie Miejskiej.

Sprawozdania te należy następnie przekazać do Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Szczecinie, a ich wyniki powinny być wykorzystywane przy opracowywaniu, aktualizacji i realizacji wojewódzkiego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

W celu realizacji Gminnego programu opieki nad zabytkami mogą być wykorzystywane następujące wskaźniki – przykładowe kryteria:

1. w ramach priorytetu I.1.:

- liczba opracowanych prac studialnych – np. opracowanie aktualnego studium urbanistycznego, opracowanie studiów historyczno – ruralistycznych czy studiów krajobrazowych,
- liczba badań naukowych nad zabytkami i historią regionu, zrealizowanych pod patronatem Gminy Chojna oraz sposoby ich upowszechniania (np. wydawnictwa, konferencje naukowe, seminaria, multimedia itp.),
- procentowy poziom objęcia terenu gminy uchwalonymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego,
- sposób określenia zadań i kompetencji dotyczących opieki nad zabytkami w obrębie administracji gminy Chojna,
- przeprowadzona waloryzacja zasobu kulturowego poprzez np. weryfikację gminnej ewidencji zabytków, złożenie wniosków o wpis do rejestru zabytków itp.,
- liczba zaktualizowanych kart ewidencji zabytków poprzez weryfikację zawartych w nich zapisów (np. informacja o wpisie do rejestru zabytków),
- liczba wniosków o wpis do rejestru zabytków obszarów, obiektów i zespołów zabytkowych,
- liczba wniosków o uznanie obiektów i obszarów za pomnik historii.

2. w ramach priorytetu I.2.:

- liczba opracowanych/opublikowanych wydawnictw (w tym folderów promocyjnych, przewodników itp.),
- liczba przeprowadzonych akcji informacyjnych wśród mieszkańców, dotyczących dziedzictwa kulturowego,
- stopień wykorzystania platformy internetowej Urzędu Miejskiego jako bazy wszechstronnej informacji o dziedzictwie kulturowym gminy przy jej jednoczesnej bieżącej aktualizacji,
- liczba kontroli stanu zachowania, użytkowania i przebiegu wszelkich prac przy zabytkach, w tym archeologicznych,
- rodzaj i ilość zachęt prawnych i finansowych oraz pomocy publicznej skierowanej do inwestorów, właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych,
- liczba dostępnych informacji o warunkach zagospodarowania nieużytkowanych obiektów zabytkowych i o ofertach gospodarczych uwzględniających opiekę nad zabytkami.

3. w ramach priorytetu I.3.:

- utworzenie Muzeum Regionalnego w Chojnie (tak/nie),
- liczba publikacji o tematyce regionalnej,
- liczba imprez/wydarzeń/wystaw związanych z dziedzictwem kulturowym miasta i gminy,
- liczba zrealizowanych konkursów, wystaw, działań edukacyjnych,
- liczba utworzonych szlaków turystycznych, tras rowerowych, konnych, wodnych itp.,
- liczba utworzonych lub zmodernizowanych elementów infrastruktury służącej funkcjonowaniu i rozwojowi turystyki kulturowej,
- liczba szkoleń lub liczba pracowników biorących udział w szkoleniach związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego,
- liczba przyznanych nagród za osiągnięcia w dziedzinie upowszechniania i ochrony kultury materialnej miasta i gminy (w tym prac magisterskich i doktorskich),
- liczba programów nauczania regionalnego, uwzględniających dziedzictwo kulturowe dla wszystkich poziomów nauczania,
- liczba projektów edukacyjnych poświęconych upowszechnianiu historii i dziedzictwa kulturowego,

- liczba wykonanych tablic informacyjnych przy obiektach zabytkowych.
4. w ramach priorytetu II.1.:
- procentowy poziom wydatków budżetu gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami,
 - liczba przeprowadzonych prac remontowo – konserwatorskich przy obiektach zabytkowych stanowiących własność Gminy Chojna,
 - kwota pozyskanych środków zewnętrznych na rewaloryzację zabytków należących do Gminy,
 - liczba zabezpieczonych obiektów zabytkowych przed pożarem, zniszczeniem i kradzieżą.
5. w ramach priorytetu II.2.:
- wartość finansowa zrealizowanych kompleksowych programów rewaloryzacji i rewitalizacji oraz liczba (lub inny wskaźnik) obiektów poddanych rewaloryzacji w ramach tych programów,
 - wartość finansowa zrealizowanych prac remontowo – konserwatorskich przy zabytkach oraz liczba obiektów poddanych ww. pracom,
 - liczba usuniętych elementów dysharmonizujących krajobraz kulturowy miejscowości, np. pawilony handlowe, agresywne reklamy, ogrodzenia z elementów prefabrykowanych itp.,
 - liczba zrealizowanych rewaloryzacji i rewitalizacji miasta na podstawie opracowanych planowo o indywidualnym charakterze,
 - liczba wykonanych prac ziemnych na obszarze staromiejskim pod nadzorem archeologicznym,
 - ustanowienie pomnika historii (tak/nie),
 - sporządzenie dokumentacji historyczno – konserwatorskiej w ramach realizacji zadania, mającego na celu powołanie pomnika historii (tak/nie),
 - opracowanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w celu ustanowienia pomnika historii (tak/nie),
 - liczba zrewaloryzowanych obiektów zabytkowych zlokalizowanych na obszarze planowanego pomnika historii,
 - liczba przeprowadzonych prac remontowych i konserwatorskich obiektów zabytkowych znajdujących się na obszarze planowanego pomnika historii,
 - liczba wydawnictw/akcji promocyjnych pomnika historii jako produktu turystycznego.

10. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminny program opieki nad zabytkami jest zbiorem celów i zadań dla gminy jako terytorium administracyjnego, a nie wyłącznie dla władz samorządowych. Także źródła finansowania nie odnoszą się wyłącznie do środków, którymi może dysponować samorząd. Podstawowym źródłem finansowania zabytków w Polsce są środki publiczne pochodzące z budżetu państwa oraz budżetów poszczególnych samorządów.

Zgodnie z art. 73 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami „osoba fizyczna, jednostka samorządu terytorialnego lub inna jednostka organizacyjna, będąca właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru albo posiadająca taki zabytek w trwałym zarządzie, może ubiegać się o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy tym zabytku.”

Możliwości pozyskiwania środków finansowych na realizację zadań wskazanych w GPOnZ są duże – obejmują zarówno środki, które pozostają w dyspozycji lub w zasięgu władz samorządowych, jak również inne źródła, np. prywatne czy rządowe. Wśród środków można wskazać np.:

1. środki budżetowe Gminy Chojna na realizację zadań własnych,
2. dotacje podmiotowe dla instytucji, których organizatorem jest samorząd gminy,
3. środki znajdujące się w gestii Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie,
4. dotacje samorządu województwa dla jednostek samorządu terytorialnego innych szczebli na realizację zadań z zakresu kultury i sztuki,
5. dotacje, granty i nagrody samorządu województwa dla podmiotów niezaliczanych do sektora finansów publicznych,
6. dochody własne instytucji kultury,
7. środki Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programów ministerialnych,
8. kredyty bankowe zaciągane przez samorząd gminny na realizację określonych celów i inwestycji,
9. zyski z działalności statutowej i gospodarczej,
10. odsetki z kont i rachunków bankowych,
11. dotacje i fundusze celowe rządowych i pozarządowych programów pomocowych,
12. składki i zbiórki publiczne,
13. środki finansowe osób fizycznych,

14. fundusze krajowe i zagraniczne Unii Europejskiej,

15. inne środki przewidziane prawem.

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nakłada na właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych obowiązek dbania o stan zabytków. Znaczącym wsparciem dla zadań z zakresu ochrony zabytków są także inne źródła dofinansowania, wśród których istotną rolę pełnią środki z budżetu państwa.

Dysponentami tych środków są:

1. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego – programy MKiDN mają na celu dofinansowanie zadań z zakresu kultury o charakterze projektowym, z wyłączeniem stałej działalności kulturalnej podmiotów; skierowane są do instytucji kultury, organizacji pozarządowych, instytucji filmowych, szkół i uczelni wyższych, jednostek samorządu terytorialnego, podmiotów gospodarczych, kościołów i związków wyznaniowych oraz ich osób prawnych; osoby fizyczne nie są uprawnione do składania wniosków, poza jednym programem – *Ochrona zabytków*.

Na rok 2021 Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego ogłosił wiele programów, spośród których część dotyczy ochrony i opieki nad zabytkami oraz podnoszenia świadomości kulturowej wśród Polaków, np.:

- Edukacja kulturalna – program wspierający zadania z zakresu edukacji kulturalnej, ważne dla rozwoju kapitału społecznego,
- Groby i cmentarze wojenne w kraju – program skupiający się na wspieraniu opieki nad grobami i cmentarzami wojennymi na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, stanowiącymi materialne świadectwo kluczowych wydarzeń z historii Polski związanych z walką i męczeństwem, a także na wspieraniu działań naukowych upowszechniających wiedzę na temat tych wydarzeń,
- Infrastruktura domów kultury – program dążący do zapewnienia optymalnych warunków dla działalności domów i ośrodków kultury oraz centrów kultury i sztuki w zakresie edukacji kulturalnej i animacji kultury poprzez modernizację i rozbudowę ich infrastruktury,
- Infrastruktura kultury – inicjatywa obejmująca stworzenie optymalnych warunków dla prowadzenia działalności kulturalnej, poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury instytucji kultury, a także innych podmiotów działających w tym obszarze,

- Kultura Dostępna – projekt wspierający zadania służące ułatwieniu dostępu do kultury, skierowanych do szerokiego grona odbiorców i sprzyjających integracji społecznej,
- Kultura ludowa i tradycyjna – program koncentrujący się na wspieraniu zjawisk związanych ze spuścizną kultur tradycyjnych, transformacjami (przekształceniami i przemianami) poszczególnych elementów oraz współczesnymi kontekstami ich występowania,
- Miejsca pamięci i trwałe upamiętnienia w kraju – działania wspierające samorządy w zapewnianiu stabilnej opieki nad najważniejszymi miejscami pamięci, stanowiącymi materialne świadectwo wydarzeń kluczowych dla narodowej tożsamości,
- Ochrona zabytków – projekt promujący działania mające na celu zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego realizowane poprzez konserwację i rewaloryzację zabytków nieruchomych i ruchomych oraz ich udostępnianie na cele publiczne,
- Ochrona zabytków archeologicznych – projekt, którego celem jest ochrona dziedzictwa archeologicznego poprzez wspieranie kluczowych dla tego obszaru zadań, obejmujących rozpoznanie i dokumentację zasobów dziedzictwa archeologicznego oraz opracowanie i publikację wyników przeprowadzonych badań archeologicznych,
- Promesa dla kultury – nadrzędnym założeniem programu jest zwiększenie efektywności wykorzystania funduszy europejskich na rzecz rozwoju kultury poprzez zapewnienie środków na dofinansowanie tzw. wkładu własnego dla zadań realizowanych przy udziale programów europejskich, a także poprzez dofinansowanie kosztów niekwalifikowanych związanych bezpośrednio z celami kulturalnymi ujętych w umowie o dofinansowanie ze środków europejskich,
- Wspieranie działań muzealnych – inicjatywa polegająca na wspieraniu działalności w zakresie opieki konserwatorskiej nad muzealiami, archiwaliami i księgozbiorami, a także obejmująca prezentację zbiorów w postaci atrakcyjnych poznawczo projektów wystawienniczych i wydawniczych.

W kolejnych latach zakres realizowanych programów oraz warunki uczestnictwa będą szczegółowo określone na stronach Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Charakterystyka programów (opisanych powyżej oraz innych) dofinansowywanych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego a także szczegółowe warunki naboru są dostępne na stronie internetowej: <https://www.gov.pl/web/kultura/programy-mkidn-2021>.

2. Zachodniopomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków

Wojewódzki Konserwator Zabytków jest organem, ustalającym kryteria i sposób naboru wniosków oraz podziału pieniędzy przeznaczonych na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami w ramach środków przyznanych przez wojewodę, pozostających w jego dyspozycji.

WKZ udziela dotacji na pokrycie kosztów wykonania planowanych prac w roku udzielenia dotacji, refunduje również prace konserwatorskie, restauratorskie oraz roboty budowlane – które zostały przeprowadzone w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia wniosków – w przypadku zabytków wpisanych do rejestru.

Ze środków pozyskanych od Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków można dofinansować prace lub roboty budowlane wyszczególnione w art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Zasadniczo przyznawane jest dofinansowanie do 50% wartości inwestycji, a w szczególnie uzasadnionych przypadkach do 100%.

O dofinansowanie może ubiegać się każdy podmiot posiadający tytuł prawny do zabytku, a także wnioskodawca, którego działalność nie jest finansowana ze środków publicznych – po wykonaniu wszystkich prac lub robót przy zabytku zdefiniowanych w pozwoleniu wydanym przez wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Informacje na temat pracy Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz realizowanych przez niego zadań są dostępne w Biuletynie Informacji Publicznej pod adresem <http://wkz.bip.alfatv.pl/>.

3. Samorząd województwa zachodniopomorskiego

Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego ogłasza nabory wniosków o udzielenie w danym roku dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków i położonym na obszarze województwa zachodniopomorskiego.

W 2020 r. na ww. wskazany cel zaplanowano kwotę 1 800 000,00 zł, natomiast maksymalna wnioskowana kwota dotacji na jedno zadanie nie mogła przekroczyć 60 000,00 zł.

Podobnie jak w przypadku dotacji udzielanej przez Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, dofinansowanie może obejmować nakłady konieczne wymienione w art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Szczegółowe zasady i tryb przyznawania dotacji określono w uchwale nr III/39/15 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 stycznia 2015 roku w sprawie określenia trybu i zasad udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków, położonym na obszarze województwa zachodniopomorskiego (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego z dnia 12 lutego 2015 r., poz. 466, zmiany: Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego z 2015 r. poz. 4939, Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego z 2018 poz. 37).

Podczas opracowywania niniejszego programu nie został jeszcze ogłoszony nabór wniosków na 2021 r. Niezbędne informacje dotyczące dotacji są publikowane na stronie <http://bip.rbip.wzp.pl/tabela/artykuly/743/756>.

4. Powiat gryfiński

Ustawa o samorządzie powiatowym, zgodnie z zapisami art. 4 ust. 1 pkt 7, wskazuje ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami jako jedno z zadań publicznych powiatu o charakterze ponadgminnym.

Zasady udzielania dotacji zostały określone w uchwale nr VIII/54/2019 Rady Powiatu w Gryfinie z dnia 29 maja 2019 r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków, położonym na obszarze powiatu gryfińskiego (Dziennik Urzędowy Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 7 czerwca 2019 r. poz. 3204).

Szczegółowe informacje na temat dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach zostały zawarte w Biuletynie Informacji Publicznej Starostwa Powiatowego w Gryfinie na stronie internetowej http://bip.gryfino.powiat.pl/index.php?show=elad_zary_2&nr=29&proc=240.

5. Gmina Chojna

W uchwale nr XX/157/2020 Rady Miejskiej w Chojnie z dnia 25 czerwca 2020 r. w sprawie zasad udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonym na terenie Gminy Chojna, określone zostały zasady udzielania dotacji na realizację przedmiotowych prac lub robót, sposób ich rozliczania i kontroli oraz postępowania z wnioskami o udzielenie dotacji.

Uchwała jest dostępna w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Chojna na stronie internetowej <http://bip.chojna.pl/unzip/17885.dhtml>.

Do innych źródeł finansowania można zaliczyć m. in.:

1. Fundusz Kościelny

Fundusz Kościelny został powołany na mocy art. 8 ustawy z dnia 20 marca 1950 r. o przejęciu przez Państwo dóbr martwej ręki, poręczeniu proboszczom posiadania gospodarstw rolnych i utworzeniu Funduszu Kościelnego (Dz.U. z 1950 r. Nr 9, poz. 87 z późn. zm.), jako forma rekompensaty dla kościołów za przejęte przez Państwo nieruchomości ziemskie.

Fundusz ten, stosownie do zasady równouprawnienia kościołów i innych związków wyznaniowych wyrażonej w art. 25 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, działa na rzecz kościołów i innych związków wyznaniowych, posiadających uregulowany status prawny w Rzeczypospolitej Polskiej.

Dysponentem środków Funduszu Kościelnego jest minister właściwy do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych – obecnie Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji.

W projekcie ustawy budżetowej na rok 2021 zaplanowano 11 000 000,00 zł na realizację następujących zadań:

- konserwacja i remonty obiektów sakralnych i kościelnych o wartości zabytkowej w znaczeniu nadanym przez aktualne ustawodawstwo, bądź orzecznictwo,
- wspomaganie kościelnej działalności charytatywno-opiekuńczej.

Ze środków Funduszu Kościelnego nie finansuje się co do zasady prac dotyczących otoczenia obiektów sakralnych i kościelnych takich jak np.: chodniki, ogrodzenia, trawniki.

Niezbędne informacje i materiały do pobrania znajdują się pod adresem <https://www.gov.pl/web/mswia/fundusz-koscielny>.

2. Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

W przypadku wyjątkowych projektów, możliwe jest także pozyskanie środków z Funduszu Ochrony Środowiska. Dotyczą one dofinansowania renowacji zabytkowych parków i ogrodów wpisanych do rejestru zabytków czy wsparcia finansowego publikacji związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.

Opis programów realizowanych przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej dostępny jest na stronie internetowej <http://nfosigw.gov.pl/oferta-finansowania/>, natomiast projekty dofinansowywane przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie zostały wyszczególnione na głównej stronie WFOŚiGW pod adresem <https://www.wfos.szczecin.pl/>.

3. Fundacja Współpracy Polsko – Niemieckiej

Głównym zadaniem Fundacji jest wspieranie wartościowych inicjatyw polsko – niemieckich, m.in. projektów o charakterze edukacyjnym poszerzających wiedzę o Polsce i Niemczech, współpracy naukowej, a także projektów artystycznych i literackich.

Fundacja wspomaga finansowo projekty realizowane w ramach współpracy pomiędzy polskimi i niemieckimi instytucjami i organizacjami oraz uczestniczy merytorycznie lub organizacyjnie w wybranych przedsięwzięciach.

Jednym z obszarów działalności Fundacji są projekty mające wpływ na zrozumienie kultury kraju sąsiada oraz projekty podnoszące jakość działań kulturalnych i zwiększające udział społeczeństwa w kulturze.

Zakres działań Fundacji Współpracy Polsko – Niemieckiej został opisany na stronie internetowej <http://fwpn.org.pl/wnioski/co-wspieramy->.

4. Polsko – Niemiecka Fundacja Ochrony Zabytków Kultury

Fundacja prawa cywilnego z siedzibą w Görlitz, umocowana prawnie zarówno w Polsce jak i w Niemczech.

Działalność Fundacji umożliwia obywatelom niemieckim zasilanie jej zasobów i przeznaczanie zebranych środków na restaurowanie wspólnych zabytków, w tym dawnych zabytków związanych z niemieckim dziedzictwem znajdującym się na ziemiach polskich.

Celem Fundacji jest:

- systematyczne wspieranie działań polsko – niemieckich obejmujących np. wspólny dialog i wymianę kulturalną,
- wspieranie porozumienia między narodami poprzez promowanie sztuki i kultury z uwzględnieniem konserwacji zabytków,
- opieka nad zabytkami zlokalizowanych na terenie Polski, w przypadku których ślady kultury pozostawili np. Niemcy, Austriacy czy Włosi,
- wydawanie czasopisma elektronicznego, dostępnego na stronie internetowej <http://www.kunsttexte.de/ostblick>.

Szerszy zakres wiadomości na temat działalności Polsko – Niemieckiej Fundacji Ochrony Zabytków Kultury można uzyskać pod adresem <http://pl-relaunch.deutsch-polnische-stiftung.de/>.

5. Kredyty bankowe

Właściciele i posiadacze zabytków mogą ubiegać się o przyznanie kredytów hipotecznych przez banki. Kredyty te mogą być przeznaczone m. in. na zakup, budowę, przebudowę, rozbudowę, modernizację, adaptację czy remont nieruchomości mieszkalnych, użytkowych lub komercyjnych.

Kredyty mogą być udzielane zarówno klientom indywidualnym, jak również przedsiębiorcom, inwestorom instytucjonalnym, wspólnotom mieszkaniowym, jednostkom budżetowym, jednostkom samorządowym i innym podmiotom.

11. REALIZACJA I FINANSOWANIE PRZEZ GMINĘ ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ZABYTKÓW

Jednym z podstawowych zadań Rady Miejskiej w Chojnie w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami jest coroczne przyznawanie w uchwale budżetowej środków finansowych na dotacje celowe dla prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach ruchomych i nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków i znajdujących się na obszarze gminy Chojna.

Celem udzielania ww. dotacji jest wspieranie i uzupełnianie działań właścicieli lub posiadaczy zabytków dla zapewnienia ochrony oraz konserwacji wartościowych elementów substancji zabytkowej.

O dotacje może ubiegać się każdy podmiot posiadający tytuł prawny do zabytku, wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego lub stosunku zobowiązaniowego. W celu uzyskania wsparcia finansowego niezbędne jest posiadanie własnego wkładu finansowego.

Dotacja na prace lub roboty budowlane przy zabytku może obejmować:

1. sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich,
2. przeprowadzenie badań konserwatorskich lub architektonicznych,
3. wykonanie dokumentacji konserwatorskiej,
4. opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich,
5. wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami prawa budowlanego,
6. sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz,
7. zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku,
8. stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku,
9. odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem kolorystyki charakterystycznej dla tego zabytku,
10. odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli to odtworzenie nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności,
11. odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych drzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych,
12. modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach posiadających oryginalne części składowe i przynależności wykonane z drewna,

13. wykonanie izolacji przeciwwilgociowej,
14. uzupełnienie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomości o własnych formach krajobrazowych,
15. działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu,
16. zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych niezbędnych do wykonania prac i robót budowlanych (o których mowa w punktach 7 – 15) przy zabytku wpisanym do rejestru,
17. zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

Dotacja udzielona na zadania wskazane powyżej, zaplanowane do realizacji w roku budżetowym, w którym następuje udzielenie dotacji.

W ostatnich latach zostały podjęte następujące uchwały Rady Miejskiej dotujące ochronę i opiekę nad zabytkami zlokalizowanymi na terenie miasta i gminy Chojna:

Lp.	Nr uchwały	Data podjęcia uchwały	Przedmiot uchwały
1	IX/71/2015	16 lipca 2015 r.	przyznanie dotacji Fundacji Kościół Mariacki w Chojnie Königsberg/Neumark na naprawę zniszczonego pokrycia dachowego na Kościele Mariackim w Chojnie w 2015 r.
2	XLV/346/2018	21 czerwca 2018 r.	przyznanie dotacji dla Parafii Rzymskokatolickiej pw. Św. Antoniego Padewskiego w Brwiach na wykonanie dokumentacji projektowej kompleksowego remontu zabytkowego Kościoła pw. NMP Królowej Polski w miejscowości Narost w 2018 r.
3	VIII/58/2019	25 kwietnia 2019 r.	przyznanie dotacji na wykonanie prac remontowych wewnątrz wieży zabytkowego obiektu sakralnego w Narości w 2019 r.
4	X/82/2019	27 czerwca 2019 r.	przyznanie dotacji na wykonanie prac remontowych dachu Kościoła Mariackiego w Chojnie

5	XI/89/2019	29 sierpnia 2019 r.	zmiana uchwały nr VIII/58/2019 z dnia 25 kwietnia 2019 r.
6	XXI/164/2020	27 sierpnia 2020 r.	przyznanie dotacji celowej Parafii Rzymskokatolickiej pw. Św. Andrzeja Boboli w Krajniku Górnym, na prace przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, związane z pracami ratunkowymi i konstrukcyjnymi wieży w kościele w Krzymowie

Tabela 6 Uchwały Rady Miejskiej w Chojnie w sprawie dotacji przeznaczonych na ochronę i opiekę nad zabytkami (lata 2015 - 2020)

ANEKSY

ANEKS NR 1 – REJESTR ZABYTEKÓW NIERUCHOMYCH

REJESTR ZABYTEKÓW NIERUCHOMYCH						
Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony		Czas powstania
1		kościół p.w. św. Andrzeja Apostoła	Białęgi	nr rejestru zabytków	1037	XIII/XIV w., 1840 r., lata 20. XX w.
				dawny nr rejestru zabytków	272	
				data wpisania do rejestru	30.07.1956 r.	
				nr decyzji	Kl.V.-0/100/56	
2	Białęgi	park dworski	Białęgi	nr rejestru zabytków	1042	XIX w.
				dawny nr rejestru zabytków	803	
				data wpisania do rejestru	21.07.1977 r.	
				nr decyzji	Kl.I.5340/10/77	
3		cmentarz przykościelny (obecnie parcela kościelna)	Białęgi	nr rejestru zabytków	1037	-
				data wpisania do rejestru	11.08.2017 r.	
				nr decyzji	DZ.5130.19.2017.AR	

4	Brwice	kościół p. w. św. Antoniego	Brwice 6	nr rejestru zabytków	1009	XIII w., 1900 r.
				dawny nr rejestru zabytków	273	
				data wpisania do rejestru	27.07.1956 r.	
				nr decyzji	KL.V.-0/101/56	
5	Brwice	park dworski (przy wschodnim zespole folwarcznym)	Brwice 20	nr rejestru zabytków	1894	XIX w.
				dawny nr rejestru zabytków	913	
				data wpisania do rejestru	12.12.1980 r.	
				nr decyzji	KL.I.5340/35/80	
6	Brwice	park dworski (przy zachodnim zespole folwarcznym)	Brwice 28 - 31	nr rejestru zabytków	914	XVIII w., XIX w.
				data wpisania do rejestru	12.12.1980 r.	
				nr decyzji	KL.I.5340/36/80	
7	Brwice	cmentarz przykościelny	Brwice 6	nr rejestru zabytków	1009	-
				data wpisania do rejestru	19.07.2017 r.	
				nr decyzji	DZ.5130.15.2017.IW	

8	Chojna	kaplica św. Gertrudy (ruina trwała)	zbieg ul. Młyńskiej, Szczecińskiej i Odrzańskiej	nr rejestru zabytków	1031	1409 r.
				dawny nr rejestru zabytków	2	
				data wpisania do rejestru	07.11.1953 r.	
				nr decyzji	Kl.V.-1/7/53	
9	Chojna	ratusz (obecnie Centrum Kultury)	Plac Konstytucji 3 Maja	nr rejestru zabytków	937	XIV w., XV w., 1702 r., XIX w., 1977- 1986
				dawny nr rejestru zabytków	31	
				data wpisania do rejestru	22.04.1955 r.	
				nr decyzji	Kl.V.-0/10/55	
10	Chojna	układ urbanistyczny – obszar Starego Miasta w obrębie murów obronnych i przyległy teren w promieniu 100 m	Stare Miasto	nr rejestru zabytków	76	1244 r.
				data wpisania do rejestru	27.02.1956 r.	
				nr decyzji	Kl.V.-0/58/56	
11	Chojna	kościół p. w. Najświętszej Maryi Panny (w odbudowie)	ul. Bolesława Chrobrego	nr rejestru zabytków	86	po 1267 r., XV w.
				data wpisania do rejestru	04.05.1956 r.	
				nr decyzji	Kl.V.-0/71/56	

12	Chojna	kościół p. w. Świętej Trójcy	ul. Malarska 24	nr rejestru zabytków	233	1290 – 1388, 1820 r., 1850 r., 1959 - 1965	
				data wpisania do rejestru	14.09.1956 r.		
				nr decyzji	Kl.V.-0/174/56		
13			klasztór poaugustiański (obecnie plebania parafii Świętej Trójcy)	ul. Malarska 24	nr rejestru zabytków	1036	1290 – 1388, XIV/XV w., 1820 r., 1959 - 1965
					dawny nr rejestru zabytków	233	
					data wpisania do rejestru	14.09.1956 r.	
					nr decyzji	Kl.V.-0/174/56	
14			obwarowania miejskie	Stare Miasto	nr rejestru zabytków	229	przełom XIII/XIV w., początek XVI w.
					data wpisania do rejestru	06.04.1957 r.	
					nr decyzji	Kl.V.-0/250/57	
15			kościół p. w. św. Marka Ewangelisty	ul. Słowiańska (Barnkowo)	nr rejestru zabytków	1035	XIV – XV w., 1620 r.
					dawny nr rejestru zabytków	386	
	data wpisania do rejestru				18.11.1963 r.		
	nr decyzji				Kl.20/11/63		

16	Chojna	dom mieszkalny	ul. Jagiellońska 33a	nr rejestru zabytków	929	koniec XIX w. (1877 – 1892)
				dawny nr rejestru zabytków	1032	
				data wpisania do rejestru	25.03.1987 r.	
				nr decyzji	Kl.III.5340/15/87	
17		willa	ul. Kościuszki 12	nr rejestru zabytków	1180	koniec XIX w. (po 1892 r.)
				dawny nr rejestru zabytków	1041	
				data wpisania do rejestru	25.03.1987 r.	
				nr decyzji	Kl.III.5340/14/87	
18		poczta	ul. Roosevelta 2	nr rejestru zabytków	925	ok. 1900 r.
				dawny nr rejestru zabytków	1241	
				data wpisania do rejestru	30.11.1993 r.	
				nr decyzji	PSOZ/Sz- n/III/5340/215/93	
20		kamienica	ul. Jagiellońska 9	nr rejestru zabytków	1302	XIX/XX w.
				dawny nr rejestru zabytków	1341	
				data wpisania do rejestru	11.06.1997 r.	
				nr decyzji	DZ-4200/12/O/97	

21	Chojna	gmach dawnego urzędu powiatowego z otoczeniem	ul. Kościuszki 21	nr rejestru zabytków	252	początek XX w.
				data wpisania do rejestru	03.03.2006 r.	
				nr decyzji	DZ-4200/1/O/2006	
22		kościół p. w. Najświętszego Serca Pana Jezusa z parcelą	ul. Roosevelta	nr rejestru zabytków	1200	1913 r.
				data wpisania do rejestru	25.09.2013 r.	
	nr decyzji			DZ.5130.26.2013.AR		
23	zespół budynków Szkoły Podstawowej nr 1 im. Janusza Korczaka	ul. Szkolna 15	nr rejestru zabytków	1229	1879 – 1880, początek XX w.	
			data wpisania do rejestru	07.03.2014 r.		
			nr decyzji	DZ.5130.05.2014.AR		
24	budynek trafostacji z działką	zbieg ulicy Kościuszki, Barwickiej, Polnej i Ogrodowej	nr rejestru zabytków	1464	początek XX w.	
			data wpisania do rejestru	21.10.2016 r.		
			nr decyzji	DZ.5130.19.2016.AR		
25		dawny cmentarz przykościelny	ul. Słowiańska (Barnkowo)	nr rejestru zabytków	1035	-
				data wpisania do rejestru	31.05.2017 r.	
	nr decyzji			DZ.5130.07.2017.AR		

26	Garnowo	kościół p. w. Matki Boskiej Wspomożenia Wiernych	Garnowo	nr rejestru zabytków	1026	XIII/XIV w., 1742 r., 1945 r., 1989 - 1990
				dawny nr rejestru zabytków	118	
				data wpisania do rejestru	27.07.1956 r.	
				nr decyzji	Kl.V.-0/113/56	
27	Godków	kościół p. w. św. Maksymiliana Marii Kolbego	Godków	nr rejestru zabytków	956	II poł. XIII w., 1855 r., 1945 r., 1970 - 1976
				dawny nr rejestru zabytków	274	
				data wpisania do rejestru	27.08.1956 r.	
				nr decyzji	Kl.V.-115/56	
28		cmentarz przykościelny	Godków	nr rejestru zabytków	956	-
				data wpisania do rejestru	18.07.2017 r.	
				nr decyzji	DZ.5130.12.2017.IW	
29	Grzybno	kościół p. w. św. Antoniego z Padwy	Grzybno 33	nr rejestru zabytków	1010	XIII w., początek XVIII w., 1946 r. - remont
				dawny nr rejestru zabytków	124	
				data wpisania do rejestru	04.07.1956 r.	
				nr decyzji	Kl.V.-0/120/56	

30	Grzybno	cmentarz przykościelny (czynny)	Grzybno	nr rejestru zabytków	1010	-
				data wpisania do rejestru	20.07.2017 r.	
				nr decyzji	DZ.5130.17.2017.IW	
31	Jelenin	kościół p. w. Matki Boskiej Szkaplerznej	Jelenin 64	nr rejestru zabytków	962	XIII/XIV w., 1856 – 1859, lata 90 XX w.
				dawny nr rejestru zabytków	492	
				data wpisania do rejestru	22.12.1965 r.	
				nr decyzji	Kl.20/29/65	
32	Jelenin	cmentarz przykościelny	Jelenin	nr rejestru zabytków	962	-
				data wpisania do rejestru	08.08.2017 r.	
				nr decyzji	DZ.5130.20.2017.AR	
33	Kamienny Jaz	kościół filialny p.w. św. Wawrzyńca	Kamienny Jaz	nr rejestru zabytków	A – 393	XIV w., 1712 r., IV ćw. XIX w.
				data wpisania do rejestru	06.05.2009 r.	
				nr decyzji	DZ-4200/9/K/2009	

34	Kamienny Jaz	cmentarz przykościelny (ocenie nieczynny)	Kamienny Jaz	nr rejestru zabytków	A – 393	XIV w.
				data wpisania do rejestru	06.05.2009 r.	
				nr decyzji	DZ-4200/9/K/2009	
35	Krajnik Dolny	kościół (ruina)	Krajnik Dolny	nr rejestru zabytków	942	ok. 1700 r.
				dawny nr rejestru zabytków	1116	
				data wpisania do rejestru	04.12.1989 r.	
				nr decyzji	Kl.3-5340/110/89	
36	Krajnik Dolny	cmentarz przykościelny	Krajnik Dolny	nr rejestru zabytków	942	XV w.
				dawny nr rejestru zabytków	1116	
				data wpisania do rejestru	04.12.1989 r.	
				nr decyzji	Kl.3-5340/110/89	
37	Krajnik Górny	kościół p. w. św. Andrzeja Boboli	Krajnik Górny 5/1	nr rejestru zabytków	964	XV/XVI w., 1681 r., ok. 1900 r.
				dawny nr rejestru zabytków	319	
				data wpisania do rejestru	12.09.1958 r.	
				nr decyzji	Kl.V.-0/72/58	

38	Krajnik Górny	park dworski	Krajnik Górny	nr rejestru zabytków	1108	XVIII w., XIX w.
				dawny nr rejestru zabytków	367	
				data wpisania do rejestru	14.02.1959 r.	
				nr decyzji	Kl.V-0/2/59	
39		cmentarz przykościelny	Krajnik Górny	nr rejestru zabytków	964	XV/XVI w.
				data wpisania do rejestru	18.07.2017 r.	
				nr decyzji	DZ.5130.13.2017.IW	
40	Krzymów	kościół filialny p. w. św. Józefa	Krzymów 37	nr rejestru zabytków	963	II poł. XIII w., XV w., 1872 r.
				dawny nr rejestru zabytków	127	
				data wpisania do rejestru	31.07.1956 r.	
				nr decyzji	Kl.V.-0/125/56	
41		pałac	Krzymów	nr rejestru zabytków	1107	II poł. XVIII w., 1824 - 1830
				dawny nr rejestru zabytków	257	
				data wpisania do rejestru	25.10.1957 r.	
				nr decyzji	Kl.V.-0/304/57	

42		park dworski	Krzymów	nr rejestru zabytków	257	XVIII w., I poł. XIX w.
				data wpisania do rejestru	25.10.1957 r.	
				nr decyzji	Kl.V-0/304/57	
43	Krzymów	folwark	Krzymów	nr rejestru zabytków	167	1823 r., 1827 r., poł. XIX w., 1931 r., II poł. IX w., lata 30 XX w.
				data wpisania do rejestru	14.05.2004 r.	
				nr decyzji	DZ-4200/19/O/2004	
44		parcela kościelna (cmentarz przykościelny, starodrzew, mur, ruiny dawnej kaplicy)	Krzymów	nr rejestru zabytków	963	II poł. XIII w., poł. XV w., 1872 r.
				data wpisania do rejestru	29.05.2017 r.	
				nr decyzji	DZ.5130.06.2017.AR	
45	Kuropatniki	dworek myśliwski	Kuropatniki	nr rejestru zabytków	1134	około 1830 r.
				dawny nr rejestru zabytków	394	
				data wpisania do rejestru	18.11.1963 r.	
				nr decyzji	Kl.20/19/63	

46	Kuropatniki	park dworski	Kuropatniki	nr rejestru zabytków	1134	około 1830 r.
				dawny nr rejestru zabytków	875	
				data wpisania do rejestru	18.09.1979 r.	
				nr decyzji	Kl.I.5340/41/79	
47	Mętno	kościół p. w. Zwiastowania Najświętszej Maryi Panny	Mętno	nr rejestru zabytków	1016	XIII/XIV w., 1866 r.
				dawny nr rejestru zabytków	131	
				data wpisania do rejestru	31.07.1956 r.	
				nr decyzji	Kl.V.-0/130/56	
48		cmentarz przykościelny (czynny)	Mętno	nr rejestru zabytków	1016	XIII/XIV w.
				data wpisania do rejestru	20.07.2017 r.	
				nr decyzji	DZ.5130.18.2017.IW	
49	Mętno Małe	kościół (nieużytkowany)	Mętno Małe	nr rejestru zabytków	979	XV/XVI w.
				dawny nr rejestru zabytków	297	
				data wpisania do rejestru	05.07.1958 r.	
				nr decyzji	Kl.V.-0/47/58	

50	Mętno Małe	park dworski	Mętno Małe	nr rejestru zabytków	1133	koniec XIX w.
				dawny nr rejestru zabytków	915	
				data wpisania do rejestru	02.12.1980 r.	
				nr decyzji	KL.I.5340/37/80	
51	Mętno Małe	cmentarz przykościelny	Mętno Małe	nr rejestru zabytków	979	XV/XVI w.
				data wpisania do rejestru	19.07.2017 r.	
				nr decyzji	DZ.5130.16.2017.IW	
52	Narost	kościół filialny p. w. Matki Bożej Królowej Polski	Narost	nr rejestru zabytków	1017	II poł. XIII w., IV ćw. XIX w.
				dawny nr rejestru zabytków	136	
				data wpisania do rejestru	28.08.1956 r.	
				nr decyzji	Kl.V.-0/135/56	
53	Narost	park dworski	Narost	nr rejestru zabytków	802	XVIII/XIX w.
				data wpisania do rejestru	21.07.1977 r.	
				nr decyzji	Kl.I.5340/9/77	

54	Narost	cmentarz przykościelny	Narost	nr rejestru zabytków	1017	II poł. XIII w., IV ćw. XIX w.
				data wpisania do rejestru	18.07.2017 r.	
				nr decyzji	DZ.5130.14.2017.IW	
55	Nawodna	kościół p. w. Świętego Krzyża	Nawodna	nr rejestru zabytków	1027	XIV/XV w., XV/XVI w., około 1723 r., 1966 r.
				dawny nr rejestru zabytków	392	
				data wpisania do rejestru	18.11.1963 r.	
				nr decyzji	Kl.20/17/63	
56		dawny cmentarz przykościelny z murem i starodrzewem	Nawodna	nr rejestru zabytków	1027	XIV/XV w., II poł. XVI w.
				data wpisania do rejestru	25.07.2017 r.	
				nr decyzji	DZ.5130.05.2017.AR	
57	Raduń	kościół (ruina)	Raduń	nr rejestru zabytków	151	1700 r.
				data wpisania do rejestru	18.12.2003 r.	
				nr decyzji	DZ- 4200/50/O/99/2003	

58	Raduń	cmentarz przykościelny	Raduń	nr rejestru zabytków	151	około 1700 r.
				data wpisania do rejestru	18.12.2003 r.	
				nr decyzji	DZ-4200/50/O/99/2003	
59		park podworski	Raduń	nr rejestru zabytków	151	początek XIX w.
				data wpisania do rejestru	18.12.2003 r.	
				nr decyzji	DZ-4200/50/O/99/2003	
60		kaplica Templariuszy (nieużytkowana)	Rurka	nr rejestru zabytków	36	poł. XIII w.
				data wpisania do rejestru	22.04.1955 r.	
				nr decyzji	Kl.V.-0/15/55	
61	Rurka	dwór (ruina w odbudowie)	Rurka	nr rejestru zabytków	507	koniec XVIII w. – połowa XIX w.
				data wpisania do rejestru	22.12.1965 r.	
				nr decyzji	Kl.20/41/65	
62		park dworski	Rurka	nr rejestru zabytków	1276	II poł. XIX w.
				data wpisania do rejestru	30.01.1995 r.	
				nr decyzji	DZ-4200/4/O/95	

63	Stoki	park dworski	Stoki	nr rejestru zabytków	1044	XVIII/XIX w.
				dawny nr rejestru zabytków	910	
				data wpisania do rejestru	29.11.1980 r.	
				nr decyzji	KL.I.5340/32/80	
64	Strzelczyn	dawny cmentarz przykościelny	Strzelczyn	nr rejestru zabytków	1720	koniec XVIII w.
				data wpisania do rejestru	15.12.2017 r.	
				nr decyzji	DZ.5130.29.2017.AR	
65	Zatoń Dolna	kościół filialny p. w. św. Maksymiliana Kolbego	Zatoń Dolna	nr rejestru zabytków	994	1711 r., około 1820 - 1830
				dawny nr rejestru zabytków	398	
				data wpisania do rejestru	18.11.1963 r.	
				nr decyzji	KI.20/24/63	
66	Zatoń Dolna	park „Dolina Miłości”	Zatoń Dolna	nr rejestru zabytków	1183	poł. XIX w.
				dawny nr rejestru zabytków	1208	
				data wpisania do rejestru	16.03.1992 r.	
				nr decyzji	PSOZ/Sz- n/III/5340/35/92	

67	Zatoń Dolna	dawny cmentarz przykościelny ze starodrzewem	Zatoń Dolna	nr rejestru zabytków	994	XIV w.
				data wpisania do rejestru	24.05.2017 r.	
				nr decyzji	DZ.5130.04.2017.AR	

Tabela 7 Rejestr zabytków nieruchomych województwa zachodniopomorskiego w powiecie gryfińskim w gminie Chojna

ANEKS NR 2 – REJESTR ZABYTEKÓW RUCHOMYCH

REJESTR ZABYTEKÓW RUCHOMYCH							
Lp.	Miejscowość	Miejsce przechowywania	Rodzaj zabytku	Określenie zabytku	Datowanie	Rejestr zabytków	
1	Brwice	kościół p. w. św. Antoniego z Padwy	ołtarz główny z drewna	późnogotycki i renesansowy ołtarz - tryptyk	1520 – 1530, XVI/XVII w.	nr rejestru zabytków	B-114
						data wpisania do rejestru	15.11.1982 r.
						nr decyzji	Kl.I.5330/12/82
2	Chojna	kościół p. w. św. Marka (ul. Słowiańska; Barnkowo)	ołtarz główny z drewna	późnogotyckie malowane skrzydła szafy ołtarzowej – tryptyk	1510-1520	nr rejestru zabytków	B-112
						data wpisania do rejestru	15.11.1982 r.
						nr decyzji	Kl.I.5330/10/82
			rzeźba z drewna	późnogotycka grupa Ukrzyżowania	1510-150	nr rejestru zabytków	B-112
						data wpisania do rejestru	15.11.1982 r.
						nr decyzji	Kl.I.5330/10/82
3		kościół p. w. Najświętszego Serca Pana Jezusa (ul. Roosevelta)	rzeźba z drewna	późnogotycki krucyfik	około 1500 r.	nr rejestru zabytków	B-113
						data wpisania do rejestru	15.11.1982 r.
						nr decyzji	Kl.I.5330/11/82

Lp.	Miejscowość	Miejsce przechowywania	Rodzaj zabytku	Określenie zabytku	Datowanie	Rejestr zabytków	Lp.
4	Czartoryja	kościół p. w. św. Jana Chrzciciela	rzeźba z drewna	trzy późnogotyckie rzeźby: Madonna z Dzieciątkiem, św. Anna Samotrzec, św. Katarzyna	1510 - 1520	nr rejestru zabytków	B-115
						data wpisania do rejestru	15.11.1982 r.
						nr decyzji	Kl.I.5330/13/82
5	Krajnik Górny	kościół p. w. św. Andrzeja Boboli	instrument muzyczny ze stopu metali	gotycki dzwon	XIV/XV w.	nr rejestru zabytków	B-203
						data wpisania do rejestru	05.03.1990 r.
						nr decyzji	Kl.3/5330/09/90
6	Mętno Małe	kościół (obecnie nieużytkowany)	polichromie	gotycki zespół malowideł ściennych	II ćw. XV w.	nr rejestru zabytków	B-24
						data wpisania do rejestru	10.02.2003 r.
7	Narost	kościół p. w. Matki Boskiej Królowej Polski	ambona z drewna	barokowa ambona	1712 - 1713	nr rejestru zabytków	B-116
8			epitafium z drewna	dwa barokowe epitafia	I ćwierć XVIII w.	data wpisania do rejestru	15.11.1982 r.
						nr decyzji	Kl.I.5330/14/82
						nr decyzji	Kl.I.5330/14/82

Lp.	Miejscowość	Miejsce przechowywania	Rodzaj zabytku	Określenie zabytku	Datowanie	Rejestr zabytków	Lp.
9	Narost	kościół p. w. Matki Boskiej Królowej Polski	rzeźba z drewna	anioł chrzcielny	1710 r.	nr rejestru zabytków	B-116
						data wpisania do rejestru	15.11.1982 r.
						nr decyzji	Kl.I.5330/14/82
10			instrument muzyczny ze stopu metali	gotycki dzwon	XIV/XV w.	nr rejestru zabytków	B-204
						data wpisania do rejestru	05.03.1990 r.
						nr decyzji	Kl.3-5330/10/90

Tabela 8 Rejestr zabytków ruchomych wykazywanych na terenie miasta i gminy Chojna

ANEKS NR 3 – STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE WPISANE DO REJESTRU ZABYTEKÓW

REJEST ZABYTEKÓW ARCHEOLOGICZNYCH								
Lp.	Miejscowość	Liczba stanowisk	Seksja arkusza AZP		Funkcja	Chronologia	Wykaz dokumentów	Data wpisu
1	Garnowo	1	Godło	39-3	grodzisko	średniowiecze	682 z 10.11.1971 r.; C-22 z 31.12.2015 r.	10.11.1971 r.
			Pas	39				
			Kol	3				
2	Małe Stoki	6	Godło	40-3	grodzisko	średniowiecze	681 z 12.11.1971 r.; C-23 z 31.12.2015 r.	12.11.1971 r.
			Pas	40				
			Kol	3				
3	Mętno Małe	1	Godło	41-3	grodzisko	średniowiecze	599 z 12.12.1969 r.; C-24 z 31.12.2015 r.	12.12.1969 r.
			Pas	41				
			Kol	3				
4	Nawodna	1	Godło	39-4	osada	epoka żelaza	742 z 15.12.1972 r.	15.12.1972 r.
			Pas	39				
			Kol	4				

Tabela 9 Rejestr zabytków archeologicznych zlokalizowanych w gminie Chojna

ANEKS NR 4 – GMINNA EWIDENCJA ZABYTKÓW

GMINNA EWIDENCJA ZABYTKÓW						
Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
1	Białęgi	cmentarz ewangelicki (obecnie nieczynny)	Białęgi	GEZ	II poł. XIX w.	typowany do WEZ
2		cmentarz przykościelny (obecnie nieczynny)	Białęgi, dz. 28/9	WEZ/GEZ	XIII/XIV w.	
3		kościół – spichlerz w zespole folwarcznym (obecnie nieużytkowany)	Białęgi, dz. 28/9	WEZ/GEZ	XIII/XIV w., 1840 r., lata 20 XX w.	
4		park dworski	Białęgi	WEZ/GEZ	XIX w.	
5		aleja kasztanowa wzdłuż drogi nad jezioro Białęgi	Białęgi (północno – wschodni skraj wsi)	GEZ	koniec XIX w.	
6		szkoła (obecnie dom)	Białęgi 13	GEZ	1903 r.	
7		remiza (obecnie nieużytkowana)	Białęgi	GEZ	początek XX w.	
8	Brwice	cmentarz ewangelicki (obecnie komunalny)	Brwice	GEZ	lata 20 -30 XX w.	typowany do WEZ
9		cmentarz przykościelny (obecnie nieczynny)	Brwice 6	WEZ/GEZ	XIII w.	
10		ogrodzenie kościelne z bramami	Brwice 6	GEZ	XIII w., początek XX w.	typowane do WEZ
11		kościół p. w. św. Antoniego	Brwice 6	WEZ/GEZ	XIII w., 1900 r.	
12		park dworski przy wschodnim zespole folwarcznym	Brwice 20	WEZ/GEZ	XIX w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
13	Brwice	ogrodzenie parku dworskiego z bramą (park wschodni)	Brwice	na terenie parku wpisanego do WEZ/GEZ	poł. XIX w.	
14		park pałacowy przy zachodnim zespole folwarcznym	Brwice 28 - 31	WEZ/GEZ	XVIII w., XIX w.	
15		ogrodzenie parku pałacowego z bramą (park zachodni)	Brwice 28 - 31	na terenie parku wpisanego do WEZ/GEZ	poł. XIX w.	
16		pałac	Brwice 28	GEZ	poł. XIX w.	typowany do WEZ
17		budynek mieszkalno – gospodarczy w zespole folwarcznym (część zachodnia)	Brwice 31	GEZ	IV ćw. XIX w.	
18		rządcówka (obecnie dom we wschodnim zespole folwarcznym)	Brwice 20	GEZ	koniec XIX w.	typowana do WEZ
19		stajnia w zespole folwarcznym (część wschodnia)	Brwice 20	GEZ	III ćw. XIX w. – początek XX w.	typowana do WEZ
20		obora w zespole folwarcznym (część wschodnia)	Brwice 20	GEZ	III ćw. XIX w. – początek XX w.	typowana do WEZ
21		chlew w zespole folwarcznym (część wschodnia)	Brwice 20	GEZ	III ćw. XIX w. – początek XX w.	typowany do WEZ
22		chlew (ruina) w zespole folwarcznym (część wschodnia)	Brwice 20	GEZ	III ćw. XIX w. – początek XX w.	typowany do WEZ

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
23	Brwice	warsztat z magazynem w zespole folwarcznym (część wschodnia)	Brwice 20	GEZ	III ćw. XIX w. – początek XX w.	typowany do WEZ
24		warsztat w zespole folwarcznym (część wschodnia)	Brwice 20	GEZ	III ćw. XIX w. – początek XX w.	typowany do WEZ
25		remiza	Brwice	GEZ	początek XX w.	
26	Chojna	układ ruralistyczny dawnej wsi Barnkowo - owalnica	Chojna – Barnkowo	GEZ	XIII w., 1270 r.	
27		układ urbanistyczny – obszar Starego Miasta w obrębie murów obronnych i przyległy teren w promieniu 100 m	Stare Miasto	WEZ/GEZ	1244 r.	
28		miejskie mury obronne	Stare Miasto	WEZ/GEZ	koniec XIII w. – początek XIV w., początek XVI w.	
29		Brama Barnkowska (południowo – wschodnia część murów)	ul. Chrobrego/ ul. Kościuszki	WEZ/GEZ	I poł. XV w.	
30		Brama Świecka (południowo – zachodnia część murów)	ul. Basztowa/ ul. Młyńska	WEZ/GEZ	I poł. XIV w. – XV w.	
31		Baszta Bociania (północno – wschodnia część murów)	ul. Podmurze/ ul. Dworcowa	WEZ/GEZ	I poł. XIV w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
32	Chojna	Baszta przy Bramie Barnkowskiej (południowo – wschodnia część murów)	ul. Podmurze	WEZ/GEZ	XV – XVI w.	
33		Baszta Piekarska (wschodnia część murów)	ul. Podmurze 3	WEZ/GEZ	koniec XIV w. lub początek XV w.	
34		Baszta Więzienna (północno – zachodnia część murów)	ul. Podmurze/ ul. Szewska	WEZ/GEZ	II poł. XV w.	
35		Baszta Mała Prochowa (południowo – wschodnia część murów)	ul. Podmurze/ ul. Skwer Jagielloński	WEZ/GEZ	koniec XV w.	
36		planty – aleja spacerowa	wzdłuż południowo – zachodniego odcinka murów	WEZ/GEZ	II poł. XIX w.	
37		planty – park miejski na miejscu dawnej fosy	wzdłuż północno-wschodniego odcinka murów	WEZ/GEZ	II poł. XIX w.	
38		aleja drzew liściastych	ul. Dworcowa	GEZ	początek XX w.	
39		cmentarz przykościelny (obecnie zlikwidowany – skwer)	ul. Jagiellońska 2 – 4	GEZ	XIV/XV w.	typowany do WEZ
40		cmentarz ewangelicki (obecnie nieczynny)	ul. Odrzańska/ ul. Szczecińska	GEZ	początek XV w.	typowany do WEZ
41		kaplica pogrzebowa (obecnie budynek gospodarczy)	ul. Odrzańska	GEZ	II poł. XIX w.	
42		cmentarz żydowski (kirkut)	ul. Wojska Polskiego	GEZ	początek XIII w., około 1850 r.	typowany do WEZ

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
43	Chojna	cmentarz ewangelicki (obecnie komunalny)	ul. Odrzańska 36	GEZ	1930 r., 1987 r.	typowany do WEZ
44		cmentarz ewangelicki (obecnie wojenny)	ul. Odrzańska/ ul. Szczecińska	GEZ	1409 r., 1945 r.	typowany do WEZ
45		cmentarz ewangelicki (obecnie komunalny)	ul. Słowiańska	GEZ	XIX/XX w.	
46		cmentarz przykościelny (obecnie nieczynny)	ul. Słowiańska	WEZ/GEZ	XV w.	
47		cmentarz przykościelny (obecnie zlikwidowany)	ul. Chrobrego/ ul. Jagiełły	teren Starego Miasta wpisany do WEZ/GEZ	XIII w., koniec XIV w.	typowany do WEZ
48		cmentarz przyklasztorny (obecnie nieczynny)	ul. Malarska 24	teren Starego Miasta wpisany do WEZ/GEZ	XIII w.	typowany do WEZ
49		kościół p. w. Najświętszej Maryi Panny (w odbudowie)	ul. Chrobrego	WEZ/GEZ	po 1267 r., XV w.	
50		kościół p. w. Świętej Trójcy	ul. Malarska 24	WEZ/GEZ	1290 – 1388, 1820 r., 1850 r., 1959 - 1965	
51		klasztor poaugustiański (obecnie plebania parafii p. w. Świętej Trójcy)	ul. Malarska 24	WEZ/GEZ	1290 – 1388, XIV/WV w., 1820 r., 1959 – 1965	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
52	Chojna	kościół p. w. Najświętszego Serca Pana Jezusa	ul. Roosevelta	WEZ/GEZ	1913 r.	
53		kaplica św. Gertrudy (ruina)	ul. Odrzańska/ ul. Szczecińska	WEZ/GEZ	1409 r.	
54		kościół p. w. św. Marka Ewangelisty	ul. Słowiańska	WEZ/GEZ	XIV – XV w., 1620 r.	
55		mur przykościelny z bramami	ul. Słowiańska	GEZ	XV w., XIX w.	
56		ratusz (obecnie Centrum Kultury)	Plac Konstytucji 3 Maja	WEZ/GEZ	XIV w., XV w., 1702 r., XIX w. 1977 – 1986	
57		kolejowa wieża ciśnień w zespole stacji kolejowej	ul. Kolejowa	GEZ	1897 r.	typowana do WEZ
58		lokomotywnia w zespole stacji kolejowej	ul. Kolejowa	GEZ	około 1897 r.	
59		spichlerz w zespole stacji kolejowej	ul. Kolejowa 4	GEZ	początek XX w.	
60		poczta (obecnie budynek biurowy)	ul. Bałtycka 7	teren Starego Miasta wpisany do WEZ/GEZ	4 ćw. XIX w.	
61		trafostacja	ul. Kościuszki/ ul. Polna/ ul. Barwicka	WEZ/GEZ	początek XX w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
62	Chojna	zespół wodociągów miejskich	ul. Barwicka 1	GEZ	XIX/ XX w.	typowany do WEZ
63		dom	ul. Barwicka 3	GEZ	lata 20-30 XX w.	
64		dom (chałupa)	ul. Barnkowo 11	GEZ	początek XX w.	
65		budynek mieszkalno-gospodarczy	ul. Barnkowo 18	GEZ	XIX/ XX w.	
66		dom (chałupa)	ul. Barnkowo 21	GEZ	początek XX w.	
67		pastorówka (obecnie dom)	ul. Barnkowo 36	GEZ	XIX/ XX w.	
68		dom (chałupa)	ul. Barnkowo 38	GEZ	koniec XIX w	
69		dom (chałupa)	ul. Barnkowo 41	GEZ	XIX/XX w.	
70		dom (chałupa)	ul. Barnkowo 43	GEZ	koniec XIX w.	
71		dom (chałupa)	ul. Barnkowo 48	GEZ	4 ćw. XIX w.	
72		dom	ul. Browarna 9	teren Starego Miasta wpisany do WEZ/GEZ	. 4 ćw. XIX w.	
73		dom	ul. Browarna 11	teren Starego Miasta wpisany do WEZ/GEZ	4 ćw. XIX w.	
74		dom	ul. Browarna 14	teren Starego Miasta wpisany do WEZ/GEZ	XIX/XX w.	
75		dom	ul. Browarna 20	teren Starego Miasta wpisany do WEZ/GEZ	XIX/XX w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
76	Chojna	dom	ul. Browarna 22	teren Starego Miasta wpisany do WEZ/GEZ	XIX/XX w.	
77		dom	ul. Demokracji 1	GEZ	początek XX w.	
78		dom (willa)	ul. Demokracji 2	GEZ	I ćw. XX w.	
79		dom	ul. Demokracji 3	GEZ	I ćw. XX w.	
80		budynek administracyjny domu starców (obecnie Urząd Miejski)	ul. Jagiellońska 2	GEZ	I ćw. XX w., 1958-1959	typowany do WEZ
81		dom (kamienica)	ul. Jagiellońska 9	WEZ/GEZ	XIX/XX w.	
82		dom (willa)	ul. Jagiellońska 10	GEZ	XIX/XX w.	typowany do WEZ
83		dom (obecnie restauracja)	ul. Jagiellońska 13	GEZ	koniec XIX w.	
84		dom (willa)	ul. Jagiellońska 14	GEZ	początek XX w.	typowany do WEZ
85		dom – willa (obecnie budynek usługowy)	ul. Jagiellońska 19	GEZ	początek XX w.	typowany do WEZ
86		dom (willa)	ul. Jagiellońska 20	GEZ	początek XX w.	typowany do WEZ
87		dom	ul. Jagiellońska 33A	WEZ/GEZ	koniec XIX w. (1877-1892)	
88		dom (kamienica)	ul. Klasztorna 8	teren Starego Miasta wpisany do WEZ/GEZ	2 poł. XIX w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
89	Chojna	dom (kamienica)	ul. Klasztorna 12	teren Starego Miasta wpisany do WEZ/GEZ	XIX/XX w.	
90		plebania parafii p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa	ul. Kościuszki 2	GEZ	około 1913 r.	typowana do WEZ
91		budynek gospodarczy w zespole parafii p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa	ul. Kościuszki 2	GEZ	około 1913 r.	typowany do WEZ
92		dom (willa)	ul. Kościuszki 3	GEZ	lata 30 XX w.	
93		dom (willa)	ul. Kościuszki 4	GEZ	XIX/XX w.	typowany do WEZ
94		dom (kamienica)	ul. Kościuszki 5-7	GEZ	początek XX w.	
95		dom	ul. Kościuszki 6	GEZ	XIX/XX w.	
96		dom (willa)	ul. Kościuszki 8	GEZ	XIX/XX w.	typowany do WEZ
97		dom (willa)	ul. Kościuszki 9	GEZ	1 ćw. XX w.	
98		dom (willa)	ul. Kościuszki 12	WEZ/GEZ	koniec XIX w. (po 1892 r.)	
99		dom (willa)	ul. Kościuszki 14	GEZ	XIX/XX w.	typowany do WEZ
100		dom (kamienica)	ul. Kościuszki 17	GEZ	1 ćw. XX w.	
101		gmach urzędu powiatowego wraz z otoczeniem	ul. Kościuszki 21	WEZ/GEZ	początek XX w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
102	Chojna	dom	ul. Malarska 7	teren Starego Miasta wpisany do WEZ/GEZ	XIX/XX w.	
103		dom	ul. Malarska 11	teren Starego Miasta wpisany do WEZ/GEZ	XIX/XX w.	
104		dom	ul. Malarska 13	teren Starego Miasta wpisany do WEZ/GEZ	XIX/XX w.	
105		dom	ul. Malarska 19	teren Starego Miasta wpisany do WEZ/GEZ	XIX/XX w.	
106		dom	ul. Mickiewicza 8	GEZ	koniec XIX w.	
107		dom (willa)	ul. Mickiewicza 13	GEZ	lata 20 XX w.	
108		dom (willa)	ul. Mickiewicza 21	GEZ	początek XX w.	typowany do WEZ
109		dom (kamienica)	ul. Mieszka I 8	teren Starego Miasta wpisany do WEZ/GEZ	koniec XIX w.	
110		dom	ul. Młyńska 2	teren Starego Miasta wpisany do WEZ/GEZ	początek XX w.	
111		dom (willa)	ul. Odrzańska 2	GEZ	początek XX w.	
112		dom (willa)	ul. Odrzańska 5	GEZ	lata 20-30 XX w.	typowany do WEZ

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
113	Chojna	stodoła	ul. Odrzańska, działka nr 61/9	GEZ	koniec XIX w.	
114		dom (kamienica)	ul. Piekarska 4	teren Starego Miasta wpisany do WEZ/GEZ	początek XX w.	
115		dom	ul. Piekarska 6	teren Starego Miasta wpisany do WEZ/GEZ	XIX/XX w.	
116		dom (kamienica)	ul. Piekarska 8	teren Starego Miasta wpisany do WEZ/GEZ	koniec XIX w.	
117		dom (kamienica)	ul. Piekarska 12	teren Starego Miasta wpisany do WEZ/GEZ	1 ćw. XX w.	
118		budynek dawnego szpitala garnizonowego	ul. Podmurze 4	teren Starego Miasta wpisany do WEZ/GEZ	IV ćwierć XIX w.	
119		dom (obecnie sklep)	ul. Podmurze 5	teren Starego Miasta wpisany do WEZ/GEZ	XIX/XX w.	
120		zimowa szkoła rolnicza (obecnie nieużytkowana)	ul. Rogozińskiego 2	GEZ	XIX/XX w.	typowana do WEZ

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
121	Chojna	dom (willa)	ul. Rogozińskiego 9	GEZ	początek XX w.	typowany do WEZ
122		dom (kamienica)	ul. Rogozińskiego 19	GEZ	XIX/XX w.	
123		dom (obecnie komisariat policji)	ul. Roosevelta 1	GEZ	początek XX w.	typowany do WEZ
124		dom – willa (obecnie poczta)	ul. Roosevelta 2	WEZ/GEZ	około 1900 r.	
125		dom (willa)	ul. Roosevelta 3	GEZ	1 ćw. XX w.	
126		dom (kamienica)	ul. Roosevelta 4	GEZ	początek XX w.	
127		dom	ul. Roosevelta 6	GEZ	lata 20-30 XX w.	
128		dom	ul. Roosevelta 8	GEZ	1 ćw XX w.	
129		dom (kamienica)	ul. Różana 3	teren Starego Miasta wpisany do WEZ/GEZ	XIX/XX w.	
130		dom (kamienica)	ul. Różana 5	teren Starego Miasta wpisany do WEZ/GEZ	XIX/XX w.	
131		dom	ul. Różana 7	teren Starego Miasta wpisany do WEZ/GEZ	XIX/XX w.	
132		dom	ul. Różana 11	teren Starego Miasta wpisany do WEZ/GEZ	XIX/XX w.	
133		dom (willa)	ul. Szczecińska 5	GEZ	początek XX w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
134	Chojna	dom w zespole Nadleśnictwa	ul. Szczecińska 36	GEZ	początek XX w.	
135		dom w zespole Nadleśnictwa	ul. Szczecińska 38	GEZ	XIX/XX w.	
136		dom	ul. Szczecińska 48	GEZ	1 ćw. XX w.	
137		dom (kamienica)	ul. Szewska 5	teren Starego Miasta wpisany do WEZ/GEZ	XIX/XX w.	
138		dom (kamienica)	ul. Szewska 7	teren Starego Miasta wpisany do WEZ/GEZ	koniec XIX w.	
139		dom	ul. Szewska 9	teren Starego Miasta wpisany do WEZ/GEZ	XIX/XX w.	
140		dom	ul. Szewska 11	teren Starego Miasta wpisany do WEZ/GEZ	XIX/XX w.	
141		dom (kamienica)	ul. Szkolna 3	teren Starego Miasta wpisany do WEZ/GEZ	koniec XIX w.	
142		dom (kamienica)	ul. Szkolna 13	teren Starego Miasta wpisany do WEZ/GEZ	koniec XIX w.	
143		królewskie seminarium nauczycielskie (obecnie szkoła podstawowa)	ul. Szkolna 15	WEZ/GEZ	1879 – 1880, początek XX w.	teren Starego Miasta

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
144	Chojna	sala gimnastyczna w zespole królewskiego seminarium nauczycielskiego	ul. Szkolna 15	WEZ/GEZ	1879 – 1880, początek XX w.	teren Starego Miasta
145		szalet w zespole królewskiego seminarium nauczycielskiego	ul. Szkolna 15	WEZ/GEZ	1879-1880, początek XX w.	teren Starego Miasta
146		dom	ul. Wojska Polskiego 5	GEZ	koniec XIX w.	
147		spichlerz	ul. Wojska Polskiego 5	GEZ	koniec XIX w.	
148	Czartoryja – Brwice	aleja lipowa (na południe od szosy Chojna – Trzczańsko Zdrój, do wsi Brwice)	Czartoryja – Brwice	GEZ	początek XX w.	typowana do WEZ
149	Czartoryja	cmentarz przykościelny (obiekt nieczynny)	Czartoryja 14	GEZ	XVI w.	typowany do WEZ
150		mur przykościelny z bramą i furtą	Czartoryja 14	GEZ	XVIII/XIX w., ok. 1883 r.	typowany do WEZ
151		kościół rzymsko – katolicki filialny pw. św. Jana Chrzciciela	Czartoryja 14	GEZ	1883 r.	typowany do WEZ
152	Drozdowo osada	park dworski z ruiną dworu	Drozdowo	GEZ	ok. poł. XIX w.	
153	Garnowo	cmentarz przykościelny (obecnie nieczynny)	Garnowo	GEZ	XIII/XIV w.	typowany do WEZ
154		kościół rzymsko – katolicki filialny pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych	Garnowo	WEZ/GEZ	XIII/XIV w., 1742 r., 1945 r., 1989 - 1990	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
155	Garnowo	dom (chałupa)	Garnowo 22	GEZ	poł. XIX w.	
156		dom (chałupa)	Garnowo 24	GEZ	4 ćw. XIX w.	
157		dom (chałupa) – obecnie nieużytkowany	Garnowo 30	GEZ	4 ćw. XIX w.	
158	Godków	układ ruralistyczny wsi – owalnica/wielodrożnica	Godków	GEZ	1260 r., XVI – XVII w.	
159		cmentarz ewangelicki (obiekt komunalny)	Godków	GEZ	1 ćw. XX w.	typowany do WEZ
160		kaplica pogrzebowa na dawnym cmentarzu ewangelickim	Godków	GEZ	1 ćw. XX w.	
161		cmentarz przykościelny (obiekt nieczynny)	Godków	WEZ/GEZ	2 poł. XIII w.	
162		mur przykościelny z trzema bramkami	Godków	GEZ	XVI – XVIII w., XIX w.	
163		kościół rzymsko – katolicki pw. św. Maksymiliana Marii Kolbego	Godków	WEZ/GEZ	2 poł. XIII w., 1855 r., 1945 r., 1970 - 1976	
164		aleja lipowa wzdłuż głównej drogi przez centrum wsi do bramy folwarku	Godków	GEZ	początek XX w.	
165		spichlerz z częścią mieszkalną w zespole folwarcznym	Godków 39	GEZ	1899 r.	typowany do WEZ
166		owczarnia w zespole folwarcznym	Godków	GEZ	koniec XIX w.	typowana do WEZ

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
167	Godków	szkoła	Godków 33	GEZ	4 ćw. XIX w.	
168		remiza	Godków 36	GEZ	XIX/XX w.	
169		dom (chałupa)	Godków 7	GEZ	XIX/XX w.	
170		stodoła	Godków 9	GEZ	koniec XIX w.	
171		dom (chałupa)	Godków 12	GEZ	XIX/XX w.	
172		dom	Godków 13	GEZ	2 poł. XIX w.	typowany do WEZ
173		dom (chałupa)	Godków 14	GEZ	początek XX w.	
174		dom (chałupa)	Godków 16	GEZ	XIX/XX w.	
175		dom	Godków 22	GEZ	XIX/XX w.	
176		szkoła (sala wiejska) – obecnie dom	Godków 25	GEZ	4 ćw. XIX w.	
177	Godków – Osiedle	układ ruralistyczny osady (modernistyczna kolonia)	Godków – Osiedle	GEZ	1876 r., lata 30. XX w.	
178		mogiła dziecka	Godków – Osiedle	GEZ	1945 r.	typowany do WEZ
179		mogiła dziecka	Godków – Osiedle	GEZ	1945 r.	typowany do WEZ
180		kościół rzymsko – katolicki filialny pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny	Godków – Osiedle	GEZ	lata 30. XX w.	typowany do WEZ
181		dworzec w zespole stacji kolejowej	Godków – Osiedle	GEZ	4 ćw. XIX – początek XX w.	
182		kolejowa wieża wodna	Godków – Osiedle	GEZ	1913 r.	typowany do WEZ

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
183	Godków - Osiedle	kolejowa wieża wodna	Godków – Osiedle	GEZ	1925 r.	typowany do WEZ
184		lokomotywnia (hała wachlarzowa)	Godków - Osiedle	GEZ	XIX/XX w., lata 30. XX w.	typowany do WEZ
185		nastawnia (część południowa)	Godków – Osiedle	GEZ	lata 30. XX w.	
186		nastawnia (część północna)	Godków – Osiedle	GEZ	XIX/XX w.	
187		wiadukt przy szosie do Jelenina	Godków – Osiedle	GEZ	lata 30. XX w.	
188		dom	Godków – Osiedle 2	GEZ	koniec XIX w.	
189		dom	Godków – Osiedle 3	GEZ	koniec XIX w.	
190		dom	Godków – Osiedle 5	GEZ	XIX/XX w.	
191		warsztat	Godków – Osiedle 5	GEZ	XIX/XX w.	
192		dom	Godków – Osiedle 6	GEZ	lata 30. XX w.	
193		dom z gospodarczym łącznikiem	Godków – Osiedle 7	GEZ	lata 30. XX w.	
194		dom z gospodarczym łącznikiem	Godków – Osiedle 8	GEZ	lata 30. XX w.	
195		dom z gospodarczym łącznikiem	Godków – Osiedle 9 - 10	GEZ	lata 30. XX w.	
196		dom z gospodarczym łącznikiem	Godków – Osiedle 11	GEZ	lata 30. XX w.	
197	dom z gospodarczym łącznikiem	Godków – Osiedle 12	GEZ	lata 30. XX w.		
198	dom	Godków – Osiedle 13	GEZ	lata 30. XX w.		

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
199	Godków- Osiedle	dom z gospodarczym łącznikiem	Godków – Osiedle 19 – 20	GEZ	lata 30. XX w.	
200		dom z gospodarczym łącznikiem	Godków – Osiedle 21 – 22	GEZ	lata 30. XX w.	
201		dom z gospodarczym łącznikiem	Godków – Osiedle 23 – 24	GEZ	lata 30. XX w.	
202		dom z gospodarczym łącznikiem	Godków – Osiedle 25	GEZ	lata 30. XX w.	
203		dwa domy z gospodarczym łącznikiem	Godków – Osiedle 27 – 28	GEZ	lata 30. XX w.	
204		dom	Godków – Osiedle 30 – 31	GEZ	lata 30. XX w.	
205		dom	Godków – Osiedle 32	GEZ	lata 30. XX w.	
206	Grabowo	cmentarz przykościelny (obecnie nieczynny)	Grabowo	GEZ	XIII/XIV w.	typowany do WEZ
207		mur cmentarny	Grabowo	GEZ	XIV w., XIX w.	typowany do WEZ
208		aleja lipowa wzdłuż zachodniej granicy cmentarza przykościelnego	Grabowo	GEZ	koniec XIX w.	
209		aleja kasztanowców	Grabowo	GEZ	koniec XIX w.	
210		filary bramy	Grabowo 3	GEZ	koniec XIX w.	
211		budynek inwentarski	Grabowo 3	GEZ	koniec XIX w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
212	Grabowo	budynek magazynowo - inwentarski	Grabowo 3	GEZ	koniec XIX w.	
213		dom (chałupa)	Grabowo 4	GEZ	początek XX w.	typowany do WEZ
214		dom (chałupa)	Grabowo 15	GEZ	ok. poł. XIX w.	
215	Grzybno	cmentarz przykościelny (obecnie czynny)	Grzybno 33	WEZ/GEZ	XIII w.	
216		kaplica pogrzebowa	Grzybno 33	GEZ	początek XX w.	
217		mur kościelny z bramkami	Grzybno 33	GEZ	XIII w., XIX w.	
218		kościół rzymsko – katolicki parafialny p. w. św. Antoniego z Padwy	Grzybno 33	WEZ/GEZ	XIII w., początek XVIII w., 1946 r. – remont	
219		park pałacowy	Grzybno	GEZ	początek XX w.	
220		pałac	Grzybno	GEZ	1905 r., 1958 – 1977 r.	typowany do WEZ
221		Jelenin	układ ruralistyczny – widlica/wielodrożnica	Jelenin	GEZ	1270 r.
222	cmentarz ewangelicki (obecnie komunalny)		Jelenin	GEZ	lata 20. XX w.	typowany do WEZ
223	cmentarz przykościelny (obecnie nieczynny)		Jelenin 64	WEZ/GEZ	XIII/XIV w.	
224	mur przykościelny z bramą		Jelenin 64	GEZ	XIV w., poł. XIX w.	
225	kościół rzymsko – katolicki filialny p. w. Matki Bożej Szkaplerznej		Jelenin 64	WEZ/GEZ	XIII/XIV w., 1856 – 1859, lata 90. XX w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
226	Jelenin	stacja kolejowa	Jelenin	GEZ	początek XX w.	
227		dom (chałupa)	Jelenin 19	GEZ	początek XX w.	
228		dom (chałupa)	Jelenin 32	GEZ	koniec XIX w.	
229	Kamienny Jaz	układ ruralistyczny - ulicówka	Kamienny Jaz	GEZ	1235 r.	
230		cmentarz przykościelny (obecnie nieczynny)	Kamienny Jaz	WEZ/GEZ	XIV w.	
231		mur przykościelny z bramami	Kamienny Jaz	na terenie cmentarza wpisanego do WEZ	XVIII w., 2 poł. XIX w.	
232		kościół rzymsko – katolicki filialny p. w. św. Wawrzyńca	Kamienny Jaz	WEZ/GEZ	XIV w., 1712 r., 4 ćw. XIX w.	
233		świątelnica	Kamienny Jaz	GEZ	początek XX w.	
234		remiza (obecnie kaplica)	Kamienny Jaz	GEZ	4 ćw. XIX w.	
235		most nad rzeką Rurzycą (część południowa)	Kamienny Jaz	GEZ	koniec XIX w.	
236		most nad rzeką Rurzycą (część północna)	Kamienny Jaz	GEZ	koniec XIX w.	
237		dom (czworak) w kolonii mieszkalnej robotników folwarcznych	Kamienny Jaz 6	GEZ	koniec XIX w.	
238		dom (chałupa)	Kamienny Jaz 8	GEZ	ok. poł. XIX w.	
239		stodoła	Kamienny Jaz 8	GEZ	ok. poł. XIX w.	
240		dom (chałupa)	Kamienny Jaz 17	GEZ	początek XX w.	
241		budynek mieszkalno-gospodarczy	Kamienny Jaz 24	GEZ	koniec XIX w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
242	Kamienny Jaz	owczarnia	Kamienny Jaz 26	GEZ	4 ćw. XIX w.	
243		młyn nad rzeką Rurzycą	Kamienny Jaz	GEZ	początek XX w.	
244		dom młynarza w zespole młyna	Kamienny Jaz	GEZ	początek XX w.	
245		budynek inwentarski w zespole młyna	Kamienny Jaz	GEZ	4 ćw. XIX w.	
246		stodoła w zespole młyna	Kamienny Jaz	GEZ	początek XX w.	
247		transformator w zespole młyna	Kamienny Jaz	GEZ	początek XX w.	
248	Kamienny Jaz Zabuzę	dwór	Kamienny Jaz Zabuzę	GEZ	4 ćw. XIX w., 1905 r.	typowany do WEZ
249		park dworski	Kamienny Jaz Zabuzę	GEZ	XIX w.	
250		magazyn gorzelniany	Kamienny Jaz Zabuzę	GEZ	4 ćw. XIX w. – początek XX w.	
251		obora z magazynem zbożowym i mieszalnią pasz w zespole folwarcznym	Kamienny Jaz Zabuzę	GEZ	4 ćw. XIX w. – początek XX w.	
252		obora w zespole folwarcznym	Kamienny Jaz Zabuzę	GEZ	4 ćw. XIX w. – początek XX w.	typowana do WEZ
253		stodoła w zespole folwarcznym	Kamienny Jaz Zabuzę	GEZ	4 ćw. XIX w. – początek XX w.	typowana do WEZ
254		stodoła w zespole folwarcznym	Kamienny Jaz Zabuzę	GEZ	4 ćw. XIX w. – początek XX w.	typowana do WEZ
255	Krajnik Dolny	cmentarz przykościelny (obecnie nieczynny)	Krajnik Dolny	WEZ/GEZ	XV w.	MPZP
256		ruiny kościoła	Krajnik Dolny	WEZ/GEZ	około 1700 r.	MPZP

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
257	Krajnik Dolny	most nad Odrą	Krajnik Dolny	GEZ	1912 r., 1953 r.	MPZP
258		dom (chałupa)	Krajnik Dolny 9	GEZ	1910 r.	MPZP
259		dom (chałupa)	Krajnik Dolny 48	GEZ	początek XX w.	MPZP
260	Krajnik Górny	cmentarz komunalny	Krajnik Górny	GEZ	1980 r.	WEZ
261		cmentarz rodowy na terenie parku	Krajnik Górny	na terenie parku wpisanym do WEZ	2 poł. XIX w.	typowany do WEZ
262		cmentarz przykościelny (obecnie nieczynny)	Krajnik Górny 5/1	WEZ/GEZ	XV/XVI w.	
263		kaplica pogrzebowa	Krajnik Górny 5/1	GEZ	2 poł. XIX w.	
264		mur przykościelny z bramami	Krajnik Górny 5/1	GEZ	XV/XVI w., 2 poł. XIX w.	typowany do WEZ
265		kościół rzymsko – katolicki parafialny p. w. św. Andrzeja Boboli	Krajnik Górny 5/1	WEZ/GEZ	XV/XVI w., 1681 r., około 1990 r.	
266		park pałacowy	Krajnik Górny	WEZ/GEZ	XVIII w., XIX w.	
267		aleja kasztanowców przy drodze do szosy Chojna – Krajnik Dolny	Krajnik Górny	GEZ	początek XX w.	
268		aleja lipowo – kasztanowcowi we wsi	Krajnik Górny	GEZ	XIX/XX w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
269	Krajnik Górny	starodrzew kasztanowców w centrum wsi	Krajnik Górny	GEZ	początek XX w.	
270		aleja lipowa przy drodze do Zatonii Dolnej	Krajnik Górny	GEZ	koniec XIX w.	
271		remiza (obecnie nieczynna)	Krajnik Górny	GEZ	4 ćw. XIX w.	
272		dom (chałupa)	Krajnik Górny 2	GEZ	koniec XIX w.	
273	Krzymów	cmentarz ewangelicki (obecnie nieczynny)	Krzymów	GEZ	początek XX w.	typowany do WEZ
274		cmentarz rodowy na terenie parku	Krzymów	na terenie parku wpisanego do WEZ	2 poł. XIX w.	
275		cmentarz przykościelny (obecnie nieczynny)	Krzymów 37	GEZ	2 poł. XIII w.	typowany do WEZ
276		mur kościelny z 2 bramami	Krzymów 37	GEZ	poł. XV w., 1872 r.	typowany do WEZ
277		kościół rzymsko – katolicki filialny p. w. św. Józefa	Krzymów 37	WEZ/GEZ	XIII – XV w., 1872 r.	
278		pałac	Krzymów	WEZ/GEZ	2 poł. XVIII w., 1824 – 1830 r.	
279		park pałacowy	Krzymów	WEZ/GEZ	XVIII w., 1 poł. XIX w.	
280		ogrodzenie parku pałacowego z bramą	Krzymów	na terenie parku wpisanego do WEZ	1 poł. XIX w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
281	Krzymów	oficyna „sezonówka” w zespole folwarcznym	Krzymów 43	WEZ/GEZ	około 1823 r.	
282		stajnia w zespole folwarcznym	Krzymów	WEZ/GEZ	1823 r., 1827 r.	
283		magazyn zbożowy w zespole folwarcznym	Krzymów	WEZ/GEZ	poł. XIX w.	
284		kuźnia w zespole folwarcznym	Krzymów	WEZ/GEZ	poł. XIX w.	
285		jałownik w zespole folwarcznym	Krzymów	WEZ/GEZ	1931 r.	
286		silosy w zespole folwarcznym	Krzymów	WEZ/GEZ	2 poł. XIX w., lata 30. XX w.	
287		gorzelnia w zespole folwarcznym	Krzymów	WEZ/GEZ	ok. poł. XIX w., 2 poł. XIX w., lata 30. XX w.	
288		ogrodzenie zespołu folwarcznego z bramą	Krzymów	WEZ/GEZ	ok. poł. XIX w.	
289		dom (chałupa)	Krzymów 19	GEZ	XIX/XX w.	
290		dom (chałupa)	Krzymów 20	GEZ	XIX/XX w.	
291		dom (czworak)	Krzymów 40	GEZ	1922 r.	
292	Krzymów - Kuropatniki	aleja lipowa na drodze Krzymów - Kuropatniki	Krzymów - Kuropatniki	GEZ	koniec XIX w.	typowany do WEZ
293	Kuropatniki - leśniczówka	dworek myśliwski	Kuropatniki	WEZ/GEZ	ok. 1830 r.	
294	Kuropatniki	park dworski	Kuropatniki	WEZ/GEZ	ok. 1830 r.	
295	Lisie Pole	układ ruralistyczny – owalnica	Lisie Pole	GEZ	1271 r.	
296		cmentarz ewangelicki (obecnie komunalny)	Lisie Pole	GEZ	2 poł. XIX w.	typowany do WEZ

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
297	Lisie Pole	cmentarz przykościelny (obecnie nieczynny)	Lisie Pole	GEZ	XIII/XIV w.	typowany do WEZ
298		ogrodzenie kościelne z bramkami	Lisie Pole	GEZ	XIII/XIV w., XV – XVI w., 2 poł. XIX w.	
299		kościół rzymsko – katolicki filialny p. w. Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny	Lisie Pole	GEZ	XIII/XIV w., 1893 r.	typowany do WEZ
300		dworzec w zespole stacji kolejowej na linii Szczecin Kostrzyn nad Odrą	Lisie Pole	GEZ	4 ćw. XIX w. – początek XX w.	typowany do WEZ
301		budynek mieszkalny nr 83A-B w zespole stacji kolejowej	Lisie Pole 83A-B	GEZ	4 ćw. XIX w. – początek XX w.	typowany do WEZ
302		szalek w zespole stacji kolejowej na linii Szczecin – Kostrzyn nad Odrą	Lisie Pole	GEZ	4 ćw. XIX w. – początek XX w.	typowany do WEZ
303		budynek gospodarczy w zespole stacji kolejowej na linii Szczecin – Kostrzyn nad Odrą	Lisie Pole	GEZ	4 ćw. XIX w. – początek XX w.	typowany do WEZ
304		wiadukt w zespole stacji kolejowej na linii Szczecin – Kostrzyn nad Odrą	Lisie Pole	GEZ	4 ćw. XIX w. – początek XX w.	typowany do WEZ
305		dom (chałupa)	Lisie Pole 17	GEZ	XIX/XX w.	
306		dom (chałupa)	Lisie Pole 19	GEZ	4 ćw. XIX w.	
307	dom (chałupa)	Lisie Pole 21	GEZ	koniec XIX w.		

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
308	Lisie Pole	dom (chałupa)	Lisie Pole 23	GEZ	4 ćw. XIX w.	
309		dom (chałupa)	Lisie Pole 36	GEZ	początek XX w.	
310		zajazd (obecnie dom)	Lisie Pole 49	GEZ	XIX/XX w.	
311		dom	Lisie Pole 70	GEZ	początek XX w.	
312		dom (chałupa)	Lisie Pole 77	GEZ	lata 20-30. XX w.	
313		dom	Lisie Pole 79	GEZ	XIX/XX w.	
314		dom	Lisie Pole 80	GEZ	1909 r.	
315		budynek mieszkalny z częścią gospodarczą w posesji 81	Lisie Pole 81	GEZ	początek XX w.	
316		dom (chałupa)	Lisie Pole 94	GEZ	XIX/XX w.	
317		dom (chałupa)	Lisie Pole 121	GEZ	koniec XIX w.	
318		dom (chałupa)	Lisie Pole 125	GEZ	2 poł. XIX w.	
319		Mętno	cmentarz przykościelny (obecnie czynny)	Mętno	WEZ/GEZ	XIII/XIV w.
320	ogrodzenie kościelne z bramkami		Mętno	GEZ	XIII/XIV w., XVIII w.	typowane do WEZ
321	kaplica pogrzebowa na terenie cmentarza przykościelnego		Mętno	GEZ	4 ćw. XIX w.	typowana do WEZ
322	kościół rzymsko – katolicki filialny p. w. Zwiastowania NMP		Mętno	WEZ/GEZ	XIII/XIV w., 1866 r.	
323	szkoła (obecnie świetlica)		Mętno 59	GEZ	koniec XIX w.	
324	dom (chałupa)		Mętno 19	GEZ	XIX/XX w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
325	Mętno	dom (chałupa)	Mętno 20	GEZ	początek XX w.	
326		dom (chałupa)	Mętno 36	GEZ	początek XX w.	
327		dom (chałupa)	Mętno 39	GEZ	XIX/XX w.	
328		dom	Mętno 51	GEZ	początek XX w.	
329		budynek gospodarczy	Mętno 51	GEZ	3 ćw. XIX w.	
330		dom	Mętno 57	GEZ	początek XX w.	
331	Mętno Małe	cmentarz rodowy na terenie parku podworskiego (obecnie nieczynny)	Mętno Małe	na terenie parku wpisanego do WEZ	4 ćw. XIX w.	
332		kaplica – mauzoleum na cmentarzu rodowym	Mętno Małe	na terenie parku wpisanego do WEZ	4 ćw. XIX w.	typowana do WEZ
333		cmentarz przykościelny (obecnie nieczynny)	Mętno Małe	WEZ/GEZ	XV/XVI w.	
334		ogrodzenie kościelne z bramą	Mętno Małe	GEZ	XVI w.	
335		kościół (obecnie nieużytkowany)	Mętno Małe	WEZ/GEZ	XV/XVI w.	
336		park podworski	Mętno Małe	WEZ/GEZ	koniec XIX w.	
337		spichlerz w zespole folwarcznym (obecnie nieużytkowany)	Mętno Małe	GEZ	początek XX w.	typowany do WEZ
338		aleja lipowo – kasztanowcowa wzdłuż południowego odcinka drogi do szosy Chojna – Cedynia	Mętno Małe	GEZ	koniec XIX w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
339	Mętno Małe	aleja dębowa wzdłuż wschodniego odcinka drogi łączącej folwark z szosą Chojna - Cedynia	Mętno Małe	GEZ	koniec XIX w.	
340		dom	Mętno Małe 3	GEZ	4 ćw. XIX w.	
341		dom	Mętno Małe 5	GEZ	koniec XIX w.	
342		dom	Mętno Małe 6	GEZ	początek XX w.	
343		dom	Mętno Małe 13	GEZ	4 ćw. XIX w.	
344	Narost	układ ruralistyczny – owalnica/ulicówka	Narost	GEZ	1248 r.	
345		cmentarz ewangelicki (obecnie komunalny)	Narost	GEZ	2 poł. XIX w.	typowany do WEZ
346		kaplica pogrzebowa na cmentarzu ewangelickim (obecnie komunalnym)	Narost	GEZ	początek XX w.	
347		cmentarz przykościelny (obecnie nieczynny)	Narost	WEZ/GEZ	2 poł. XIII w., 4 ćw. XIX w.	
348		ogrodzenie kościelne z bramami	Narost	GEZ	2 poł. XIII w., 4 ćw. XIX w.	typowane do WEZ
349		kościół rzymsko – katolicki filialny p. w. Matki Bożej Królowej Polski	Narost	WEZ/GEZ	2 poł. XIII w., 4 ćw. XIX w.	
350		park podworski	Narost	WEZ/GEZ	XVIII/XIX w.	
351		rządówka (obecnie dom nr 23 w zespole folwarcznym)	Narost	GEZ	koniec XIX w.	typowana do WEZ

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
352	Narost	budynek mieszkalno – magazynowy w zespole folwarcznym (obecnie dom nr 22)	Narost 22	GEZ	4 ćw. XIX w.	typowany do WEZ
353		przepompownia w zespole folwarcznym (obecnie nieużytkowana)	Narost	GEZ	4 ćw. XIX w.	typowana do WEZ
354		owczarnia (stodoła) w zespole folwarcznym (obecnie nieużytkowana)	Narost	GEZ	4 ćw. XIX w.	typowana do WEZ
355		owczarnia w zespole folwarcznym (obecnie nieużytkowana)	Narost	GEZ	4 ćw. XIX w.	typowana do WEZ
356		magazyn w zespole folwarcznym	Narost	GEZ	4 ćw. XIX w.	typowany do WEZ
357		chlewnia w zespole folwarcznym (obecnie nieużytkowana)	Narost	GEZ	4 ćw. XIX w.	typowana do WEZ
358		budynek inwentarski w zespole folwarcznym (obecnie nieużytkowany)	Narost	GEZ	4 ćw. XIX w.	typowany do WEZ
359		dom (chałupa)	Narost 20	GEZ	XIX/XX w.	
360		szkoła z salą (obecnie dom)	Narost 24	GEZ	4 ćw. XIX w.	
361		świetlica (obecnie sklep)	Narost 29	GEZ	lata 30. XX w.	
362	Nawodna	układ ruralistyczny – owalnica	Nawodna	GEZ	1244 r.	
363		cmentarz ewangelicki (obecnie komunalny)	Nawodna	GEZ	2 poł. XIX w.	typowany do WEZ

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
364	Nawodna	ogrodzenie cmentarza ewangelickiego z nagrobkami przyściennymi	Nawodna	GEZ	2 poł. XIX w. – początek XX w.	typowane do WEZ
365		cmentarz przykościelny (obecnie nieczynny)	Nawodna	WEZ/GEZ	XIV/XV w.	
366		ogrodzenie kościelne z bramami	Nawodna	GEZ	XIV/XV w., 2 poł. XVI w.	typowane do WEZ
367		kościół rzymsko – katolicki parafialny p. w. Krzyża Świętego	Nawodna	WEZ/GEZ	XIV/XV w., XV/XVI w., ok. 1723 r., 1966 r.	
368		kaplica gminy staroluterańskiej (obecnie kaplica pogrzebowa)	Nawodna 54	GEZ	1816 – 1825	typowana do WEZ
369		szkoła	Nawodna 93	GEZ	-	
370		dom (chałupa)	Nawodna 10	GEZ	początek XX w.	
371		dom (chałupa)	Nawodna 79	GEZ	początek XX w.	
372		dom (obecnie plebania)	Nawodna 86	GEZ	początek XX w.	
373		dom (chałupa)	Nawodna 90	GEZ	4 ćw. XIX w.	
374		dom (chałupa)	Nawodna 115	GEZ	poł. XIX w.	
375		dom (chałupa)	Nawodna 146	GEZ	początek XX w.	
376		dom (chałupa)	Nawodna 154	GEZ	4 ćw. XIX w.	
377		dom (chałupa)	Nawodna 168	GEZ	początek XX w.	
378		dom (chałupa)	Nawodna 182	GEZ	początek XX w.	
379	Raduń	cmentarz przykościelny (obecnie nieczynny)	Raduń	WEZ/GEZ	około 1700 r.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
380	Raduń	kościół (ruina)	Raduń	WEZ/GEZ	1700 r.	
381		park podworski	Raduń	WEZ/GEZ	początek XIX w.	
382	Rurka	cmentarz ewangelicki (obecnie komunalny)	Rurka	GEZ	lata 30 – 40. XX w.	typowany do WEZ
383		cmentarz przykościelny (obecnie nieczynny)	Rurka	GEZ	4 ćw. XIX w.	typowany do WEZ
384		ogrodzenie kościelne z bramą	Rurka	GEZ	4 ćw. XIX w.	
385		kościół rzymsko – katolicki filialny p. w. św. Józefa	Rurka	GEZ	4 ćw. XIX w.	typowany do WEZ
386		kościół templariuszy (obecnie nieużytkowany)	Rurka	WEZ/GEZ	poł. XIII w.	
387		park dworski	Rurka	WEZ/GEZ	2 poł. XIX w.	
388		dwór (w odbudowie)	Rurka	WEZ/GEZ	koniec XVIII w. – poł. XIX w.	proponowane skreślenie z WEZ
389		szkoła (obecnie dom)	Rurka 1	GEZ	początek XX w.	
390		dom	Rurka 3	GEZ	początek XX w.	
391		zajazd (obecnie dom)	Rurka 10	GEZ	XIX/XX w.	
392		dom (chałupa)	Rurka 15	GEZ	XIX/XX w.	
393		dom (chałupa)	Rurka 22	GEZ	koniec XIX w.	
394	Stoki	układ ruralistyczny - owalnica	Stoki	GEZ	1270 r.	
395		cmentarz rodowy (obecnie nieczynny na terenie parku dworskiego)	Stoki	na terenie parku wpisanego do WEZ	XIX/XX w.	typowany do WEZ

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
396	Stoki	cmentarz rodowy (obecnie nieczynny na terenie parku dworskiego)	Stoki	na terenie parku wpisanego do WEZ	1912 r.	typowany do WEZ
397		cmentarz przykościelny (czynny)	Stoki	GEZ	XIV w.	typowany do WEZ
398		kaplica pogrzebowa na terenie cmentarza przykościelnego	Stoki	GEZ	około 1900 r.	typowana do WEZ
399		kościół rzymsko – katolicki filialny p. w. św. Józefa Oblubieńca Najświętszej Maryi Panny	Stoki	GEZ	1900 r.	typowany do WEZ
400		ogrodzenie kościelne z bramami	Stoki	GEZ	około 1900 r.	typowane do WEZ
401		dwór	Stoki 30	GEZ	2 poł. XIX w. – początek XX w.	typowany do WEZ
402		park dworski	Stoki	WEZ/GEZ	XVIII/XIX w.	
403		wieża widokowa w parku dworskim	Stoki	na terenie parku wpisanego do WEZ	1914 r.	typowana do WEZ
404		oficyna w zespole folwarcznym	Stoki 31	GEZ	koniec XIX – lata 20. XX w.	typowana do WEZ
405		stajnia w zespole folwarcznym	Stoki 31	GEZ	XIX/XX w.	typowana do WEZ
406		budynek inwentarsko – magazynowy w zespole folwarcznym	Stoki 31	GEZ	1914 r.	typowany do WEZ
407	dom	Stoki 3	GEZ	lata 20. XX w.		

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
408	Stoki	dom	Stoki 4	GEZ	początek XX w.	
409		dom (chałupa)	Stoki 20	GEZ	XIX/XX w.	
410	Strzelczyn	cmentarz ewangelicki (obecnie komunalny)	Strzelczyn	GEZ	1930 r.	typowany do WEZ
411		cmentarz przykościelny (obecnie nieczynny)	Strzelczyn	WEZ/GEZ	koniec XVIII w.	
412		kościół rzymsko – katolicki filialny p. w. Matki Bożej Nieustającej Pomocy	Strzelczyn	GEZ	koniec XVIII w., 2 poł. XIX w.	typowany do WEZ
413		dwór (obecnie nieużytkowany)	Strzelczyn	GEZ	1 poł. XIX w.	typowany do WEZ
414		budynek mieszkalno – gospodarczy	Strzelczyn 40	GEZ	XIX/XX w.	
415		dom (chałupa)	Strzelczyn 46	GEZ	XIX/XX w.	
416		dom	Strzelczyn 47	GEZ	1 ćw. XX w.	
417		Zatoń Dolna	cmentarz przykościelny (obecnie nieczynny)	Zatoń Dolna	WEZ/GEZ	XIV w.
418	kościół rzymsko – katolicki filialny p. w. św. Maksymiliana Marii Kolbego		Zatoń Dolna	WEZ/GEZ	1711 r., ok. 1820 – 1830 r.	
419	park krajobrazowy naturalistyczny tzw. „Dolina Miłości”		Zatoń Dolna	WEZ/GEZ	poł. XIX w.	
420	dom (chałupa)		Zatoń Dolna 2	GEZ	koniec XIX w.	
421	dom (chałupa)		Zatoń Dolna 3	GEZ	koniec XIX w.	
422	dom (chałupa)		Zatoń Dolna 5	GEZ	koniec XIX w.	
423	dom (chałupa)		Zatoń Dolna 7	GEZ	koniec XIX w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
424	Zatoń Dolna	dom (chałupa)	Zatoń Dolna 8	GEZ	koniec XIX w.	
425		dom (chałupa)	Zatoń Dolna 10	GEZ	koniec XIX w.	
426		pastorówka (obecnie dom)	Zatoń Dolna 11	GEZ	koniec XIX w.	
427		dom (chałupa)	Zatoń Dolna 12	GEZ	3 ćw. XIX w.	
428		dom (chałupa)	Zatoń Dolna 20	GEZ	koniec XIX w.	

Tabela 10 Obiekty wyszczególnione w Gminnej Ewidencji Zabytków

ZAŁĄCZNIK NR 1

PRZYKŁADOWE PRIORYTETY, KIERUNKI DZIAŁAŃ I ZADANIA

Cel strategiczny I. *Ochrona krajobrazu kulturowego miasta i gminy Chojna*

Priorytet I.1. Opieka nad zasobami dziedzictwa kulturowego gminy Chojna	
Kierunek działań	Zadania
Badania oraz dokumentacja dziedzictwa kulturowego	• wspieranie badań naukowych nad zabytkami oraz historią miasta i gminy,
	• wspieranie opracowań badawczych i studialnych dotyczących zespołu urbanistycznego Chojny oraz obszarów kulturowych, np. opracowanie aktualnego studium urbanistycznego, opracowanie studiów historyczno – ruralistycznych,
	• wspieranie badań i opracowań wykonywanych dla potrzeb planowania przestrzennego, programów ochrony dziedzictwa kulturowego gminy, obszarów planowanych pod inwestycje,
	• upowszechnianie wyników badań naukowych w wydawnictwach, na konferencjach naukowych, seminariach, poprzez multimedia itp.,
	• ochrona zabytków poprzez odpowiednie zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
	• określenie zadań i kompetencji dotyczących opieki nad zabytkami w obrębie administracji gminy Chojna;
Ewidencja oraz weryfikacja zabytków miasta i gminy Chojna	• ciągła aktualizacja kart adresowych, uzupełnienie gminnej ewidencji zabytków, weryfikacja zapisów zawartych w kartach adresowych,
	• wystąpienie do Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z wnioskiem o wpisanie do rejestru zabytków cennych obszarów i obiektów zabytkowych, będących własnością Gminy Chojna,
	• zachęcanie właścicieli obiektów zabytkowych do występowania do Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z wnioskiem o wpisanie do rejestru zabytków,
	• opracowanie Gminnej ewidencji zabytków archeologicznych;

Priorytet I.2. Budowa bazy informacji i zarządzania zabytkami miasta i gminy Chojna	
Kierunek działań	Zadania
Budowa bazy informacji o zasobach dziedzictwa kulturowego Chojny	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadzanie akcji informacyjnej wśród mieszkańców dotyczącej dziedzictwa kulturowego, • uczynienie platformy internetowej Urzędu Miejskiego aktualizowaną na bieżąco bazą informacji o dziedzictwie kulturowym miasta i gminy, • tworzenie systemu monitoringu dla kontroli stanu zachowania, użytkowania i przebiegu wszelkich prac przy zabytkach, w tym archeologicznych;
Budowa systemu zarządzania i marketingu zabytkami	<ul style="list-style-type: none"> • stosowanie zachęt prawnych i finansowych oraz pomocy publicznej dla inwestorów, właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych, • przygotowanie kompleksowej, łatwo dostępnej informacji o warunkach zagospodarowania nieużytkowanych obiektów zabytkowych i zabytkowych ofertach gospodarczych uwzględniających opiekę nad zabytkami, • podjęcie akcji promocyjnej dotyczącej obiektów zabytkowych o znaczeniu ponadregionalnym;
Priorytet I.3. Budowa tożsamości poprzez ochronę dóbr kultury, edukację regionalną i turystykę	
Kierunek działań	Zadania
Ekspozowanie walorów kulturowych poprzez turystykę, edukację i promocję	<ul style="list-style-type: none"> • utworzenie Muzeum Regionalnego w Chojnie, • organizacja i wspieranie realizacji konkursów, wystaw i innych działań edukacyjnych, • ustanowienie i przyznawanie nagrody za osiągnięcia w dziedzinie upowszechniania oraz ochrony kultury materialnej miasta i gminy (w tym prac magisterskich i doktorskich), • wspieranie rozwoju infrastruktury turystycznej;
Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym	<ul style="list-style-type: none"> • edukacja regionalna – tworzenie programów nauczania regionalnego uwzględniających dziedzictwo kulturowe dla wszystkich poziomów nauczania, wspieranie projektów edukacyjnych poświęconych upowszechnianiu historii i dziedzictwa kulturowego,

c.d. Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym	• organizacja kształcenia nauczycieli i organizatorów życia kulturalnego w zakresie opieki nad zabytkami,
	• opracowanie i organizacja tras oraz ścieżek edukacyjnych z wykorzystaniem obiektów i zespołów zabytkowych,
	• wykonanie tablic informacyjnych przy obiektach zabytkowych;

Cel strategiczny II. Włączanie zabytków w procesy gospodarcze

Priorytet II.1. Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania	
Kierunek działań	Zadania
Zagospodarowanie zabytków stanowiących własność Gminy	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie prac remontowo – konserwatorskich przy obiektach zabytkowych stanowiących własność Gminy Chojna (w ramach opracowanego planu remontów), • podejmowanie starań o uzyskanie środków zewnętrznych na rewaloryzację zabytków będących własnością Gminy Chojna, • zabezpieczenie obiektów zabytkowych przed pożarem, zniszczeniem i kradzieżą (montaż instalacji przeciwpożarowej i alarmowej, zabezpieczeń przeciw włamaniom, znakowanie i ewidencjonowanie zabytków ruchomych itp.),
Przeciwdziałanie niszczeniu i niewłaściwemu użytkowaniu zabytków	<ul style="list-style-type: none"> • stałe podnoszenie w budżecie Gminy środków finansowych przeznaczonych na ochronę zabytków i opiekę nad nimi, • dofinansowanie prac rewaloryzacyjnych przy obiektach zabytkowych, w postaci stosownej uchwały, dotyczącej udzielania dotacji na prace remontowo – konserwatorskie przy zabytkach, • opracowanie systemu rekompensat i ulg dla właścicieli oraz użytkowników obiektów zabytkowych, sprzyjających podejmowaniu przez nich działań, • stosowanie działań dyscyplinujących w stosunku do osób, które nie sprawują należytej opieki nad zabytkiem, określonej w art. 5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, • uwzględnianie w umowach sprzedaży/dzierżawy/najmu itp. warunków właściwego użytkowania obiektów zabytkowych oraz obowiązku przeprowadzenia prac remontowych w określonym terminie;
Priorytet II.2. Prowadzenie działań zwiększających atrakcyjność zabytków i ich wykorzystania dla rozwoju społeczno - gospodarczego	
Kierunek działań	Zadania
Rewaloryzacja i rewitalizacja zespołu urbanistycznego Starego Miasta w Chojnie	<ul style="list-style-type: none"> • sporządzenie i uchwalenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla Starego Miasta w Chojnie,

<p>c.d. Rewaloryzacja i rewitalizacja zespołu urbanistycznego Starego Miasta w Chojnie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ochrona konserwatorska miasta przed nowymi, dysharmonizującymi elementami, np. pawilonami handlowymi, agresywną reklamą, ogrodzeniami z elementów prefabrykowanych itp., • ochrona konserwatorska zabytkowego założenia urbanistycznego Chojny przed dekompozycją jego panoram i osi widokowych poprzez niewłaściwie lokalizowane nowe inwestycje, • realizacja rewaloryzacji i rewitalizacji miejskich murów obronnych, kościoła mariackiego, zespołu poaugustiańskiego i ratusza na podstawie opracowanych planów o indywidualnym charakterze, • wykonywanie prac ziemnych na obszarze staromiejskim pod nadzorem archeologicznym;
<p>Ustanowienie pomnika historii <i>Zespół średniowiecznych umocnień miejskich z kościołem klasztornym poaugustiańskim, kościołem mariackim i ratuszem w Chojnie</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • wykonanie dokumentacji historyczno – konserwatorskiej, • opracowanie planu miejscowego zagospodarowania przestrzennego dla wyznaczonego obszaru, • przygotowanie i monitorowanie wniosku o uznanie za pomnik historii, • przeprowadzenie prac remontowych i konserwatorskich obiektów zabytkowych stanowiących pomnik historii, • promocja pomnika historii jako produktu turystycznego;

ZAŁĄCZNIK NR 2

Uchwała Nr XX/157/2020

Rady Miejskiej w Chojnie

z dnia 25 czerwca 2020 r.

w sprawie zasad udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonym na terenie Gminy Chojna

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2019 r. poz. 506; zm.: Dz.U. z 2019 r. poz. 1309, poz. 1571, poz. 1696 i poz. 1815.) oraz na podstawie art. 81 ust. 1 ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2020 r. poz. 282), uchwała się, co następuje:

§1. 1. Niniejsza uchwała określa zasady udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonym na obszarze Gminy Chojna, sposób jej rozliczania i kontroli oraz postępowania z wnioskami o udzielenie dotacji.

2. Z budżetu Gminy Chojna mogą być udzielane dotacje celowe, na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, znajdującym się na terenie Gminy.

3. Dotacja może być udzielona podmiotowi posiadającemu tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego lub stosunku zobowiązaniowego.

§ 2. 1. Dotacja może być udzielona na dofinansowanie nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku na:

- 1) sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich;
- 2) przeprowadzenie badań konserwatorskich lub architektonicznych;
- 3) wykonanie dokumentacji konserwatorskiej;
- 4) opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich;
- 5) wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego;
- 6) sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz;
- 7) zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku;
- 8) stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku;
- 9) odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystyki dla tego zabytku kolorystyki;
- 10) odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności;
- 11) odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych drzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych;
- 12) modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności;
- 13) wykonanie izolacji przeciwwilgociowej;
- 14) uzupełnienie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomości o własnych formach krajobrazowych;

- 15) działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu;
- 16) zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru, o których mowa w pkt 7 – 15;
- 17) zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

2. Dotacja może być udzielona na zadania, o których mowa w ust. 1, zaplanowane do realizacji w roku budżetowym, w którym następuje udzielenie dotacji.

§ 3. 1. Dotacja może być udzielona w wysokości do 50% nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku, o których mowa w § 1 ust.2.

2. Jeżeli zabytek, o którym mowa w § 1 ust. 2 posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową albo wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych, dotacja może być udzielona w wysokości do 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

3. W przypadku, jeżeli stan zachowania zabytku, o którym mowa w § 1 ust. 2, wymaga niezwłocznego podjęcia prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku, dotacja może być udzielona do wysokości 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

4. Łączna kwota dotacji udzielonych z budżetu Gminy Chojna i innych źródeł publicznych na dofinansowanie prac lub robót przy zabytku, nie może przekroczyć wysokości 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

§ 4. 1. Podmioty, o których mowa w § 1 ust. 3, uprawnione do ubiegania się o przyznanie dotacji, zobowiązane są do złożenia pisemnego wniosku o przyznanie dotacji do Burmistrza Gminy Chojna w terminie do dnia 31 sierpnia roku poprzedzającego rok, w którym planowane są prace lub roboty budowlane.

2. Dopuszcza się składanie wniosku o przyznanie dotacji w bieżącym roku budżetowym, jednakże decyzja o przyznaniu dotacji będzie uzależniona od posiadanych środków. Podmioty, o których mowa w § 1 ust. 3, uprawnione do ubiegania się o przyznanie dotacji, zobowiązane są do złożenia pisemnego wniosku o przyznanie dotacji do Burmistrza Gminy Chojna w terminie do dnia 30 czerwca roku, w którym planowane są prace lub roboty budowlane.

3. Termin, o którym mowa w ust. 1, nie ma zastosowania w przypadku ubiegania się o dotację na prace interwencyjne wynikające z zagrożenia zabytku spowodowanego nagłym zdarzeniem.

§ 5. 1. Podmiot ubiegający się o przyznanie dotacji winien złożyć prawidłowo wypełniony wniosek wraz z następującymi załącznikami:

- 1) dokumentem potwierdzającym wpis do rejestru zabytków obiektu, którego dotyczą prace lub roboty;
- 2) aktualnym dokumentem potwierdzającym tytuł prawny do zabytku;
- 3) harmonogramem realizacji prac;
- 4) kosztorysem inwestorskim przewidywanych prac lub robót budowlanych, uzgodnionym merytorycznie z Zachodniopomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków;
- 5) kopią decyzji Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków zezwalającą na przeprowadzenie prac lub robót objętych wnioskiem;
- 6) kopią pozwolenie na budowę, jeżeli prace lub roboty wymagają uzyskania takiego pozwolenia lub pisemną informacją, że prace lub roboty nie wymagają pozwolenia;
- 7) zgłoszeniem robót, jeżeli prace wymagają uzyskania takiego zgłoszenia;
- 8) programem prac lub robót, gdy wniosek dotyczy prac lub robót przy zabytku ruchomym,

- 9) zgodą właściciela (współwłaścicieli) zabytku na przeprowadzenie prac lub robót, na które ma być udzielona dotacja, w przypadku gdy to nie oni są wnioskodawcami,
 - 10) aktualną fotograficzną dokumentacją stanu istniejącego zabytku, ze szczególnym uwzględnieniem części zabytku objętej wnioskiem o dofinansowanie (5 - 20 fotografii).
2. Wzór wniosku o udzielenie dotacji stanowi załącznik nr 1 do uchwały.
 3. Wszystkie załączniki do wniosku, będące kopiami dokumentów, powinny być potwierdzone za zgodność z oryginałem przez osobę upoważnioną do reprezentowania wnioskodawcy
 4. Złożenie poprawnego pod względem formalnym wniosku nie jest równoznaczne z przyznaniem dotacji, ani przyznaniem dotacji we wnioskowanej wysokości.

§ 6. 1. W przypadku, gdy wnioskodawcą jest podmiot prowadzący działalność gospodarczą, do wniosku o udzielenie dotacji winien dołączyć zaświadczenie albo oświadczenie oraz informacje, o których mowa w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 29 marca 2010 r. w sprawie zakresu informacji przedstawianych przez podmiot ubiegający się o pomoc *de minimis* (Dz.U. Nr 53, poz. 311 z późn. zm.).

2. W przypadku ubiegania się o dotacje objęte niniejszą uchwałą przez podmiot prowadzący działalność gospodarczą, udzielona dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane stanowić będzie pomoc *de minimis* w rozumieniu Rozporządzenia Komisji UE nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy *de minimis* (Dz.U. UE L 352 z 24 grudnia 2013 r.).

3. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, łączna wartość brutto pomocy *de minimis* otrzymanej przez przedsiębiorcę nie może przekroczyć dopuszczalnej pomocy, o której mowa w Rozporządzeniu Komisji UE Nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy *de minimis* (Dz. Urz. UE L352/1 z dnia 24 grudnia 2013 r.).

§ 7. Dotacje przyznaje Rada Miejska w Chojnie w drodze uchwały dotyczącej budżetu gminy Chojna określając co najmniej:

- 1) nazwę podmiotu otrzymującego dotację;
- 2) nazwę zabytku;
- 3) prace lub roboty budowlane przy obiekcie zabytkowym, na wykonanie których przyznano dotację;
- 4) kwotę przyznanej dotacji.

§ 8. 1. Przekazanie dotacji następuje na podstawie umowy określającej w szczególności:

- 1) opis prac lub robót i termin ich wykonania, jednak nie dłuższy niż pozwalający na rozliczenie dotacji do dnia do dnia 30 listopada;
- 2) kwotę dotacji i tryb jej płatności uzależniony od każdorazowej kontroli postępu prac lub robót i rozliczenia tych wydatków;
- 3) sposób i termin rozliczania udzielonej dotacji oraz zasady zwrotu niewykorzystanej kwoty dotacji;
- 4) pouczenie o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych przy wydatkowaniu otrzymanej dotacji;
- 5) zobowiązanie ubiegającego się o dotację do poddania się pełnej kontroli w zakresie należnego wykonania prac lub robót, w tym udostępnieniu niezbędnej dokumentacji;
- 6) zasady zwrotu niewykorzystanej części dotacji.

2. Umowę zawiera się na czas realizacji zadania, nie dłuższy niż do 30 listopada każdego roku budżetowego.

§ 9. 1. Podstawą rozliczenia dotacji jest komisyjny odbiór wykonanych prac lub robót z udziałem przedstawicieli Urzędu Gminy Chojna.

2. W terminie określonym w umowie podmiot jest zobowiązany do przedstawienia sprawozdania merytoryczno-finansowego z realizacji zadania.

3. Sprawozdanie powinno zawierać w szczególności:

- 1) dane dotyczące jednostki, która otrzymała dotację;
- 2) opis prac, które zostały zrealizowane w ramach przyznanej dotacji;
- 3) informacje o wydatkach poniesionych przy wykonaniu zadania (koszt całkowity oraz koszty pokryte z dotacji);
- 4) zestawienie faktur wraz z ich kopiami;
- 5) podpis wnioskodawcy lub osoby upoważnionej do składania oświadczeń woli w imieniu wnioskodawcy.

4. Gmina Chojna, w trakcie przyjmowania rozliczenia oraz dokumentów określonych w ust. 3, kontroluje wykorzystanie dotacji i określa czy środki pieniężne zostały wydatkowane zgodnie z celem na jaki została zawarta umowa.

§ 10. W przypadku stwierdzenia wykorzystania dotacji niezgodnie z umową, w tym, nie przedstawienia rozliczenia w terminie określonym w umowie, nieterminowego zwrotu niewykorzystanej części dotacji, podania nieprawidłowych lub niepełnych informacji, o których mowa w §5, podmiot który otrzymał dotację obowiązany jest ją zwrócić wraz z odsetkami określonymi w umowie o udzielenie dotacji.

§ 11. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Gminy Chojna.

§ 12. Traci moc uchwała nr XV/143/2008 Rady Miejskiej w Chojnie z dnia 22 kwietnia 2008 roku w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na sfinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego z dnia 10 czerwca 2008 r., nr 54, poz. 1185).

§ 13. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Zachodniopomorskiego.

Przewodniczący Rady

Radosław Karwan

**WNIOSEK
O UDZIELENIE DOTACJI CELOWEJ NA PRACE KONSERWATORSKIE, RESTAURATORSKIE
LUB ROBOTY BUDOWLANE PRZY ZABYTKU WPISANYM DO REJESTRU ZABYTEKÓW
ORAZ POŁOŻONYM NA TERENIE GMINY CHOJNA**

I. INFORMACJE O ZABYTKU		
1. Dane adresowe zabytku (lub miejsca jego przechowywania)		
Miejscowość:	Kod pocztowy:	Ulica, numer budynku:
2. Dane ewidencyjne zabytku (lub miejsca jego przechowywania)		
Obręb ewidencyjny i ewidencyjny numer działki:		
3. Nazwa zabytku (zgodnie z decyzją wpisu do rejestru zabytków)		
Nr w rejestrze zabytków i data wpisu do rejestru:		
4. Nieruchomość ujawniona w księdze wieczystej (dotyczy zabytków nieruchomych)		
Nr		
5. Znaczenie zabytku dla dziedzictwa kulturowego Gminy Chojna:		
II. INFORMACJE O WNIOSKODAWCY		
1. Imię i Nazwisko / Pełna nazwa wnioskodawcy		
2. Adres / siedziba wnioskodawcy		
Miejscowość:	Kod pocztowy:	Ulica, numer budynku:
Telefon kontaktowy:	E-mail:	
3. Tytuł prawny do zabytku (np. własność, użytkowanie wieczyste, trwałe zarząd, ograniczone prawo rzeczowe, stosunek zobowiązaniowy).		
4. Forma organizacyjno-prawna (np. osoba fizyczna, osoba prawna: stowarzyszenie, fundacja, kościół, związek wyznaniowy, podmiot prowadzący działalność gospodarczą wpisany do rejestru przedsiębiorców, wspólnota mieszkaniowa)		
5. PESEL, seria i numer dowodu osobistego (dotyczy osoby fizycznej)		
6. Nr właściwego rejestru / ewidencji działalności gospodarczej (jeżeli podlega wpisowi) i data wpisu:		
Nr NIP:	Nr REGON:	Nr KRS:
Data wpisu:	Data wpisu:	Data wpisu:
7. Osoba upoważniona do reprezentowania wnioskodawcy, składa oświadczenie woli i zaciągania w jego imieniu zobowiązań, w tym finansowych (zgodnie z danymi rejestrowymi, uchwałą, potwierdzeniem aktu utworzenia lub uzyskania pełnomocnictwa):		
Imię i nazwisko:	Adres:	Telefon kontaktowy:
PESEL:		E-mail:
Seria i nr dowodu osobistego:		
8. Konto bankowe wnioskodawcy:		
Nazwa i adres banku:		
Nr rachunku bankowego wnioskodawcy:		

III. SZCZEGÓŁOWE INFORMACJE O PLANOWANYM ZADANIU PRZY ZABYTKU

1. Nazwa zadania:

2. Zakres rzeczowy zadania:

3. Opis stanu zachowania zabytku z uzasadnieniem konieczności przeprowadzenia zadania w zakresie rzeczowym wskazanym w dziale III pkt 2:

4. Zakładane rezultaty zadania (oczekiwany efekt i rola zabytku w kształtowaniu przestrzeni publicznej)

5. Uzyskanie pozwolenia / zgłoszenia

- Pozwolenie wojewódzkiego konserwatora zabytków (wymagane art. 36 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami):

- Pozwolenie na budowę:

- Zgłoszenie robót budowlanych nie wymagających pozwolenia na budowę

6. Planowany termin przeprowadzenia zadania:

Termin rozpoczęcia:

Termin zakończenia:

7. Przewidywane koszty realizacji zadania objętego wnioskiem oraz źródła jego finansowania (Wnioskodawcy, którzy na dzień składania wniosku wiedzą, że będą ubiegać się o zwrot podatku VAT za wykonane zadanie objęte wnioskiem, powinni wskazać poniżej kwoty netto, gdyż odzyskany od dotacji podatek VAT podlegał będzie zwrotowi do budżety Gminy Chojna).

Źródła finansowania praw lub robót	Kwota brutto/netto* [zł]	Udział w całości kosztów [%]
Ogółem		100 %
Wnioskowana kwota dotacji celowej z budżetu Gminy Chojna		
Wysokość wkładu własnego wnioskodawcy		
Wysokość środków finansowych z innych źródeł, o które wnioskodawca ubiega się / pozyskał* na zadanie objęte wnioskiem (wskazać jakie):		

IV. OŚWIADCZENIA

- Oświadczam, że wszystkie informacje ujęte w niniejszym wniosku oraz w dołączonych do niego załącznikach, są zgodne z aktualnym stanem prawnym i faktycznym.
- Oświadczam, że prowadzę działalność gospodarczą / nie prowadzę działalności gospodarczej*.

3. Oświadczam, że jestem / nie jestem* płatnikiem VAT.
4. Oświadczam, że przysługuje / nie przysługuje* mi prawo do obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego zawartego w wykazanych wydatkach prawo do zwrotu podatku naliczonego, w związku z czym wydatkowanie otrzymanych środków będę rozliczać w kwotach netto / brutto*.
5. Oświadczam, że zalegam / nie zalegam z płatnościami na rzecz podmiotów publiczno-prawnych.
6. Oświadczam, że zapoznałem / -am* się z informacją o zasadach przetwarzania danych moich osobowych oraz o przysługujących mi prawach z tym związanych.
7. Oświadczam, że jestem / nie jestem* zobowiązany / -a* do wydatkowania przyznanych środków na realizację wskazanego zadania zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2019 r., poz. 1843), jeśli z mocy ustawy jestem zobowiązany / -a* do jej stosowania. W przypadku braku obowiązku stosowania ww. ustawy jestem świadomy / -a*, że jeśli zostanie przyznana dotacja, będę zobowiązany / -a* umową wydatkować środki pochodzące z dotacji, uwzględniając zasady równego traktowania, uczciwej konkurencji i przejrzystości (na podstawie art. 3 ust. 3 ww. ustawy).

* Niepotrzebne skreślić

<p>..... Miejscowość i data</p>	<p>..... Czytelny podpis wnioskodawcy lub osoby upoważnionej do reprezentowania, składania oświadczeń woli w imieniu wnioskodawcy wraz ze stosowanymi pieczęciami</p>
-------------------------------------	---

V. WYKAZ ZAŁĄCZNIKÓW WYMAGANYCH PRZY SKŁADANIU WNIOSKU

Lp.	Lista załączników	Tak	Nie	Nie dotyczy
1.	Decyzja o wpisie zabytku do rejestru zabytków (wraz z załącznikami, jeżeli decyzja takie posiada).			
2.	Aktualny dokument potwierdzający tytuł prawny do władania zabytkiem: odpis z księgi wieczystej lub wydruk z elektronicznego systemu ksiąg wieczystych poświadczony przez wnioskodawcę za zgodność ze stanem faktycznym lub w przypadku braku księgi wieczystej – wypis z rejestru gruntów, akt notarialny lub inny dokument świadczący o tytule prawnym do zabytku wynikającym z użytkowania wieczystego, ograniczonego prawa rzeczowego, trwałego zarządu albo stosunku zobowiązaniowego.			
3.	Oświadczenie wnioskodawcy o prawie do dysponowania zabytkiem ruchomym wpisanym do rejestru zabytków opatrzone własnoręcznym podpisem wnioskodawcy.			
4.	Aktualny dokument potwierdzający tytuł prawny osoby uprawnionej do reprezentowania wnioskodawcy, do składania oświadczeń woli zaciągania w jego imieniu zobowiązań, w tym finansowych.			
5.	Pozwolenie na budowę (o ile zakres rzeczowy zadania wymaga uzyskania takiego pozwolenia).			
6.	Projekt budowlany objęty pozwoleniem na budowę.			
7.	Przyjęte przez Starostwo Powiatowe w Gryfinie zgłoszenie robót budowlanych nie wymagających pozwolenia na budowę.			
8.	Dokument określający stanowisko właściwego organu ochrony zabytków:			
	- pozwolenie właściwego organu ochrony zabytków zezwalające na przeprowadzenie prac lub robót budowlanych przy zabytku,			
	- zalecenia konserwatorskie określające zakres i sposób prowadzenia planowanych prac przy zabytku (w przypadku wniosku na wykonanie dokumentacji, o której mowa w art. 77 pkt 1 – 6 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami),			
	- program prac konserwatorskich, prac restauratorskich, badań konserwatorskich albo badań architektonicznych przy zabytku (dotyczy zabytku ruchomego).			
9.	Aktualny kosztorys inwestorski / ofertowy*			
10.	Harmonogram rzeczowo-finansowy			
11.	Informacja o pomocy de minimis, w tym o pomocy de minimis w rolnictwie lub w rybołówstwie, otrzymanej przez wnioskodawcę w roku, w którym ubiega się o pomoc, oraz w ciągu dwóch poprzedzających go lat podatkowych, sporządzoną w zakresie i według zasad określonych w art. 37 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawie dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2018 r., poz. 362 t.j. z późn. zm.), gdy wnioskodawca jest przedsiębiorcą:			
	- zaświadczenia o pomocy de minimis, w tym o pomocy de minimis w rolnictwie lub w rybołówstwie, jaką wnioskodawca otrzymał w roku,			

	w którym ubiega się o pomoc, oraz w ciągu dwóch poprzedzających go lat podatkowych,			
	- oświadczenia o wielkości pomocy de minimis, w tym pomocy de minimis w rolnictwie lub w rybołówstwie, jaką wnioskodawca otrzymał w roku, w którym ubiega się o pomoc, oraz w ciągu dwóch poprzedzających go lat podatkowych,			
	-oświadczenie o nieotrzymaniu pomocy de minimis, w tym pomocy de minimis w rolnictwie lub rybołówstwie, przez wnioskodawcę w roku, w którym ubiega się o pomoc, oraz w ciągu dwóch poprzedzających go lat podatkowych.			
12.	Formularz informacji przedstawianych przy ubieganiu się o pomoc de minimis, stanowiący załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 marca 2010 r. w sprawie zakresu informacji przedstawianych przez podmiot ubiegający się o pomoc de minimis (Dz. U. Nr 53, poz. 311 z późn. zm.).			
13.	Formularz informacji przedstawianych przez wnioskodawcę przy ubieganiu się o pomoc de minimis w rolnictwie lub rybołówstwie, stanowiący załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 czerwca 2010 r. w sprawie informacji składanych przez podmioty ubiegające się o pomoc de minimis w rolnictwie lub rybołówstwie (Dz. U. Nr 121, poz. 810).			

Objaśnienia:

* Niepotrzebne skreślić

1. Wszystkie rubryki formularza wniosku należy wypełnić w sposób czytelny.
2. W dziale I pkt 5 należy zawrzeć zwarty opis zabytku, informację o czasie powstania, o jego historii i o znaczeniu dla lokalnego dziedzictwa kulturowego. Należy podać informacje odnoszące się do wartości historycznej, naukowej, artystycznej zabytku.
3. W dziale III pkt 1 nazwa zadania powinna w sposób kompleksowy i jednoznaczny określić obiekt zabytkowy ze wskazaniem jego położenia i nawiązywać do nazwy wskazanej w decyzji pozwolenia na budowę lub w zgłoszeniu zamiaru wykonania robót budowlanych oraz do zakresu rzeczowego zadania objętego wnioskiem.
4. W dziale III pkt 2 należy zawrzeć krótki opis planowanych działań w ramach zadania objętego wnioskiem. Opis powinien być spójny dołączonym do wniosku kosztorysem oraz harmonogramem rzeczowo-finansowym.
5. W dziale III pkt 3 należy opisać obecny stan zachowania zabytku, uwzględniając stopień i rodzaj zachowania poszczególnych jego części. W przypadku, gdy zabytek wymaga niezwłocznego podjęcia prac konserwatorskich lub robót budowlanych do wniosku można dołączyć ekspertyzę rzeczoznawczy lub opinię właściwego organu nadzoru budowlanego.
6. W związku z realizacją zadań przez Gminę Chojna, na podstawie art. 13 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. U.UE. z 2016 r., L 119, poz. 1), Gmina Chojna, reprezentowana przez Burmistrza Gminy Chojna informuje, iż przysługują Państwu określone poniżej prawa związane z przetwarzaniem Państwa danych osobowych przez Gminę Chojna. Jednocześnie na podstawie art. 13 Rozporządzenia 2016/679 informujemy, iż od dnia 25 maja 2018 r. aktualne będą poniższe informacje i zasady związane z przetwarzaniem danych osobowych przez Gminę Chojna:
 - 1) Administratorem Państwa danych osobowych jest Gmina Chojna, ul. Jagiellońska 4, 74-500 Chojna, email: info@chojna.pl
 - 2) Administrator wyznaczył inspektora ochrony danych, z którym można skontaktować się poprzez e-mail iod@chojna.pl w każdej sprawie dotyczącej przetwarzania Państwa danych osobowych.
 - 3) Państwa dane osobowe są zbierane i przetwarzane w celu wykonywania przez Gminę Chojna ustawowych zadań publicznych, określonych min. w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz w innych regulacjach. Szczegółowych informacji możecie Państwo uzyskać u pracownika merytorycznego, zajmującego się daną sprawą.
 - 4) Państwa dane osobowe (np. Imię, Nazwisko, Nr PESEL) został pozyskany z rejestrów państwowych, innych instytucji, lub zostały przez Państwa podane dobrowolnie w celu przeprowadzenia przez Gminę Chojna postępowania administracyjnego. Szczegółowych informacji możecie Państwo uzyskać u pracownika merytorycznego, zajmującego się daną sprawą.
 - 5) Pozyskane od Państwa dane osobowe nie będą udostępniane podmiotom innym, niż upoważnione na podstawie przepisów prawa. Szczegółowych informacji możecie Państwa uzyskać u pracownika merytorycznego, zajmującego się daną sprawą.
 - 6) Dane osobowe od momentu pozyskania będą przechowywane przez okres wynikający z regulacji prawnych (kategorii archiwalnej dokumentacji, określonej w jednolitym rzeczowym wykazie akt dla organów gmin i związków międzygminnych; umowy o dofinansowanie zawartej między beneficjentem a określoną instytucją; trwałości danego projektu i konieczności zachowania dokumentacji projektu do celów kontrolnych itp.). Kryteria okresu przechowywania ustala się w oparciu o klasyfikację i kwalifikację dokumentacji w jednolitym rzeczowym wykazie akt.
 - 7) Przysługuje Państwu prawo: dostępu do treści danych oraz żądania ich sprostowania, usunięcia, ograniczenia przetwarzania, prawo do przenoszenia danych oraz prawo wniesienia sprzeciwu względem przetwarzania danych.
 - 8) Przysługuje Państwu także prawo wniesienia skargi do organu nadzorczego zajmującego się ochroną danych osobowych, gdy uznają Państwo, że przetwarzanie danych osobowych narusza przepisy Rozporządzenia 2016/679.
 - 9) Państwa dane osobowe nie będą podlegały profilowaniu.

<p>10) Administrator danych nie ma zamiaru przekazywać danych osobowych do państwa trzeciego lub organizacji międzynarodowej.</p> <p>11) W większości przypadków przetwarzanie danych osobowych wynika z przepisów prawa, a ich podawanie przez Państwa jest obowiązkowe. W niektórych sprawach podawanie danych osobowych może być dobrowolne, lecz niezbędne do realizacji celów, o których mowa w ust. 3. W sytuacji dobrowolności podawania danych osobowych zostaniecie Państwo o tym fakcie poinformowany przez pracownika merytorycznego, zajmującego się daną sprawą. Niepodanie lub podanie niepełnych danych osobowych może skutkować pozostawieniem sprawy bez rozpatrzenia.</p>	
<p>..... Miejscowość i data</p>	<p>..... Czytelny podpis wnioskodawcy lub osoby upoważnionej do reprezentowania, składania oświadczeń woli w imieniu wnioskodawcy wraz ze stosowanymi pieczęciami</p>

ZAŁĄCZNIK NR 3

WNIOSEK DO ZACHODNIOPOMORSKIEGO WOJEWÓDZKIEGO KONSERWATORA ZABYTKÓW W SZCZECINIE

o udzielenie w roku

dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane, zwane dalej „pracami”, przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonym w województwie zachodniopomorskim
na prace planowane do wykonania/jako refundację poniesionych nakładów¹

I. WNIOSKODAWCA (właściciel lub posiadacz zabytku):

1. Imię, nazwisko/nazwa jednostki organizacyjnej/NIP/REGON:

.....
.....

2. Adres (miejsce zamieszkania/siedziba jednostki organizacyjnej):

.....
.....

3. Nr telefonu, telefonu komórkowego, adres e-mail – do kontaktu z WUOZ:

.....
.....

4. Forma organizacyjno – prawna Wnioskodawcy (np. osoba fizyczna, kościół, przedsiębiorstwo itp.):

.....
.....

5. Numer KRS (dla jednostek organizacyjnych):

.....
.....

6. Numer konta bankowego Wnioskodawcy ze wskazaniem nazwy banku:

.....
.....

7. Informacja czy Wnioskodawca jest płatnikiem podatku od towarów i usług VAT: jest/nie jest²

8. **Osoba upoważniona do reprezentowania Wnioskodawcy**, składania oświadczeń woli i zaciągania w jego imieniu zobowiązań finansowych:

.....
.....

II. DANE O ZABYTKU:

1. **Określenie zabytku (wg decyzji o wpisie do rejestru zabytków):**

.....
.....

2. **Miejscowość położenia lub przechowywania zabytku (adres):**

.....
.....

3. **Gmina**

Adres urzędu gminy.....

4. **Powiat**.....

Adres urzędu starostwa

5. **Numer w rejestrze zabytków**

Data wpisu.....

6. **Numer księgi wieczystej** (dla zabytków nieruchomości lub obiektu przechowywania zabytku ruchomego)

KW nr

prowadzonej przez Sąd Rejonowy

7. **Wskazanie tytułu prawnego Wnioskodawcy do zabytku** (np. własność, użytkowanie wieczyste, trwałe zarząd itp.):

.....

**III. OKREŚLENIE ZAKRESU PRAC I WYSOKOŚCI DOTACJI, O KTÓRĄ UBIEGA SIĘ
WNOSKODAWCA:**

1. **Rodzaj prac objętych wnioskiem (zakres prac lub robót, które mają być objęte dotacją):**

.....
.....

2. **Wnioskowana kwota dotacji:**zł,
słownie:.....
3. **Ogólny koszt prac objętych wnioskiem** (w przypadku płatników podatku VAT podać kwotę netto, pozostali brutto):zł,
słownie:
4. **Wysokość wnioskowanej dotacji, wyrażona w % w stosunku do ogólnych kosztów prac:**%
5. **Termin przeprowadzenia prac objętych wnioskiem** (data rozpoczęcia i zakończenia prac dd/mm/rr):
.....
6. **Uzasadnienie konieczności podjęcia prac lub robót** (niezbędne w przypadku dotacji większej niż 50% nakładów):
.....
.....
.....
7. **Obecna i zakładana dostępność publiczna zabytku:**
.....
.....
.....

IV. UZYSKANIE POZWOLENIA NA PRACĘ LUB ROBOTY:

1. **Pozwolenie właściwego Konserwatora Zabytków na prowadzenie prac** (organ wydający decyzję, znak pisma, data wydania):
.....
.....
.....
2. **Pozwolenie budowlane na prowadzenie prac** (organ wydający decyzję, numer decyzji, data)³:
.....
.....
.....

V. DANE UZUPEŁNIAJĄCE

1. Informacja, czy wnioskowane prace przy zabytku były dofinansowane ze środków publicznych w ciągu ostatnich 10 lat: tak/nie⁴
2. Wykaz prac przeprowadzonych przy zabytku w okresie ostatnich 3 lat, z podaniem wysokości poniesionych nakładów, w tym ze środków publicznych

Rok	Zakres przeprowadzonych prac	Poniesione wydatki	Dotacje ze środków publicznych (wysokość, źródło – np. MKiDN, Marszałek, Rada Gminy)

3. Przewidywane koszty realizacji zadania i źródła finansowania dla prac planowanych (podmioty, u których Wnioskodawca ubiega się o dotacje na prace objęte wnioskiem) lub koszty zrealizowanego zadania dla wniosku o refundację:

Źródło finansowania (podmiot, u którego Wnioskodawca ubiega się o dotację)	Wysokość wnioskowanej dotacji (zł)	Udział w całości kosztów (%)
Zachodniopomorski Wojewódzki Konservator Zabytków		
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego		
Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego		
Rada Powiatu		
Rada Gminy		
Pozostałe źródła zewnętrzne		
Środki własne		
Całkowity koszt realizacji zadania		100%

4. Harmonogram przeprowadzenia prac planowanych do wykonania (lub harmonogram prac wykonanych – przy wniosku o refundację)

.....

.....

.....

VI. WYKAZ ZAŁĄCZNIKÓW DO WNIOSKU⁵ (zaznaczyć znakiem „x”)

Prace planowane (dotyczy wniosku o dotację na prace planowane do wykonania)

- kosztorys całkowitych kosztów prac planowanych lub
- dokumentacja fotograficzna aktualnego stanu zabytku (2-6 szt.)
- oświadczenie o otrzymanej pomocy *de minimis* w ciągu bieżącego roku budżetowego oraz dwóch poprzedzających go lat budżetowych

Prace refundowane (dotyczy wniosku o refundację)

- kosztorys powykonawczy prac wykonanych
- dokumentacja fotograficzna stanu zabytku przed pracami i po wykonaniu prac (4-8 szt.)
- oryginały/uwierzytelnione za zgodność z oryginałem kopie rachunków lub faktur za przeprowadzone prace
- wykaz rachunków lub faktur, ze wskazaniem wystawcy, daty wystawienia i numeru rachunku lub faktury z wyszczególnieniem przedmiotu i wysokości wydatków przeprowadzonych prac
- oświadczenie o otrzymanej pomocy *de minimis* w ciągu bieżącego roku budżetowego oraz dwóch poprzedzających go lat budżetowych⁶

Załączniki nieobowiązkowe

- decyzja o wpisie zabytku do rejestru zabytków
- pozwolenie właściwego organu ochrony zabytków na przeprowadzenie prac objętych wnioskiem
- inne

OŚWIADCZENIA:

Oświadczam, że:

1. Dane zawarte we wniosku są zgodne ze stanem faktycznym i prawnym oraz że znana mi jest odpowiedzialność karna wynikająca z art. 233 Kodeksu karnego.
2. Zapoznałem/łam się z treścią Procedur ZWKZ.
3. W przypadku otrzymania dotacji zobowiązuję się do wydatkowania przyznanych środków na realizację zadania z zastosowaniem zasad równego traktowania, uczciwej konkurencji i przejrzystości oraz z obowiązującymi przepisami prawa, w szczególności ustawy o finansach publicznych oraz Prawo zamówień publicznych.
4. Nie załączam z płatnościami na rzecz podmiotów publiczno – prawnych.
5. Oświadczam, że posiadam zasoby rzeczowe i kadrowe zapewniające prawidłową obsługę wykonanych prac.
6. Przyjmuję do wiadomości, że Administratorem ww. danych osobowych jest Zachodniopomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Szczecinie adres: 70-502 Szczecin, ul. Wały Chrobrego 4. Dane osobowe będą przetwarzane wyłącznie w celu przyznania i rozliczenia dotacji na prace konserwatorskie, zgodnie z wnioskiem oraz ustawowej sprawozdawczości. Odbiorcami danych będą pracownicy Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Szczecinie. Podanie ww. danych jest dobrowolne, jednak niezbędne do rozpatrzenia wniosku i realizacji zadania. Wnioskodawcy przysługuje prawo dostępu do treści swoich danych oraz ich poprawiania.
7. Wyrażam zgodę na wykorzystanie załączonych do wniosku fotografii w celach niekomercyjnych przez WOZU w Szczecinie, tj. dokumentacji fotograficznej zabytku, w wersji papierowej lub zapisanej na informatycznym nośniku danych wraz z zezwoleniem na nieodpłatne korzystanie przez ZWKZ, z zawartych w niej fotografii w zakresie ich utrwalania, zwielokrotniania i rozpowszechniania, w szczególności techniką drukarską, reprograficzną lub cyfrową.

.....
miejsowość, data

.....
podpis Wnioskodawcy

.....
pieczęć Wnioskodawcy

- 1 Niepotrzebne skreślić
- 2 Niepotrzebne skreślić
- 3 Dotyczy prac przy zabytkach nieruchomych
- 4 Niepotrzebne skreślić
- 5 Załączniki powinny być złożone w oryginale lub jako kopia potwierdzona za zgodność przez osobę upoważnioną do reprezentowania Wnioskodawcy
- 6 W przypadku, gdy Wnioskodawca jest przedsiębiorcą – w rozumieniu Rozporządzenia Komisji UE nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (dz. urz. UE L 352 z dnia 24.12.2013 r.)

ZAŁĄCZNIK NR 4

Uchwała Nr III/39/15 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 stycznia 2015 r.

w sprawie określenia trybu i zasad udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonym na obszarze województwa zachodniopomorskiego

Na podstawie art. 18 pkt 20 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U. z 2013 r., poz. 596, zmiany: Dz.U. z 2013 r., poz. 645, Dz.U. z 2014 r., poz. 379, poz. 1072) w związku z art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2014 r., poz. 1446).

Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego uchwała, co następuje:

I. CEL I RODZAJ ZADAŃ

§ 1. Niniejsza uchwała określa zasady udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonym na obszarze województwa zachodniopomorskiego, sposób jej rozliczania i kontroli oraz postępowania z wnioskami o udzielenie dotacji.

§ 2.1. Z budżetu Województwa Zachodniopomorskiego mogą być udzielane dotacje celowe na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków znajdujących się na obszarze województwa zachodniopomorskiego.

2. Dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku może obejmować nakłady określone w art. 77 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2014 r., poz. 1446) zwanej dalej ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

II. WNIOSKODAWCY

§ 3. O dotacje może ubiegać się każdy podmiot posiadający tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego.

III. WYSOKOŚĆ DOTACJI

§ 4. 1. Środki finansowe przeznaczone na dotacje celowe na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków znajdujących się na obszarze województwa zachodniopomorskiego określone zostają w uchwale budżetowej na dany rok.

2. Wysokość dotacji, jaka może być udzielona, określa art. 81 ust. 2 z zastrzeżeniem art. 82 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

3. Maksymalna kwota dotacji, o jaką można się ubiegać na jedno zadanie, będzie każdorazowo podawana w ogłoszeniu.

IV. NABÓR WNIOSKÓW

§ 5. 1. Zarząd Województwa ogłasza otwarty nabór wniosków o udzielenie dotacji na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, rozumianych jako projekty prac lub robót budowlanych przy zabytku.

2. Ogłoszenie o naborze wniosków jest podawane do publicznej wiadomości na stronie internetowej właściwej komórki merytorycznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego oraz na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Województwa Zachodniopomorskiego.

3. Podstawą udziału w naborze wniosków jest złożenie pisemnego wniosku, którego wzór stanowi załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

4. Do wniosku należy dołączyć:

- 1) aktualną fotograficzną dokumentację stanu istniejącego zabytku ze szczególnym uwzględnieniem części zabytku objętej wnioskiem o dofinansowanie, 5 – 20 fotografii;
- 2) kopię pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na przeprowadzenie prac, które mają być przedmiotem dotacji, a w przypadku wniosku o dotację na sporządzenie dokumentacji, zalecenia konserwatorskie.

5. Wszystkie załączniki do wniosku, będące kopiami dokumentów powinny być potwierdzone za zgodność z oryginałem przez osobę upoważnioną do reprezentowania Wnioskodawcy.

6. Wnioskodawca może wystąpić z wnioskami o dotacje dla prac lub robót budowlanych przy więcej niż jednym zabytku.

7. Wnioski o udzielenie dotacji należy składać w terminie określonym w ogłoszeniu, przy czym termin naboru nie może być krótszy niż 30 dni od dnia podania informacji o naborze wniosków; przez dzień podania informacji rozumie się dzień, w którym informacja ukazała się w Biuletynie Informacji Publicznej Województwa Zachodniopomorskiego.

8. O terminie złożenia wniosku decyduje data jego wpływu do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego.

9. Sprawy związane z przyjmowaniem wniosków prowadzi właściwa komórka merytoryczna w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Zachodniopomorskiego.

10. Złożenie wniosku nie jest równoznaczne z przyznaniem dotacji, ani z przyznaniem jej we wnioskowanej wysokości.

V. KOMISJA KONKURSOWA

§ 6. 1. Wnioski o udzielenie dotacji są rozpatrywane przez Komisję powoływaną przez Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego.

2. Zasady i tryb pracy Komisji określa Marszałek w drodze zarządzenia.

3. W skład Komisji wchodzi przedstawiciele właściwej komórki merytorycznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego oraz pracownicy Biura Dokumentacji Zabytków w Szczecinie.

4. Komisja ma prawo zwracać się o opinię w sprawie złożonych wniosków do Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz osób posiadających specjalistyczną wiedzę w dziedzinie, której konkurs dotyczy.

5. Do zadań Komisji, o której mowa w ust. 1, należy:

- 1) dokonanie oceny formalnej i merytorycznej złożonych wniosków;
 - 2) przygotowanie wykazu podmiotów, którym rekomenduje się udzielenie dotacji z podaniem wysokości kwot dotacji dla poszczególnych zadań, i przedstawienie jej Zarządowi Województwa.
5. Obsługę Komisji prowadzi właściwa komórka merytoryczna Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego.

VI. OCENA WNIOSKÓW

- § 7. 1. Wnioski poddawane są wstępnej ocenie formalnej, gdzie kryteria pozostawienia bez rozpoznania, bez możliwości uzupełnienia stanowią:
- 1) złożenie wniosku po terminie;
 - 2) niezgodność zakresu rzeczowego wniosku z wykazem wymienionym w art. 77 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r., poz. 1446);
 - 3) złożenie wniosku przez podmiot nieuprawniony.
2. Ocenie merytorycznej podlegają wnioski, które przeszły pozytywnie wstępną ocenę formalną oraz wnioski, w których braki formalne zostały uzupełnione.
3. Podmioty, których wnioski będą posiadały braki formalne, zostaną wezwane do ich uzupełnienia za pośrednictwem poczty e-mail w terminie 7 dni. Termin liczony jest od dnia wysłania e-maila na adres poczty elektronicznej podany przez wnioskodawcę we wniosku.
4. Wykaz podmiotów wezwanych do uzupełnienia wniosku będzie dostępny na stronie internetowej komórki merytorycznej Urzędu Marszałkowskiego, prowadzącej obsługę Komisji.
5. O terminie złożenia uzupełnienia decyduje data jego wpływu do Urzędu.
6. Wnioski pozostają bez dalszego rozpatrzenia w przypadku, gdy:
- 1) pomimo uzupełnienia posiadają braki;
 - 2) uzupełnienia dokonano po wyznaczonym terminie.
7. Przy ocenie merytorycznej przez Komisję zastosowanie mają następujące kryteria:
- 1) stan zagrożenia, w jakim znajduje się obiekt wymagający prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych,
 - 2) znaczenie zabytku dla dziedzictwa kulturowego, ze szczególnym uwzględnieniem jego wartości historycznej, naukowej, artystycznej dla kraju i regionu,
 - 3) dostępność publiczna zabytku po zakończeniu prac,
 - 4) kontynuowanie prac rozpoczętych w poprzednich latach,
 - 5) pozyskanie środków finansowych z innych źródeł,
 - 6) zaangażowanie finansowe podmiotu występującego o dotację.
8. W przypadku złożenia więcej niż jednego wniosku na jeden obiekt, Komisja dokona ich wstępnej oceny merytorycznej i wybierze jeden z nich, który będzie podlegał dalszemu rozpoznaniu.

VII. PRYZNANIE I ROZLICZENIE DOTACJI

- § 8. 1. Decyzję o udzieleniu lub nie udzieleniu dotacji podejmuje Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego w drodze uchwały, na wniosek Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego.
2. Od decyzji Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego nie przysługuje tryb odwoławczy.
3. Przyznana kwota dotacji może być niższa od wnioskowanej. Jeżeli wnioskodawca w takim wypadku podejmuje się realizacji zadania, jest on zobowiązany przed podpisaniem umowy do aktualizacji zakresu oraz kosztorysu prac konserwatorskich lub robót budowlanych.
4. Wnioskodawcy, którym decyzją Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego została przyznana dotacja, zobowiązani są w wyznaczonym terminie do złożenia następujących dokumentów:
- 1) aktualnego dokumentu, z którego wynika prawo do reprezentowania podmiotu, w którego władaniu znajduje się obiekt zabytkowy (np. nominację na proboszcza parafii czy powołanie na stanowisko dyrektora instytucji);
 - 2) zaktualizowanego kosztorysu i harmonogramu planowanych prac lub robót,
 - 3) kosztorysu inwestorskiego, sporządzonego zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 18 maja 2004 r. w sprawie określenia metod i podstaw sporządzania kosztorysu inwestorskiego, obliczania planowanych kosztów prac projektowych oraz planowanych kosztów robót budowlanych określonych w programie funkcjonalno-użytkowym (Dz. U. Nr 130, poz. 1389), jeżeli jest wymagany;
 - 4) aktualnego dokumentu potwierdzającego posiadanie przez wnioskodawcę tytułu prawnego do zabytku (np. odpis z księgi wieczystej, wypis z rejestru gruntów, umowa cywilnoprawna);

- 5) zgodę wszystkich współwłaścicieli, jeżeli zabytek jest przedmiotem współwłasności, zgodę właściciela, jeżeli o dotację zwraca się użytkownik zabytku;
 - 6) kopię pozwolenia na budowę, jeżeli prace wymagają takiego pozwolenia.
5. Wnioskodawca w przypadku określonym w ust. 3, może zmniejszyć kwotę środków własnych lub/i pozyskanych z innych źródeł proporcjonalnie do stopnia zmniejszenia dotacji z budżetu Województwa Zachodniopomorskiego.
6. Jeżeli nie zostaną przyznane finansowe środki z innych źródeł publicznych Wnioskodawca ma obowiązek przekazać informację o tym niezwłocznie, jednakże nie później niż w ciągu 7 dni kalendarzowych od doręczenia mu stosownego rozstrzygnięcia właściwego organu.
7. Jeżeli z informacji, o której mowa w ust. 6 wynika, że zrealizowanie zadania publicznego przez Wnioskodawcę nie jest możliwe, każda ze Stron może odstąpić od umowy.
8. Jeżeli z informacji, o której mowa w ust. 6, wynika, że zadanie publiczne może być zrealizowane w ograniczonym zakresie, Strony mogą dokonać stosownej zmiany treści umowy.
9. Niezłożenie dokumentów, o których mowa w ust. 4 w wyznaczonym terminie skutkuje odmową podpisania umowy o udzielenie dotacji.
10. Przekazanie dotacji następuje na podstawie pisemnej umowy, zawieranej na czas realizacji prac, jednak nie dłuższy niż do 30 listopada danego roku budżetowego.
11. Umowa, o której mowa w ust. 10, określi szczegółowe warunki, sposób przekazania, rozliczenia i kontroli dotacji.
12. Dotacja nie może być przeznaczona na finansowanie kosztów stałych działalności podmiotu ubiegającego się o dotację, ani na zakupy i zadania inwestycyjne oraz prace remontowo-budowlane nie objęte wnioskiem oraz zawartą umową o udzieleniu dotacji.
13. Po zakończeniu realizacji zadania finansowanego z dotacji, wnioskodawca składa dokumentację powykonawczą lub zgłasza wykonane prace do odbioru w Biurze Dokumentacji Zabytków w Szczecinie.
14. W przypadku dotacji na dokumentację wymienione w art. 77 ustawy, wnioskodawca przedkłada wykonaną dokumentację do akceptacji zgodności z zakresem umowy do Biura Dokumentacji Zabytków w Szczecinie.
15. Rozliczenie wykorzystania dotacji następuje na warunkach określonych w umowie. Wnioskodawca składa sprawozdanie, według wzoru stanowiącego załącznik nr 2 do niniejszej uchwały. Do sprawozdania wnioskodawca dołącza kopie dowodów księgowych i dowodów zapłaty, potwierdzające poniesione wydatki oraz protokół złożenia dokumentacji lub odbioru prac przez Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie.
16. Województwo Zachodniopomorskie ma prawo do kontroli rzetelności realizowanego zadania zgodnie z jego projektem oraz zawartą umową o udzieleniu dotacji w trakcie jego realizacji jak i po jego zakończeniu.

VIII. POSTANOWIENIA KOŃCOWE

§ 9. Województwo Zachodniopomorskie prowadzi zestawienie danych o udzielonych dotacjach oraz informuje inne organy uprawnione do udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków o dotacjach udzielonych z budżetu Województwa Zachodniopomorskiego.

§ 10. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Województwa Zachodniopomorskiego.

§ 11. Traci moc uchwała Nr XII/143/11 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 20 grudnia 2011 roku w sprawie określenia trybu i zasad udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków położonym na obszarze województwa zachodniopomorskiego.

§ 12. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Zachodniopomorskiego.

**Przewodnicząca Sejmiku
Województwa Zachodniopomorskiego**

Teresa Kalina

Przedstawiona powyżej uchwała została zmieniona następującymi uchwałami:

1. Uchwałą Nr VIII/152/15 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 17 listopada 2015 r. zmieniająca uchwałę w sprawie określenia trybu i zasad udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonym na obszarze województwa zachodniopomorskiego (<http://e-dziennik.szczecin.uw.gov.pl/legalact/2015/4939/>),
2. Uchwałą Nr XXIX/452/17 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 19 grudnia 2017 r. zmieniająca uchwałę w sprawie określenia trybu i zasad udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonym na obszarze województwa zachodniopomorskiego (http://e-dziennik.szczecin.uw.gov.pl/WDU_Z/2018/37/akt.pdf).

*Pieczęć wnioskodawcy
(nie dotyczy osób fizycznych)*

**WNIOSEKO UDZIELENIE DOTACJI NA PRACE KONSERWATORSKIE,
RESTAURATORSKIE LUB ROBOTY BUDOWLANE PRZY ZABYTKU WPISANYM
DO REJESTRU ZABYTEKÓW LUB ZNAJDUJĄCYM SIĘ W GMINNEJ EWIDENCJI
ZABYTEKÓW POŁOŻONYM NA OBSZARZE WOJEWÓDZTWA
ZACHODNIOPOMORSKIEGO**

w roku

Kwota wnioskowana:	
---------------------------	--

I. Informacje o zadaniu

1. Nazwa zadania (powinna zawierać: rodzaj prac, określenie zabytku, miejsce jego położenia)

--

Rodzaj prac – zgodnie z art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

2. Dane zabytku, dla którego wnioskuje się o dotację (zaznaczyć właściwe)
☐ dla obiektu wpisanego do rejestru zabytków

Obiekt został wpisany w księdze (A lub B)	numer

Nieruchomość ujawniona w księdze wieczystej KW nr	
W Sądzie Rejonowym w	
Tytuł prawny do zabytku (rodzaj podstawy prawnej):	

5. Osoby upoważniane do reprezentowania wnioskodawcy, składania oświadczeń woli i zaciągania w jego imieniu zobowiązań finansowych:		
Imię i nazwisko (funkcja):		
Nr telefonu:		e-mail:

6. Osoba odpowiedzialna za przygotowanie wniosku i kontakty z Urzędem Marszałkowskim – pozycja obowiązkowa:		
Imię i nazwisko:		
Nr telefonu:		e-mail:

III. Zakres zadania i jego charakterystyka

1. Aktualny stan zachowania i zagrożenia wobec zabytku <i>(jeśli sporządzono lub wydano, wskazać: ekspertyzy, zalecenia pokontrolne, decyzje np. Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego)</i>
2. Znaczenie zabytku dla dziedzictwa kulturowego z uwzględnieniem wartości historycznej, artystycznej i naukowej dla regionu i kraju:
3. Dostępność publiczna obiektu po zakończeniu prac konserwatorskich:

--

4. Wykaz prac przeprowadzonych przy zabytku w okresie ostatnich 3 lat, z podaniem wysokości poniesionych nakładów, w tym ze środków publicznych¹:

Rok	Zakres przeprowadzonych prac	Wartość poniesionych nakładów	Dotacje ze środków publicznych	
			kwota	źródło

5. Termin realizacji planowanego zadania:

--

6. Opis zadania dotyczącego dofinansowania (z uzasadnieniem poszczególnych prac):

--

7. Szczegółowy opis planowanych prac przy zabytku:

Lp.	Zakres planowanych prac/robót budowlanych

IV. Koszty i harmonogram realizacji zadania

1. Przewidywane koszty realizacji zadania z wyszczególnieniem źródeł ich finansowania:		
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	ŚRODKI FINANSOWE WEDŁUG PLANU	
	kwoty (w złotych)	% (z dokładnością do 2 miejsc po przecinku)
Ogółem (wartość zadania)		100,00%
1. Wnioskowana kwota dotacji celowej z budżetu Województwa Zachodniopomorskiego		
2. Deklarowany udział środków własnych		
3. Przewidywane inne źródła finansowania zadania:		
3.1. z budżetu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego		
3.2. z budżetu Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków		
3.3. z budżetu jednostek samorządu terytorialnego		
3.4. od sponsorów lub innych podmiotów niezaliczanych do sektora finansów publicznych		
3.5. pozostałe (<i>wymienić jakie</i>)		

2. Informacja o wystąpieniu (lub planowaniu wystąpienia) o środki z innych źródeł na realizację planowanego zadania (dotyczy tabeli 1, ppkt 3.1 – 3.3.)

Nazwa organu administracji publicznej lub innej jednostki sektora finansów publicznych, do której wystąpiono lub planowane jest wnioskowanie o dotację na planowane zadanie (źródła finansowania)	Wnioskowana kwota dotacji	Termin rozpatrzenia –w przypadku wniosków (ofert) nierozpatrzonych do czasu złożenia niniejszej oferty

3. Harmonogram prac i preliminarz całkowitych kosztów zadania:

Termin przeprowadzenia prac (w układzie chronologicznym)		Rodzaj prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych (rodzaj kosztów)	Koszt ogółem (zł brutto)	Koszty (zł) z podziałem na źródła finansowania		
Data rozpoczęcia	Data zakończenia			Dotacja z budżetu Województwa (brutto)	Środki własne (brutto)	Inne źródła (brutto)
Razem:						

Uzasadnienie dotyczące wysokości wnioskowanej dotacji, jeśli wnioskuje się o dotację w wysokości powyżej 50% nakładów koniecznych na wykonanie zadania:

V. Obowiązkowe załączniki

Kopie dokumentów powinny być potwierdzone za zgodność z oryginałem

Nr załącznika	Treść załącznika	Ilość załączników (odpowiednio wpisać)
1	<i>Dla zabytków wpisanych do rejestru zabytków:</i> Aktualne na dzień składania wniosku pozwolenie Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków lub innego właściwego miejscowo organu ochrony zabytków (miejski/gminny/powiatowy konserwator zabytków) na przeprowadzenie prac, które mają być przedmiotem dotacji lub zalecenia konserwatorskie na wykonanie dokumentacji, która ma być przedmiotem dotacji, ważne co najmniej do dnia zakończenia terminu realizacji zadania;	
	<i>Dla zabytków ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków (GEZ):</i> Aktualną na dzień składania wniosku opinię Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków lub innego właściwego miejscowo organu ochrony zabytków (miejski/gminny/powiatowy konserwator zabytków), wskazującą konieczność wykonania	

	wnioskowanych prac obiekcie objętym GEZ lub inne poświadczenie z właściwego miejscowo organu prowadzącego GEZ wskazujące Dziennik Urzędowy Województwa Zachodniopomorskiego– 8 –Poz. 37 konieczność wykonania wnioskowanych prac, ważne co najmniej do dnia zakończenia terminu realizacji zadania;	
2	<i>Dla zabytków wpisanych do rejestru zabytków:</i> Kopia decyzji o wpisie do rejestru zabytków (z załącznikami, jeśli występują).	
	<i>Dla zabytków ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków (GEZ):</i> Kopia karty GEZ lub inne poświadczenie z właściwego miejscowo organu o ujęciu wnioskowanego obiektu w GEZ.	
3	Kopia decyzji o pozwoleniu na budowę, jeśli prace wymagają takiego pozwolenia	
4	Fotograficzna dokumentacja aktualnego stanu zachowania zabytku (5-20 zdjęć) – w wersji papierowej (druk, odbitka)	
5	Informacja o pomocy publicznej otrzymanej przed dniem złożenia wniosku, w przypadku gdy wnioskodawcą jest przedsiębiorcą	

VI. Oświadczenia wnioskodawcy

1. Oświadczam, że posiadam tytuł prawny do obiektu, którego dotyczy wniosek.
2. Oświadczam, iż nie zalegam z płatnościami na rzecz podmiotów publiczno-prawnych.
3. Wyrażam zgodę na przetwarzanie danych osobowych zawartych we wniosku w zakresie niezbędnym dla oceny i rozpatrzenia wniosku, zgodnie z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. Nr 133, poz. 883 ze zm.).
4. Oświadczam, że wszystkie podane we wniosku dane są zgodne z aktualnym stanem prawnym i faktycznym.
5. Oświadczam, że w przypadku otrzymania dotacji zobowiązuję się do prowadzenia wyodrębnionej ewidencji finansowo – księgowej kosztów sfinansowanych środkami otrzymanej dotacji zgodnie z zasadami wynikającymi z ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2016 r. poz. 147 ze zm.), w sposób umożliwiający identyfikację poszczególnych operacji księgowych.
6. Oświadczam, że w okresie poprzedzającym 10 lat od złożenia wniosku, na prace przy zabytku, będące przedmiotem wniosku, nie uzyskano dotacji celowej ze środków publicznych na te same prace konserwatorskie lub roboty budowlane.
7. Oświadczam, że w przypadku otrzymania dotacji zobowiązuję się do wydatkowania przyznanych środków na realizację zadania (**zaznaczyć właściwe**):
 - zgodnie z przepisami ustawy o zamówieniach publicznych,
 - z zachowaniem zasad równego traktowania, uczciwej konkurencji i przejrzystości.
8. Oświadczam, że na terenie zabytku (**zaznaczyć właściwe**):
 - jest prowadzona działalność gospodarcza,
 - nie jest prowadzona działalność gospodarcza.
9. Oświadczam, że wnioskodawca jest płatnikiem podatku od towarów i usług VAT (**zaznaczyć właściwe**):
 - tak,
 - nie.

Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	Pieczęć imienna	Podpis

Wniosek podpisują osoby upoważnione do reprezentowania wnioskodawcy, składania oświadczeń woli i zaciągania zobowiązań finansowych, wymienione w pkt II ppkt 5 wniosku, potwierdzając tym samym prawdziwość danych zawartych we wniosku.

UWAGA! W przypadku stwierdzenia, że we wniosku podano nieprawdziwe informacje, Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego zastrzega sobie prawo do pozostawienia wniosku bez rozpoznania lub do odmowy zawarcia umowy o udzielenie dotacji.